

श्री ३४
Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. १६४६
क

Title कुलार्णवः

Author

Extent ८३ पन्ना Age सं. १८४४

Subject तन्त्र

नं. ११५५

कुलार्णव नं. १६४६

५

सं-१४४५

कुल मजि:

८३ व मजि

रजि

सं-१४४५

6034

F-83

Complete

Sh

KASHMIR JAIL MADE

प्रमाणित

५
६
७

कुलार्थः

कुलार्णवम्

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ अजस्रमदनिःस्पन्दलर
रीलालितालये कवलीकृतविज्ञायपराणकरिणे
नमः गुरुगणपतिं गुर्गावदुकं शिवमद्युतम् ब्रह्मा
णगिरिजालक्ष्मीवाणीवन्दे विभूतये अनायाया
विलायाय यमिने गतमायिने अपरूपाय सरूपाय
शिवाय गुरवे नमः पराप्रसादं मन्त्राय सच्चिदानन्द
देतवे ॥ श्रीसोमसरूपाय सात्विकाय नमो नमः
श्रीदेवुवाच भगवन्देव देवेश पंचरूपविधायक
सर्वज्ञ भक्तिमूलमपराणागतवत्सल कुलेश पर
मेशानकरुणामृतवारिधे असारे चो रसं सारे सर्व
उःखमलीमसाः नानाविधशरीरस्था अनन्ता जीव
राशयः जायन्ते च म्रियन्ते च तेषां मृतानां विद्यन्ते चो
रुःखानां देवनस्त्वस्मी जायन्ते क्वचित् केनोपाये
न देवेश मुच्यन्ते वद मे प्रभो श्रीऽऽम्बर उवाच शृणु
देवि प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वपरिष्टच्छसि तस्य श्रवण
मात्रेण संशयान्मुच्यन्ते नरः अस्मि देवि परं ब्रह्म स
रूपी निष्कलः शिवः सर्वज्ञः सर्वकर्ता च सर्वशोभि
र्मलादयः अयं ज्योतिरनाद्यतो निर्घिकारः परात्प

१: निर्गुणः सच्चिदानन्दस्तदंशाजीवसंज्ञकाः अस
 त्वविद्योपदत्ता यथाग्नौ विस्फुलिंगकाः सर्वाद्युपाधि
 भिन्नास्ते कर्मादिभिरनादिभिः सुखदुःखप्रदेः स्वीयेः
 पुण्यपापैर्नियंत्रिताः तत्तज्ज्ञातिपुतं देहं आधुर्भागं च
 कर्मजम् प्रतिजन्मप्रपद्यंते तेषां मतो न विद्यते मा
 नुषामूढचेतसः सूक्ष्मलिङ्गशरीरं तदामोक्षादक्षयं
 प्रिये स्यावराः किमयश्चाज्ञाः पक्षिणाः पशवो नराः
 धार्मिकास्त्रिदशास्तद्वन्मोक्षिणश्च यथाक्रमम् च
 तच्चिथशरीराणि धृत्वा सरसशः सकृत्तान्मा
 नवोभूत्वा तानीवेत्तोत्तमांशुयात् चतुरशीतिलदे
 षु शरीरेषु शरीरिणाम् न मानुषं विनाऽप्यत्र तत्त्व
 ज्ञानं तलभ्यते अत्र जन्म सदस्येषु सदस्यैरपि पार्श्व
 ति कदाचिल्लभते जंतुर्मात्रं पुण्यं संवयात् सोपा
 नभूतं मोक्षस्य मानुषं प्राण्डुर्लभम् यस्तारयति ना
 त्मानं तस्मात्पापं रतोऽत्र कः ततश्चाप्युत्तमं जन्म ल
 ब्धावेन्द्रियसौष्ठवम् न वेत्तात्महितं यस्तस्य भवेद्द
 क्षयात्तकः विना देहेन कस्यापि पुरुषार्थो न विद्य
 ते तस्माद्देहयन्त्रं रक्ष्यं पुण्यकर्मणि साधयेत् रक्षे
 त्सर्वीत्मना त्मानं आत्मा सर्वस्य भाजनम् रक्षणे यत्न
 मातिष्ठेद्यावत्तत्तन्नपश्यति पुनर्गमाः पुनः देवं पुन

ऊ
व
२

विंते पुनर्नृम पुनः शुभाशुभं कर्म न शरीरं पुनः पुनः
शरीररक्षणायामः क्रियते सर्वदा जनेनः नहीच्छति त
नुतागमपि कृष्णादि रोगिणः तद्गोपितं स्याद्यत्नेन य
र्मज्ञानार्थमेव च ज्ञानं च ध्यानयोगश्च सोऽचिरात्
रिमुच्यते आद्यैव यदि नात्मानं अद्वितेभ्यो निवारयेत्
कोऽमोहितकरस्तस्मादात्मानं तारयिष्यति इहैव
नरकमायेष्टिकित्सानं करोति यः गन्तानि रोषधंदे
हं व्याधिस्थः किं करिष्यति यावत्तिष्ठति देहो यं ता
वत्तत्तं समभ्यसेत् सन्दीप्ते भवने को वा कुर्यात्वन
ति उर्मतिः व्याघ्री वास्ते जरा चायुर्यातिभिन्नं च दं
बुवत् निवृत्तिरिषु वद्रेगास्तस्माच्छ्रेयः समाचरेत्
यावन्नाश्रयेते उः विद्यावन्नायांति चापदः यावन्नेन
द्रियैव कल्पंतावच्छ्रेयः समाचरेत् कालो न ज्ञायते
नानाकार्यैः संसारसंभवेः सुखदुःखैर्जनो हंति न
वेति हितमात्मनः यातानां ताना पद्गतान् दृष्ट्वा ति
उः विता नृत्तान् लोको मोहसुरां पीत्वा न वेति हित
मात्मनः सम्पदः समसंकाशा यो वने कुसुमोपमं
तडिच्चंचलमायुश्च कस्य कस्मादतो धृतिः शान्तजी
वितमित्यंच निद्रास्मादृष्टहारिणी वात्स्यरोगजरा
उः वैरं हंत दपि निष्फलम् प्रारब्धये निरुद्योगात्मा

गर्तव्ये प्रसक्तकः विप्रसक्तव्ये भयस्थाने हानरः के
न हस्यते तोयफेण समेदेहे जीवेशकृनिवत्स्थिते
अतिमेप्रियसंसारैकयंतिष्ठति निर्भयाः अदितेदि
तबुद्धिः स्यादभुवेभुवचितकः अनर्थवात्रविज्ञानी
समस्तं न हिवेति किम् पश्यन्नपि न पश्येत्सृष्टाव
न्नपि न बुध्यति पठन्नपि न जानाति तव मायाविमो
हितः सन्निमज्जगदिदं गंभीरे कालसागरे मृत्यु
रोगमहाग्रहेन किंचिदपि बुध्यति प्रतिक्षणमयं
कायो जीर्णमाणो निरीक्ष्यते आनकुंभ इवाभस्यो
विशीर्ण इव भाव्यते मुस्यते चेष्टनं वायो राकाशस्य
चत्वा इ नम् ग्रथनं चतुरंगाणामास्थानाद्युषियुज्ज
ते पृथिवीदस्यते येन मेरुश्चापि विशीर्ण्यते शुष्यते
सागरजलं शरीरे देविका कथा अपसंमेकलत्रं मे
यने मेवाय वाश्च मे लयं तमिति मंत्सं हि हंतिकालवृ
कोदरः उदंकृतमिदं कार्यमिदमप्यकृतमकृतम्
एवमीदं समायुक्तं मृत्युरतिजनप्रिये श्वः कार्यम
यकृच्चैतत्पूर्वाद्देवापराहिकम् न हि प्रतीक्षते मृत्युः
कृतं वाप्यथ वाकृतम् जरादर्शितं पथानं प्रचारा
व्याधि सैनिकम् मृत्युशक्रसमादिष्टं प्रायानं किं न प
श्यति कृष्णश्चैविनिर्भिन्नमिश्रं विषयसर्पिषा रा

ऊ
व
३

गदेषानलेपंकं मृत्सुरश्रानिमानवम् दालांश्वधौव
नस्थांश्च दृष्टानां भागानपि सर्वाणादिशते मृत्सुरेवं
भूतमिदं जगत् ब्रह्मविस्त्रमरेशादिदेवताभूतजातयः
नाशनेवात्र धावंति तस्माच्छ्रेयः समाचरेत् स स्रवः
एषां प्रमाचारं च नाउष्मतिग्रहात् परस्वीधनलो
भाच्च नृणामायुः क्षयो भवेत् वेदशास्त्राद्यनभ्यासात्तथे
वगुर्वनश्च नात् नृणामायुः क्षयो भूयादिन्द्रियाणामपि
ग्रहात् व्याधिराधिविषंशां सुनासर्पः पशवो मृगाः
निर्वाणाय न निर्दिष्टेन गच्छति जंतवः जीवस्त्वण
जलो केवदेहादेहात्तं जेत संप्राप्य परमं शो न देह
स जति पूर्वजम् संप्राप्य चोत्तमं देहं रतिपाठांतरम्
वात्स्यौवनवृद्धत्वं यथा देहांतरादिकम् तथा देहां
तरप्राप्तिं गृह्णाद्दमिवागतिः जनाः कृते ह्येकस्मिन्
स्रवः स्वानि भुजते परव्रह्मनि तो देविषां सायांति
पुनः पुनः इह यत्क्रियते कर्म तत्परत्रोपभुजते सि
कमलस्य वृत्तस्य फलं शाखासु दृश्यते दारिद्र्यः
विरोगाश्च वयं न यस्मिन्निच आत्मा पराधवृत्तस्य
फलान्मेतानि देहिनाम् तिः संगोपवमोक्षः स्यादेषाः
सर्वे च संगजाः संगोच्चलते तानीचावशं किमु
तात्पचित संगः सर्वा मनात्माभ्यः सचेत्सक्तं नश

क्यते सद्भिः सह च कर्तव्यः सतां संगो हि भेषजम्
सत्संगश्च विवेकश्च निश्चलं नयनद्वयम् यस्य नास्ति
नरः सोऽन्यः कथं न स्यादमार्गगः यावन्तः कुरुते जं
तः संवधान् मनसः प्रियान् तावन्तोऽस्मिन्निवसन्ते ह
दये शोकशंकरान् सदेहमपि जीवोऽयं सत्काया
तिसुरेश्वरि स्त्रीमातृपितृपुत्रादिसंबन्धः केन हेतु
ना उः त्वमूलं हि संसारः सद्यस्यास्ति स उः वितः त
स्यागः कृतो येन स सुखी नापरः प्रिये प्रभवस
त्तु उः त्वानां आश्रयः सकलापदाम् आलयं सर्वपा
पानां संसारं वर्जयेत्प्रिये अवन्धवन्धनं चोर्मिशी
कृतं महाविषम् अशस्त्रं त्वं देवि संसारसक्तचे
तसाम् आदिमध्यावसानेषु सर्वतः त्वमिदं जगत्
तस्मात्संपश्य संसारः तत्त्वनिष्ठः सुखी भवेत् लोह
दारुमयेऽप्योर्ध्वं वयोऽपि मुच्यते स्त्रीधनादिषु
संशक्तो मुच्यते न कदाचन कुटुंबविंतापुत्रस्य पुत्र
शीलादयो गुणाः अपेक्षं कुरु भजलवन्नपेक्षं संगेन
तेन हि बाह्यता शेषचित्तैस्तैर्निर्गन्तव्यं विनाशि
तः हासं विषयादौ र्देहस्येद्विद्यतस्करोः सांसा
ल्यो यथा मत्स्यो लोहशं कुं न पश्यति सुखं लब्धस
था देही मायाशीलं न पश्यति दित्तादितं न जानंतीति

कु
व
४

समुन्मार्गगामिनः रुदिररुणनिष्ठावेतेऽबुधाना
रकाः प्रिये निद्रादिमैषु नाहाराः सर्वेषां प्राणिनां
समाः ज्ञानवान्मानवः प्राक्तो ज्ञानहीनः पशुः प्रिये
प्रभाते मलमुत्राभ्यां तृत्तृभ्यां मध्यगोरवो रात्रौ म
दननिद्राभ्यां वाध्यंते मानवाः प्रिये सदेहधर्मदारा
दिनिरताः सर्वजंतवः जायंते च म्रियंते च हाहंता
ज्ञानमोहिताः ससर्वाणि श्रमाचारनिरताः सर्वमा
नवाः न जानंति परंतत्तं मूढान् शृणुति पार्श्वंति कि
यायाः सपराः केचिद्व्रतधर्मादिसंयुताः अज्ञानसं
भृतात्मानः संचरंति प्रतारकाः नाममात्रेण संत
ष्टाः कर्मकाण्डरतानराः मत्रोच्चारणहोमाद्यैर्भ्रा
मिताः कुतश्चिन्नैः एकभक्तोपवासोद्यैर्नियमैः
कायशोषणैः मूढाः परोक्षमिच्छंति तव मायावि
मोहिताः देहदण्डनमात्रेण कासिद्धिरविवेकिनां
वल्मीकता इनादेविमृतः कोऽत्र महोरोगः धनार्जने
पयुक्तास्ते दामिकावेशधारिणः भ्रमंति ज्ञानिवह्नु
व्याभ्रमयंति जनानपि संसारिकसुखाशक्तं ब्रह्म
ज्ञोऽस्मीति वादिनम् कर्मब्रह्मोभयभ्रष्टं तस्य जेदं स
जयथा गृहाराण्यसमालोके गतव्रीडादिगंबराः च
रंति गर्हभायाश्च विविक्तास्ते भवंति किम् आजन्मम

राणां तं च गंगादितदिनी स्थिताः मातंगमत्स्यप्रमुखा
व्रतिनस्ते भवंति किम् वदन्ति हृदयानन्दे पठेति शुक
सारिका तत्रैव परतो देवि विबुधाः किं भवंति हि तेषां
पर्णादकाशाराः सततं वनवासिनः हरिणादिमृगादे
वितापसां ते भवंति किम् पारावताः शिलाहाराः पर
मेश्वरिवातकाः नपि वंति महीतोययोगिनस्ते भवं
ति किम् शीतावातातापसहाजंवालाश्मशयाः प्रिये
तिष्ठेति शूकराद्याश्च योगिनस्ते भवंति किम् तस्मा
दित्यादिकं कर्मलोकं जनकारणम् मोक्षस्य कार
णं साक्षात्तत्त्वज्ञानं कुलेश्वरि षड्दर्शनमहाकृपेया
तिताः पशवः प्रिये परमार्थज्ञानेति येषु पाशानि
यंत्रिताः वेदार्थमपरिज्ञायदस्य मानाश्च तस्ततः का
लोर्मिग्रहग्रस्यास्तिष्ठेति हि कृतार्किकाः वेदागमपु
राणां प्राः परमार्थज्ञानेति च विदुर्वकस्य तस्यापि तत्स
र्वं काकभाषितम् इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं इति चिंता समा
कुलाः पठेत्पदं निष्ठां देवि परतत्त्वपरं मुखाः काव्या
ल्लन्दो निबन्धेन काव्यालंकारशोभिताः चिंतयातः
वितामूढास्तिष्ठेति व्याकुलेन्द्रियाः अन्यथा परमंतत्त्वं
जनाः क्लिष्टंति चामथा कथयंत्सन्मनीभावं सयं ना
नुभवंति हि अलंकाररताः केचि उपदेशविवर्जिताः

ऊ
व
५

पठेतिवेदशास्त्राणि दुर्लभा भवेदकाः न जानन्ति परं
तत्तद्वर्णीया करसंघया शिरोवदति पुष्पाणि गंधजा
नातिनासिका पठेतिवेदशास्त्राणिविवदंति परस्परं
तत्तमात्मस्य मत्तात्वा मूढाः शास्त्रेषु मुपति गोपः क
दागंतं छागं कृपेपशपति दुर्मतिः संसारमात्रनाशा
यशाद्वोद्योतहि दमः न निवर्ततति मिर्कटाविदी
पशिवया प्रज्ञाहीनस्य पठतोऽप्यन्यथा दर्शनं यथा
देवि प्रज्ञावतः शास्त्रं तत्ताज्ञानस्य कारणम् अग्रतः पृ
ष्ठतः केचित्पार्श्वयोः पिकेचन तत्तमीदृक्तादृगि
तिविवदंति परस्परम् सद्विद्यादानसूराद्यैर्गुणैर्वि
ख्यातमानवाः ईदृशस्तादृशश्चेति ह्यस्यः कथ्यते न
नैः प्रत्यक्षग्रहणं नास्ति वार्ताया ग्रहणं प्रिये एवं ये
शास्त्रं संमूढास्ते ह्यस्थानं संशयाः इदं ज्ञानमिदं ज्ञे
यं सर्वतः श्रोतमिच्छति देवि वर्षसहस्रायुः शास्त्रा
नं नैव गच्छति वेदाद्यनेकशास्त्राणि सत्यापुर्विज्ञा
कोटयः तस्मात्सारं विजानीयात् दीरं हं सर्वं भसि
अभ्यस्य सर्वं शास्त्राणि तत्तत्तात्वादिवुद्धिमान् पला
लमिव धामार्थी सर्वं शास्त्रं परित्यजेत् यथा मृतेन
तृप्तस्य नाहोरेण प्रयोजनम् तत्तत्तस्य तथा देवि न
शास्त्रेण प्रयोजनम् न वेदाध्ययनान्मुक्तिर्न शास्त्र

पठनादपि ज्ञानोदेवदिमुक्तिः स्यान्नामथावीरवदिते
नवेदाः कारणं मुक्तेर्दर्शानानि न कारणम् तथैव सर्व-
शास्त्राणि ज्ञानमेवं हि कारणम् मुक्तिदा गुरुवागेका
विद्याः सर्वा विडम्बकाः काष्ठभारप्रमादस्मादेकं सं-
जीवनं परम् अद्वैतं तत्र शिवेनोक्तं क्रियायामविवर्जितं
गुरुवक्त्रेणालभ्येत नाधीतागमकोटिभिः आगमो-
स्य विवेकोऽप्यद्विधा ज्ञानं प्रवर्तते शब्दब्रह्मागमस्य
यं परं ब्रह्म विवेकजम् अद्वैतं केचिदिच्छन्ति हेतुमि-
च्छन्ति चापरे ममतत्त्वं विज्ञानं तौ द्वेता द्वेता विवर्जि-
तम् द्वेषदेव न्यमोदाय ममेति निर्ममेति च ममेति
वन्धयेते जन्तुर्न ममेति विमुच्यते तत्कर्म यन्त्रवन्धाय
विद्यासाया विमुक्तये आयासाया परं कर्म विद्याया
शिल्पेनैषणम् यावत्कामादि दीप्यन्त यावत्संसारवा-
सना यावदिन्द्रियवापल्यं तावत्तत्त्वकथाकृतः याव-
त्प्रयत्नरोगाः स्तियावत्संकल्पकल्पना यावन्नम-
नसः स्थैर्यं तावत्तत्त्वकथाकृतः यावद्देशाभिमान-
सममता यावदस्ति हि यावन्नगुरुकारुण्यं तावत्त-
त्त्वकथाकृतः यावत्तपोव्रतं तीर्थं जपहोमार्चना-
दिकम् वेदशास्त्रागमकथा तावत्तत्त्वकथाकृतः
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सर्ववस्यासु सर्वदा तत्त्वनिष्ठो

ऊ
व
६

भवेदेवियदीच्छेत्सिद्धिमात्मनः धर्मज्ञानसमुपस
सकललोकफलस्य च तावन्नयार्तिसंतप्तश्चायंकल
पतरोः श्रयेत् वरुणावकिमुक्तेनरुहस्यपाद्विति
कुलधर्मसूतेमुक्तिर्नास्ति संन संशयः तस्माद
दामितत्वेते विज्ञायाचगुरोर्मुखात् सखेनमुच्यते
देविघोरसंसारबंधनात् इति ते कथिताकाचिनी।
वजातिस्थितिः प्रिये समासेन कुलेशानि किं भूयः
श्रोतमिच्छसि इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये सर्वा
गमोत्तमोत्तमे जीवस्थितिकथने नाम प्रथमः उ
ल्लासः । श्रीदेवुवाच कुलेश श्रोतमिच्छामि स
र्वजीवदयानिये कुलधर्मस्तथा देवसूचितो न प्र
काशितः तस्य धर्मस्य महारहस्यं सर्वधर्मात्मनः
स्य च वद मे परमेशानयदि चास्ति कृपामयि श्री
ईश्वर उवाच एतदेवि प्रवक्ष्यामि यत्मांते परिष्ट
च्छसि तस्य श्रवणमात्रेण योगिनीनां प्रियो भवेत्
ब्रह्मविस्मृगुरादिभ्यो नमया कथितं प्रिये कथया
मितवस्तेहात् एतच्छेकाग्रचेतसा पारंपर्यक
मायातं वक्रादृक्केषु संस्थितम् अकथ्यं परमार्थं
न तथापि कथयामि ते त्वयापि गोपितं हरि न दे
यं यस्य कस्यचित् देयं भक्ताय शिष्याय अथ यथा

पतनं भवेत् सर्वं भस्मोत्तमावेदो वेदेभ्यो वै स्रवं परं
वै स्रवा उत मं शौवं शौवा दक्षिणमुत्तमम् दक्षिणा
उत्तमं वा मं वा मात्सिद्धांतमुत्तमम् सिद्धांतात्तमं
कौलं कोलात्परतरं नदि गुह्यादुत्तरं देविसारात्सा
रं यरात्परम् सात्तात्परतरं देविकार्णिकार्णगतं कुलं
मथित्वा ज्ञानमंथेन वेदागममहार्णवम् सार्वज्ञेन
मया देविकुलधर्मः समुद्भूतः एकतः सकलाधर्मा
यज्ञतीर्थगतद्वयः एकतः कुलधर्माणि तत्र कौ
लोऽधिकः प्रिये प्रविशंति यथानयः समुद्रं मृजुव
कगाः तथैव विविधाधर्माः प्रविष्टाः कुलमेव हि
यथा रस्ति यदेलीनं सर्वं प्राणियदं भवेत् दर्शना
निव सर्वं प्राणिकुल एव तथा प्रिये तस्मात्तु समयाः
सर्वे कुलधर्माणो समाः मेरुसर्वपयोर्धदत्त
र्यात्तयोर्तयोर्धया तथान्यसमयस्यापि कुलस्य
महदंतरम् अस्ति चेत्तत्समाना रीमत्समः पुरुषो
स्ति चेत् कुलेन समधर्मस्तथापि न कदाचन कु
लधर्मादि मोहेन योऽमधर्माण्डुर्भूतिः सकाष्टा
भरणं क्रेयात्सोऽन्यजो नात्र संशयः सकृत्संसारिणं
बुधात् इति प्रसक्तं तरेव पाठः यो वा कुलाधिकं ध
र्मज्ञानाद्भजति प्रिये ब्रह्मरूपधिकं पापं स प्राप्नो

ऊ
व

७

तिनसंशयः कुलधर्मप्रवहणं समारुह्य नरोत्तमः
सर्गादीनां तरंगत्वा मोक्षरत्नं समाश्रुते दर्शनेषु च
सर्वेषु चिराभ्यासेन मानवाः मोक्षं लभ्यन्ते कौलेन
सद्यपवनसंशयः वक्रनात्र किमुक्तेन नृणां मत्प्रा-
णवल्लभे न कौलसमधर्माः स्तितांशपे कुलनाथि
के योगीचेनैव भोगीष्याद्भोगीचेनैव योगवित्
भोगयोगात्मकं कौलं तस्मात्सर्वधिकः प्रिये भोगो
योगायते साक्षात्मातकं सकृदायते मोक्षायते च सं-
सारः कुलधर्मः कुलेश्वरि ब्रह्मेन्द्रादिपरुद्रादिदेव-
तामुनिराक्षसाः कुलधर्मापरादेविमानुषेषु च का-
कथा विहाय सर्वधर्माश्च नानाशुरुमतानि च ऊ-
लमेव विजानीयाद्यदीच्छेत्सिद्धिमात्मनः पूर्वजन्म
कृताभ्यासात् कुलधर्मः प्रकाशते स्वभाषितप्रत्य-
यवउपदेशादिकं विना जन्मभिर्बहुभिर्देवया बुद्धि-
विरितान्तराणाम् तामेवल्लभते जन्तरूपदेशो निरा-
र्थकः शैवैवैश्वर्यदौर्गाकं गाणपसे नृसंभवेः मंत्रै-
र्विशुद्धचित्तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते सर्वधर्माश्च दे-
वेशिपुनरावर्तकाः स्मृताः कुलधर्मास्तथा ये च ते स-
र्वेऽप्यनिवर्तकाः पुराकृततपोदानयज्ञतीर्थजप-
व्रतैः क्षीणजन्मान्तराणां देविकुलज्ञानं प्रकाशते

तमहं देविकल्पाणां यस्यात्तस्याच्युतावपि देवतागुरु।
भक्तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते शुद्धचित्तस्य शांतस्य यः।
स्मिन्नो गुरुसेविनः अतिभक्तस्य गुणस्य कुलज्ञानं प्र
काशते श्रीगुरोः कुलशास्त्रेषु कौलिकेषु कुलाश्रये
यस्य भक्तिर्दृढा तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते शुद्धिविन
यदर्षाद्यैः सदाचारदृढजैः शुद्धीज्ञापालकैर्धर्मैः
कुलज्ञानमवाप्यते अनर्दकुलविज्ञानं नतिष्ठति क
दाचनम् तस्मात्परीक्ष्य वक्तव्यं कुलधर्ममयो दिनम्
ननु या कुलधर्मं तं प्रयोग्य कुलशासनम् आत्मा भ
गव्यः कुर्याद्देवताशापमाप्नुयात् आराध्य समया
चारं कुलज्ञानं वसेद्यदि स गुरुश्चापि शिष्यश्च यो।
गिनीनां भवेत्प्रभुः बोधयित्वा गुरुः शिष्यं कुलज्ञानं
प्रकाशयेत् लभते तावुभौ साक्षाद्योगिनीवीरमेल
नम् अनायासेन संसारसागरं यस्तितीर्षति कुलध
र्ममिदं ज्ञात्वा मुच्यते नात्र संशयः कुलधर्ममहामा
र्गं गता मुक्तिपुरीं व्रजेत् अचिरान्त्रात्र संदेहस्तस्मात्
कौलं समाश्रयेत् कुलशास्त्रपरिमज्ज्य पशुशास्त्राणि
यो न्यसेत् समूढः पायसं पक्वाभित्तामरुतिपार्वति
विहाय कुलशास्त्रं यः सर्वधर्मपरो भवेत् करं स्पृशत्
उत्सृज्य हरस्य काचमीदृते संमज्ज्य कुलशास्त्राणि पशु

क
व
८

8

शास्त्राण्योजयेत् सधामराशिमुत्तमं शराशिं
जिहृयति कुलान्वयं समुत्तमं योत्तमं नवमीं क्षते
तडागादिव तस्मात्तामगात्संप्रधावति यथेन्द्रजाल
जालाभाः क्षणमेव सखावहाः श्रीकौलादयमसमपा
स्तादृशाः कुलनायिके कुलधर्ममजानन्दिनो मू
ढो मोक्षमिच्छति पारावारमपारं सपाणिभ्यां तन्मि
च्छति यो वामदर्शने भ्यश्च भुक्तिं मुक्तिं च कांक्षति स्व
मलव्यधनं लाभे धनवान् स भवेद्यदि शुक्लो रजतविभ्रा
तिर्यथा जायते पाचति तथा न्यसमये भ्यश्च भुक्तिं मु
क्तिं प्रकाशते सर्वधर्मविहीनोऽपि वर्णाश्रमविव
र्जितः कुलनिष्ठः कुलेशानि भुक्तिमुक्तयोः सभाजनं
कुलज्ञानविहीनोऽपि कुलभक्त्या श्रयो भवेत् सोऽपि स
इति मामोति किमु तस्मै परायणात् कुलधर्मदतो
दंतिरदितारक्षितः प्रिये पूजितः पूजयमाशु तस्मात्
नृपरित्यजेत् निन्दतवाथवाः सर्वे सज्जन्तस्त्रीसुता
दयः जनारसं तमोदृष्ट्वा राजानो दूयंत वा सेवे सेवे
पुनः सेवे त्वामेव परदेवते तत्कर्म नैव मुचामि मनो
वाक्कायकर्मभिः पवमापद्गतस्यापि यस्य भक्तिः
सुनिश्चला सत्तसंपूज्यते देवैरमुत्र सशिवो भवेत् रो
गादारिस्तुतः स्वाद्यैः पीडितोऽप्यनिर्गुणिवे यस्मा मुपा

सुतेभक्तानरः सतिमा मुपात जनास्तवंतनिदंत
लक्ष्मीर्गच्छततिष्ठतः सतिरघयुगांतेवाकौलनप
रिवर्जयेत् नार्थलोभान्नवक्रोधान्नदेषान्नवमत्स
रात् नकामान्नभयाहापिकुलं प्रातं परिसजेत् यो
ज्ञानानार्थयेत्वांतकुलथर्मसमन्वितः किंशंते
ज्ञानमात्रेणभूतावेशीयथानरः पुलाकाश्चयामे।
पुपतंगाश्चजंतुषु बुधुदाश्चतोयेषुयेकौलविमुखा
दिते तरवोऽपिदिजीवंतिमृगपक्षिणः सजीवतिम
नोयस्यकुलथर्मव्यवस्थितम् कुलथर्मविहीन।
स्यदिनात्यायांतियांतिव सलोहकारभस्त्रवस्त्रसत्रि
वसजीवति गच्छतस्तिष्ठतोवापिजाग्रतः सपतोऽ
पिवा कुलेष्वरिकुलात्तस्यतमशोरिवजीवति विष्ट
नपिचमूर्खः सौधार्मिकोवाप्यधार्मिकः अतस्थो
प्यत्रतस्थोवायःकौलविमुखोजनः जातास्तत्रैवज
गतिजंतवःसाधुजीविनः कुलथर्मपवादेविविशो
षाजनवादतः सप्रमाउच्यतेसद्भिःकुलथर्मपरा
यणः अपरस्तुपरंसंप्रसिद्धकृतचरितः चत
र्वेदीकुलाज्ञानीसपचादथमःप्रिये सपचोऽपिकु
लज्ञानीब्राह्मणादतिरिच्यते गुरुकारुण्ययुक्तस्त
दीक्षानिरूपणतकः कुलपूजारतोदेविमोऽयंकौलो

ऊ
व
५

नचेतरः यः कौलिकः कुलज्ञानी न पश्यति न विन्द-
ति न पूजयति धिक् तस्य वृथा तस्यैव जीवितम् तेथ
माः पुण्यकर्माणां ससंतस्तवयोगिनः येषां भाग्य
वशादेविकुलज्ञानं प्रकाशते तेथ मास्ते महात्मानः
कृतार्थास्ते नरोत्तमाः येषां सुसंघते चित्ते कुलज्ञा-
नं मयोदितम् सर्वप्रकाशगमनं सर्वतीर्थावगाहन-
म् यः सर्वयज्ञाचराङ्गकुलधर्मप्रवेशनम् प्रविशं-
ति कुलधर्मयेवै सकृत्तिनो नराः ते पुनर्जननीग-
र्भेन विशंतिकराचन प्रसंगेनापि यः कश्चित्कुलं
कुलमितीरयेत् कुलं तस्य धनं देवि भवति त्वदनु-
ग्रहात् कुलज्ञस्य कुलेशानि नाम धर्मैः प्रयोजनम्
कुलेशि कुलनिष्ठानां कौलिकानां कुलात्मनाम् ददा-
सि परमं ज्ञानं चातकालेषु निश्चितम् धिरायासात्
फलदं पशुशास्त्रपठेति ये सुखेन सर्वफलदं कौल-
कोत्तमं जेत्यहो कुलज्ञो दिव सर्वज्ञो वेदशास्त्रार्जितो
पि वा वेदशास्त्रागमज्ञोऽपि कुलात्तत्त्वज्ञपवदि ।
जानंति कुलमहात्मान् त्वद्भक्त्या पवनापरे च कोराप-
वजानंति नामैवन्दुरुचं रुचिम् कुलज्ञापवतस्य ।
तिष्ठन्वा कुलकथां प्रिये अत्यकृपाविवर्द्धते ज्ञोत्स-
या किं समुद्वहत् नान्यधर्ममवेक्ष्यते कौलिकाः सा

स्वेदिनः भृगाः पुष्पांतरं यद्वत्सन्दारामोदसेविनः
मानयंते हि सारज्ञाः कुलधर्मनचेरते शिवः शिर
सिधत्वेत्वं सैदिके योगिलसरो अभिज्ञापवजानं
तिनाभिज्ञाः कुलदर्शनम् जलमिश्रपयः पानं वकः
किं वेतिदं सवत् शिवशक्तिमयो लोको लोके कौलं
प्रतिष्ठितम् तस्मात्सर्वाधिकं कौलं सर्वासाधारणं
कथम् षडुदर्शनानि मेः कृगनिपादौ कृत्तिः करोशि
रः तेषु भेदतयः कृष्यान्ममांगे हृदये त्वसः पता
मेव कुलस्यापि षडुगानि भवन्ति हि तस्मान्मदात्म
कं कौलं अहं कौलात्मकं प्रिये दर्शनेष्वतिलेष्वव
फलदं चैकदेवतम् भुक्तिभुक्तिप्रदं नृणां कुलेऽ
स्मिन्देवतं प्रिये लोकधर्मविरुद्धोऽपि सिद्धयोगी
श्वरी मते कुलप्रमाणतायाति प्रसक्तफलदं यतः
प्रसक्तं च प्रमाणा यस्य सर्वेषां प्राणिनां प्रिये उपल
ब्धिवलात् तस्य रताः सर्वे कृतार्किकाः यरोदं कोऽ
नुजानीते कस्य किं वा भविष्यति यद्वा प्रसक्तफल
दं ते देवो तमदर्शनम् कुलधर्ममिदं ज्ञात्वा मुच्यते स
र्वमानवाः इति मत्वा मदेशानि मया कौलं विगर्हितं
त्वत्कारुण्यविहीनानं कुलज्ञानविरोधिनाम् पशू
नामनाभिज्ञानां कुलधर्मो विगर्हितः यस्य जन्मांतरे

ऊ
व
१

पापकर्मवाधादिकाभवेत् नतस्पर्शकारुण्यं ऊ
लज्जानेन जायते यद्यान्यानेव प्रपति सूर्य्यकोटि
सर्वप्रकाशकम् तथा ऊलेन जानंति तव मायावि
मोहिताः शैवैस्सवसौरादिदर्शनामपि भक्तिः
जपतो मानवानि संवृथायासफलानि वै वेदशा
स्त्रागोमैः प्रोक्तो भोगमोक्षैकसाधनम् मूढो निन्दति
हासं तमत्प्रियं तव दर्शनम् भ्रामितादिमहादेवि य
शवः शास्त्रकोटिषु ऊलधर्मं न जानंति वृथा ज्ञाना
भिमानिनः पशुशास्त्राणि सर्वाणि मयेव कथिता
निदि मूर्खतरं त्वगतैव मोहनाय उरात्मनाम् महा
पापवशाद्गुणान्तेषु दांक्षाभिजायते तेषां वसद्
तिर्नास्तिकल्पकोटि शतैरपि प्रेक्ष्यमाणोऽपि पापा
त्मा ऊलेनैव प्रवर्तते वार्यमाणोऽपि पुण्यत्मा ऊ
लेनैव भलं वते ऊलधर्मेण देवतं देवाः संप्रतिपे
दिरे मुनियोगीश्वराद्याश्च सृष्टिं परमागताः प
शुव्रतादिनिरताः सुलभादां भिकाभुवि ये कौल
मेव सेवंते ते महातोऽपि दुर्लभाः मानवा वदवः स
तिमिथ्यातत्त्वार्थवादिनः दुर्लभो ह्यं ऊलेशानि
ऊलतत्त्वविशारदः यथारोगातराः केचिन्मानवाः
ऊलनायिके दिव्योषधं न सेवंते महाव्याधिविना

शनम् तद्याधिवर्धनापथ्यं कुर्वति हि कुभेषजम् त
थैव जन्ममरणं कृतांसां सारिकी क्रियाम् समाचरं।
तिस्रस्तत्त्वकारुण्यविवर्जिताः न भजन्ति कुलधर्मं
भववन्धविमोचनम् यथा लवणलसूनमरीचादीन्
वणिकजनाः यथा चारुणजातांस्तृतिवापाठः प
दार्थानेव संप्रीत्या याचन्ते कुलनाथिके अनर्थाणि।
वरत्नानि न याचन्ते हि केचन अमुत्पानि इति पाठांतरं
तथैव यशुशास्त्राणिकर्मायासफलानि च इति पृ
च्छति मूर्खो दितवमाया विमोदिता कुलधर्मनष्ट
च्छेति भुक्तिमुक्तिफलप्रदम् कस्तूरीकर्दमधियाक
पूरं लवणोच्छ्रया शार्करं शार्कराभ्रांतामणिकाचा
मनीषया यथा दृश्यं न भवते करस्य मपि पामरः त
था कौलं न जानन्ति त्वत्प्रसादविवर्जिताः अहो मोहस्य
मारात्पत्न्यायाजतितस्य च किं त्वत्पामिदेवेषि
मोहयेद्मरणपि किमजानपि देवेषि इत्यस्य विधः
पाठः कोऽयं मयं वलं वाद्यं समालोक्य प्रिया मुत्सवम्
इत्येवाचराणां जायं परिप्राप्य परंपदम् गुरुकारुण्य
सलभ्य मीदृशं कुलदर्शनम् त्वद्भक्त्यापवजानन्ति ने
तरे भुक्तिमुक्तिदम् गुरुपदेशरहितामहांत इति केच
न मोहयन्ति जनान् सर्वांस्त्रयं पूर्वविमोदिताः उवाचा

ऊ
व
॥

एषाः केचिद्वाचयन्ति वषामराः कथं ह्यतो भवेत्सामी
सेवकाः सुसुधाविधाः वरवः कौलिके धर्ममिथ्याः
ज्ञानविश्वकाः सुबुद्धा कल्पयन्तीं पारंपर्यविमो-
हिताः मद्यपानेन मनुजो यदि सिद्धिं लभते वै मद्यपा-
नरताः सर्वसिद्धिं गच्छन्त पामराः मांसभक्षणमात्रेण
यदि पुण्यगतिर्भवेत् लोके मांसाशिनः सर्वे पुण्य-
भाजो भवन्ति हि स्त्रीसंभोगेन देवेशि यदि मोक्षं भवति-
वै सर्वैः पिजंत वो लोके मुक्ताः स्युः स्त्रीनिषेवणात्
कुलमार्गो महादेवि तमयानिन्दितः क्वचित् आचार-
हिता ये च निन्दितास्ते न वेतरे अमया कौलिके धर्म-
आचारः कथितो मया विवरं तममया देवि मूढाः पा-
ण्डितमानिनः कृपाणाधारगमनाद्यान्त्रकर्णवत्
वनात् भुजगधारणान् नूनमशकं कुलसेवनम् वृ-
थापानं तदेवेशि सुरापानं तदुच्यते यत्सुरापानं कं-
देवि वेदादिषु निरूपितम् अनाद्येयमनालोच्य मष्ट-
शंप्रदाय्येयकम् मद्यं मांसं पशूनां च कौलिकानां म-
हाफलम् अमेध्यानि हि जातीनां मयामेकादेशैव
तद्वा दशाख्यं महामद्यं सर्वेषामथ्यमंस्तम् सुरावै-
मलमन्त्रानां पापात्मा मलमुच्यते तस्माद्वाह्येणान-
यो वैश्वश्च न सुरापि वेत्त सुरदर्शनमात्रेण कुर्यात्

सूर्यावलोकनम् तत्समाज्ञाणमात्रेण प्राणायामत्र
यंचरेत् आजातुभ्यां भवेन्मग्नौ जले चोपवसेदहः ॐ
हुं नाभे स्थिरां तत्र मद्यस्य स्पर्शने विधिः सुरापातेः ज्ञा
नकृते ज्वलंती तां विनित्तिपेत् सुवितया विनित्तिसे।
ततः शुद्धिमवाप्नुयात् मद्यमांसादिदोषस्य प्रायश्चि
त्तविधिः स्मृतः अविधानेन यो हन्मादात्मांश्च प्राणि
नः प्रिये निवसेन्नरके चोरे दिनानि पशुरोमभिः सं
वितानि उराचारस्तिर्यग्योनिषु जायते संवितानि।
स्थाने गलितानि श्लिषातुः अनुमंता विप्रसितानि
दंता कय विकयी संस्कर्ता चोपदत्ता च वादिताष्टौ
च चातकाः धनेन च केता दंति वादिता चोपभोगतः
चातको चातवन्धाभ्यामिषे ससि विद्यो वयः मांसस
न्दर्शनं कृत्वा सूर्यदर्शनमाचरेत् तस्मादविधिना मां
समद्यं च नाचरेत् क्वचित् विधिवत्सेव्यते देवि परमा
र्थप्रसीदति नाशयस्व परज्ञानं सत्तमे तद्वरानने
नृणां वाप्यविधानेन हरेदयेन्न कदाचन विधिना गां।
द्विजं वापि हत्वा पापैर्न लिप्यते वक्रनात्र किमुक्तेन स
र्वसारं पृष्ट्वा प्रिये जीवन्मुक्तिः सुखोपायं कुलशास्त्रे
षु गोपितम् यन्मुमुक्षोः फलं देवि नाफलस्यापि से
वितम् कुलसेऽयं हृदि विख्याते ज्ञाने तत्तदनुत्तमम्

ऊ
वं
१२

ऊलशास्त्राणि सर्वाणि मये वोक्तानि पार्थिवि प्रमाण
नितसन्देहो न संतानि देवभिः देवताभ्यः पितृभ्यश्च
मधुवाताः कृता येन स्वाधिष्ठानमधिष्ठायां दीर्घसमि
र्मधुरकम् दिरापपात्रं वादिता वावभ्रमुरुषं पशुं
सद्यो दीक्षयतीत्याद्याः प्रमाणं श्रुतयः प्रिये इत्येतत्क
थितं किंचित्कलमादात्म्यमंबिके समासेन ऊलेश
निकिंभयः श्रोतमिच्छसि इति श्रीऊलार्णवे महार
हस्ये सर्वांगमोतमोतमेऊलमादात्म्यकथनं नाम
द्वितीय उल्लासः २ श्रीदेवुवाच ऊलेश श्रोतमि
च्छामि सर्व्वधर्म्मोतमोतमम् ऊर्द्धस्त्रायस्य मादा
त्म्यतन्मंत्रवदमेप्रभो श्रीईश्वर उवाच एतदेवि
प्रवक्ष्यामि यन्मातं परिच्छसि तस्य श्रवणमोत्रेण
देवतासु प्रसीदति न कदाचिन्नया श्रोतं शतः पूर्व्वं
लेश्वरि कथयामि तव स्वरारूढास्त्रायं एतत्प्रिये वे
दशासु पुराणानि प्रकाशानि ऊलेश्वरि शैवाचार
गमाः सर्व्वे रहस्याः परिकीर्त्तिताः रहस्यातिरहस्या
नि ऊलशास्त्राणि पार्थिवि रहस्यातिरहस्यानां रहस्य
मिदमंबिके ऊर्द्धस्त्रायवतं वेदिपूजाहंतात्मकं परं
ऊर्द्धस्त्रायार्थतत्त्वं हि इति वा पाठः सुगोपितं मया य
त्नादिदांतीत्युक्ता श्रुते समपंचमुविभ्यश्च पंचम

याः समुद्रताः पूर्वश्वश्रिमश्वेवदक्षिणश्रोतरस्तथा
उर्ध्वाम्नायस्यपंचैतेमोक्षमार्गाः प्रकीर्तिताः आम्ना
यावद्भवः संतिनोर्ध्वाम्नायस्यतेसमाः सप्तमेतद्वरा
रोहेनात्रकार्याविचारणा आम्नायावद्वोगुप्ताश्च
तत्राम्नायभेदजाः अस्मिंस्तत्रेसमाख्याताः पूर्वत्रकू
लनायिके उत्तराम्नायवेतारोवद्भवः संतिमानिनः
उर्ध्वाम्नायास्तत्रज्ञाविरलावीरवन्दिते यावतः पां
शवोभूमेस्तावतः समुदीरिताः पक्केकाम्नायजामं
त्राभुक्तिमुक्तिफलप्रदः उपमंत्राश्चतावतः सारवाः
समुदीरिताः मयैवकथितास्तेतल्लोकानुग्रहका
स्तथा सर्वेषामपिमंत्राणां देवतास्तत्फलप्रदाः आ
वयोरंशसंभूताः समुदिष्टाः शुचिस्मिते सर्वमंत्राम
द्वेवेभिनामोजानातिकसन मत्प्रसादेनयः कश्चि
हेतिमानवकोटिषु एकाम्नायवयोवेतिसमुक्तेना
त्रसंशयः किंपुनश्चतुराम्नायवेतासादाच्छिवोभवे
त चतुराम्नायविज्ञानाहर्ध्वाम्नायः परः प्रिये तस्मा
त्तेदेवजानीयायदीच्छेत्सिद्धिमात्मनः उर्ध्वत्वात्सर्व
धर्माणां उर्ध्वाम्नायः प्रशस्यते उर्ध्वेनयत्पथः स्यचे
द्वर्ध्वाम्नायश्चिस्मृतः उर्ध्वतत्वात्कलेशानिधंसंसा
सारसागरात् उर्ध्वलोकनिषेधत्वाहर्ध्वाम्नायश्चिस्मृ

ऊ
व
१३

13

तः तस्मादेवेशिजानीहिसात्तामोहैकसाधनम् स
र्वीम्नायाधिकफलमूर्द्धास्त्रायंपरात्परम् तस्मादेवे
शिजानीहिसात्तामोहैकसाधनम् सर्वलोकेषु
सर्वेभ्योऽहंपूज्योयथाप्रिये आम्नायेषुवसर्वेषु
ह्रीम्नायस्तथाप्रिये देवतानांयथाविस्मृतिषां
भास्करोयथा तीर्थानांयथाकाशीसर्वदीसरि
वांयथा तीर्थानांपर्वतानांयथामेरुस्ररुणांचदने
यथा अश्वमेधःकुतनांचपाषाणानांयथामणिः
यथारसानांमाधुर्यंयातृनांकांचनंयथा वज्रघटं
यथाथेनुयथाहंसस्तपस्त्रिणाम् आप्रमाणंयथा
भित्तर्वाणांवाह्मणोयथा मनुष्याणांयथाराजाः
वयवानांयथाशिरः आमोदानांचकसूरीयथाकां
चीपुरीषराम् तथैवसर्वधर्माणांहुह्रीम्नायोऽधि
कःप्रिये नानाजन्माजितापारप्रापकर्मफलोदया
त्त उह्रीम्नायेविजानीयान्नामथावीरवदिते यथा
मनुष्यालक्षेणुजानातिऊलसाधनम् तेषालक्षेणु
यःकश्चिदह्रीम्नायंप्रवेतिच नवेदैर्नागैःशास्त्रैर्न
पुराणैःसुविस्तरैः नयेत्तैर्नतपोभिर्वाततीर्थव्रत
कोटिभिः श्रमैरुपायैर्देवेशिमंत्रौषधिपुरःसरैः आ
म्नायोत्तायतेचोर्द्धःश्रीमद्गुरुमुनिविना विधातव्यम्

स्वयोदेव्यास्ततंच पुनः स्वयम् तमेवान्वेषयेत्तत्र सर्वं
ज्ञकरुणानिधिम् आम्नायं योनरो देवि विजानाति च
तत्रतः सर्वलक्षणसंपूर्णः उर्द्ध्वाम्नायात्मको विदः त
स्मादेव विजानीदुर्द्ध्वाम्नायं कुलेष्वरि लभते कांक्षितं
सिद्धिं संप्रसन्नं वरानने उर्द्ध्वाम्नायं विजानाति यः क
श्चित् श्रीगुरोर्मुखात् शास्त्रमार्गो वनरो जीवन्मुक्तो
न संशयः आम्नायं योनरो देवि विजानाति च तत्रतः
सर्वज्ञः सद्गुरुः सोऽर्च्यः सदैव ज्ञः समन्त्रिकः ससेवः
सच सत्तमः सप्रह्वः ससात्त्विकः सजती सतपस्वी च।
सोऽनुष्ठाता स पूजकः सवेदागमशास्त्रादिसर्वविद्या
विशारदः सआचार्यः समतिमान् सयतिः सवको
लिकः सयज्ञा सच एतात्मा सजायी सच साधकः स
योगी संगतार्थस्तु सवीरः सच सत्तमः सपुण्यात्मा स
सर्वज्ञः समुक्तः सशिवः प्रिये तत्कलं यावन्तं देवि धर्मा
तज्जननी स्मृता तस्मिन् तावत्कृतार्थः स्यान्मुक्तास्तस्मिन्
रः प्रिये पुण्यास्तद्वंशजाः सर्वे एतास्तस्मिन् निवन्त्यवाः
वक्रनेह किमुक्तेन उर्द्ध्वाम्नायपरस्य च स्मरणं कीर्तनं
वापि दर्शनं स्पर्शनं तथा संभाषणं च कुरुते राजसूया
धिकं फलम् स यत्र वसते देवितत्र श्रीविजयो भवेत्
अनामयं स भित्तश्च स रष्टिर्निरुपद्रवम् तस्मादुरुप्र

ऊ
र्व
१४

सादेन उर्हीम्नायं नरोत्तमः यो वेत्ति तत्त्वतो देवि स मे प्रिय।
यत मो भवेत् पूर्वाम्नायः सृष्टिरूपः स्थितिरूपश्च दत्ति
णः संहारः पश्चिमो देवि उत्तरोः उत्तरो भवेत् मंत्रयोगं
विदः पूर्वभक्तियोगं च दत्तिणम् पश्चिमं कर्मयोगं च
ज्ञानयोगं तथोत्तरम् पूर्वाम्नायस्य संकेतश्च त्रविंश
तिरीरितः दत्तिणाम्नायसंकेतः पंचविंशतिरीरितः
पश्चिमांम्नायसंकेतो द्वाविंशत्समुदाहृतः उत्तराम्ना
यसंकेतः षट्त्रिंशत्समुदाहृतः उर्हीम्नायस्य चैता
निवसंति कुलनायिके साक्षात्ज्ञानस्वरूपत्वान्न किं
वित्कर्म विद्यते उर्हीम्नायस्य मारात्म्यं अहं वेद्यिन
वापरः मत्स्वेरांश्च जानासि सत्यमेतद्वरानने उ।
र्हीम्नायस्य मारात्म्यमिति ते कथितं मया समासेन
कुलेशानि मंत्रमारात्म्यमुत्तमम् इतः पूर्वमयानोक्तं
यस्य कस्यापि यावति तद्वदामि तव स्वेराच्छृणु मत्
प्राणवह्निभे श्रीप्रासादय रामं त्रमूर्हीम्नायमधिष्ठि
तम् आबयोः परमाकारं ये वेत्ति सः स्वयं शिवः शिवा
दिभिर्यंयं तं प्राणिनां प्राणवर्त्मना निष्वासोच्छ्वा
सरूपेण मंत्रोऽयं वर्तते ते प्रिये अनिलेन विना मे चोय
थाकाशेन वेष्टते पराप्रासादं मंत्रेण विना लोकस्त
थाप्रिये पराप्रासादं मंत्रेण सूतमेतच्चराचरम् अभि

नंतततोदेवितालहृतेयथानिलः वीजेः दुरसिले
तैलंशुग्रावुस्मरवौप्रभा चन्द्रेज्योत्स्नानलः काष्ठेषु
ष्मंगयोजलेदवः शूरेचार्यः शिवेशक्तिः क्षीरेसर्पिः
फलेरुचिः शर्करायाचमाधुर्य्यचनसारैवशीतलं
निग्रहात्रग्रहोमंत्रेप्रतिमायाचदेवता दर्पणोप्रतिविं
वंचसमीरेचलनंयथा पराप्रासादमंत्रेपिप्रपंचोऽयं
तथास्थितः वटवीजेयथावृक्षः सूक्ष्मरूपेणतिष्ठति
पराप्रासादमंत्रेऽस्मिन्ब्रह्माणोपितथास्थितः स्रुपं
केषुयथान्त्रेषुस्वरसेषुकुलेश्वरि लवनेनविनासा
उपयथाभोक्तुर्नजायते पराप्रासादमंत्रेणयेवामंत्रा
नसंगाताः तेफलेनप्रयच्छन्तिमंत्रशक्तिविवर्जिताः
श्रीप्रासादपरामंत्रोगोपनीयः कुलेश्वरि विचार्य्याहं
पुराणानिदर्शनाम्नायभेदजान् समग्रान्वेद्यहंम
त्रास्यास्त्राणिविविधानिच सदस्यादादयोदेवाः शास्त्रे
षुविविधेषुच भ्रमंतितेषुमूढास्तेतवमायाविमोहि
ताः जायंतेचम्रियंतेचंससारक्लेशभागिनः श्रीप्रा
सादपरामंत्रेनगायंतः कुलेश्वरि मलभंतेदिमोहंते
त्वत्प्रासादविवर्जिताः मडुपेश्रीगुरोयस्पृष्टाभक्तिः
प्रजायते श्रीप्रासादपरामंत्रं सज्जात्वापरिमुच्यते स
र्वजन्तसहस्रेषुशेवादिसमयोदितान् चतुरास्त्रायजा

ऊ मंत्रान्गर्वासांघोभजिष्यति सपापकंचुकान्मुक्तः
व शुद्धात्मागुरुवत्सलः श्रीप्रासादपरामंत्रं विजानाति
१५ चनाम्पथा सत्रज्ञविस्रुद्राश्चशक्रादिसुरपुंगवाः
वस्रुद्राश्चदिव्यालामनुवन्दादयः प्रिये मार्कण्डेया
दिमुनयोवशिष्ठादिमुनीश्वराः सनकाद्याश्चयोगी
शाजीवमुक्ताः शुकादयः यक्षाः किन्नरागन्धर्वसिद्धा
विद्याधरादयः श्रीप्रासादपरामंत्रप्रभवं चामितं फ
लम् प्राप्य मंत्रमिमं पुण्यं जपेत्तथापि पार्श्वेति सा
मर्थं पूजिता विद्यातेजः सौख्यमरोगिता राज्ञः स्वर्ग
श्च मोक्षश्च परा प्रासादजायिनः रुडेनुब्रह्मविस्मनाम
भिभूयायते पदम् सर्वकर्मविहीनोऽपि परा प्रासाद
मंत्रवित् सुखिनो गतिं याति नतो सर्वपि धार्मिकाः
तस्य चिन्तामणिः कामधेनुः कल्पतरुर्गृहे कुवेरकिं
करः साक्षात् परा प्रासादजायिनः यथा दिव्यरसस्पर्शा
लौहो भवति कांचनः परा प्रासादमंत्रज्ञः स्वपचोः
पिदि पार्श्वेति देवता स्थापने शक्तः प्रतिमो दौनसंशयः
मंत्रमात्रं त्रये वेति परा प्रासादमंत्रकम् स्वपचोऽपि
दिमुचेत किं मुनस्तद्विधानवित् परा प्रासादमंत्रज्ञो
यत्करोति यदिच्छति यद्गुतेतन्मदेशानितपो ध्यानं
ज्ञयो भवेत् दीक्षाश्च मदेशानि पारंपर्यं समन्वितः

पराप्रासादमंत्रयोवेति सोहं न संशयः चराचरसमे।
तानि भुवनानि च तर्दशः पराप्रासादमंत्रज्ञेदेहेतिष्ठ
ति नित्यशः पराप्रासादमंत्रज्ञो यत्र तिष्ठति भाविनि
दिव्यदेवं समुदितं संमता दशयोजनम् पराप्रासा
दमंत्रार्थतत्त्वज्ञकुलनायिके सुरासुराश्वदंति।
किं पुनर्मानवा दयः पराप्रासादमंत्रज्ञमनुतिष्ठ।
ति पार्थति सिद्धदेवं मदीयो वा मुनिदेवगणैः सह
सौरैवै सवैर्दोर्गा कर्गाण्यपे नु संभवान् सर्वमंत्रा
न्स जानाति पराप्रासादमंत्रवित् श्रीप्रासादपरांमं
त्रो जिह्वाग्रे यस्य वर्तते तस्य दर्शनमात्रेण स्वपचो।
पि विमुच्यते ब्राह्मणो वा तजो वापि शुचिर्ब्राह्मण्य
वा शुचिः पराप्रासादजायीयः समुक्तेनात्र संशयः
गच्छतस्तिष्ठतो वापि जाग्रतः स्वमतोपि वा पराप्रासा
दमंत्रोऽयं देवशिनच निष्फलः चिरं लोकैकफलदा
मंत्राः सन्ति सहस्रशः कुलेशि मंत्रराजो यं शीघ्रं सर्व
फलप्रदः पराप्रासादमंत्रोऽयं सर्वमंत्रोत्तमोत्तमः
ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि भजतो कामदो मनुः शचीन्द्रो
रोहिणी चन्द्रोस्तादाग्री च प्रभा रवी लक्ष्मी नारायणो।
वाणीयाता रौरात्रिवासरो अग्रीयो मौविन्दुनादौ देवि
प्रकृति पूरुषो आधाराधेयनामानो भोगमोदो कुले

क
व
१५

अथ प्राणायामोचशार्थोप्रियोविधिनिष्ठमको स
 खडःखादिय हृन्देदृश्यतेश्रुयतेयथा सर्वलोकेषुतत्
 सर्वाभारामेवनसंशयः। पुस्तीरूपाणिसर्वाणिवाव
 योरंशजानिदि पराप्रासादमंत्रोयतस्मात्सर्वात्मको।
 भवेत् अरूपंभावनागम्यपरंब्रह्मकृतेअथ निष्कलं
 निर्मलंनिर्मलंनिर्गुणंयोमसन्निभम् अनंतममलंतत्त्वं
 मनोवाचामगोचरम् पराप्रासादमंत्रार्थसन्धानात्
 संप्रकाशते तस्मान्मंत्रमिमं देवि पराप्रासादसंज्ञकं
 परतत्त्वस्वरूपत्वात्सच्चिदानन्दलक्षणात् शिवशक्ति
 मयत्वाच्चभुक्तिभुक्तिप्रदानतः सकर्मपिवनिष्कर्म
 सगुणंवापिनिर्गुणम् श्रीप्रासादपरामंत्रं सर्वमंत्रं।
 शिरोमणिम् जपभुक्तिंवभुक्तिंचलभतेनात्र संशयः
 वक्रनात्रकिमुक्तेन सर्वसारंष्टाप्रिये श्रीप्रासादप
 रामंत्रसमोमंत्रो न विद्यते इदमेव परं ज्ञानमिदमेव
 परंतपः इदमेव परं ध्यानमिदमेव पराचिन्तनम् इद
 मेव परादीक्षा इदमेव परोजपः इदमेव परं ब्रह्म इद
 मेव परं व्रतम् इदमेव परो यज्ञ इदमेव परात्सरम् इ
 दमेव परं श्रेय इदमेव परं फलम् इदमेव परं तत्त्वं इद
 मेव परागतिः इदमेव परं गुणं संप्रसन्नं संशयः
 इति मत्वा मनुवंरयतिष्ठः स्यात्सदाप्रिये आगमोक्ते

नविधिनाक्रमज्ञाप्रःसाम् श्रीप्रासादपरामंत्रं शत
मष्टोत्तरं जपेत् मुच्यते ब्रह्मरूपादिमहापापेष्वपंचभिः
द्विशतं योजयेद्देवि श्रीप्रासादपरामंत्रम् चतुर्विंशति
लक्षं प्राथम्येण चरितैरपि अथो निजागचरितैरसं-
ख्याजननाजितैः वारुकेयौवनेवात्येताग्रत्समस्तभु-
मिषु कर्मणामनसावाचाज्ञानाज्ञानकृतैरपि महा-
पातकसंदेहप्रपपातककोटिभिः मुच्यते नात्र संदे-
हः सत्यमेतद्वरानने त्रिशतं योजयेद्देवि श्रीप्रासादप-
रामंत्रम् सर्वकृतघ्नस्य संपूर्णसर्वतीर्थेषु यफलम्
तत्फलं लभते देवि नात्र कार्या विचारणा चतुःशतं
जपेद्यस्तु श्रीप्रासादपरामंत्रम् सदा तस्य गृहद्वारे-
ष्वपि माघष्टसिद्धयः वसन्ते नात्र संदेहः सर्वसिद्धिस-
मन्विताः प्रयत्नमनोभिलषितं तत्तदाप्नोति निसर्गः य-
मार्थः काममोक्षाश्च साक्षात्तस्य करे स्थिताः सा लोका
प्रभुत्वादेविलभेन्मुक्तिं चतुर्विंशतिम् सत्यमेतन्न संदे-
हः सायकः कुलनायिके जपेत्तं च शतं यस्तु श्रीप्रासा-
दपरामंत्रम् तत्फलं नैव शक्रो मि कथितं कुलनायि-
के तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्थासु सर्वदा श्रीप्रा-
सादपरामंत्रं जपेद्भुक्तिविमुक्तये नास्ति शुद्धधिकं त-
त्त्वं न कुलाधिको ज्ञानी न हि ज्ञानाधिकं सत्त्वम् नाष्टं

ऊ
व
१०

गाचाधिका पूजानदिमोदाधिकं फलम् श्रीप्रासाद
परामंत्रादधिकं नैव विद्यते इदं संप्रदं संप्रदं संप्रदं
प्रायः श्रीप्रासादपरामंत्रमाहात्म्यं इह वर्णितम् न
प्राज्ञो भिवरा रोहे कल्पकोटिशतैरपि गिरौ संध्या
मांत्रतसागरेवालुका निच तथापि मंत्रमाहात्म्यं
किंचित्तेकथितं मया ऊर्द्धमायस्य माहात्म्यं श्रीप्रा
सादपरामनोः इति तेकथितं देविकिं भूयः श्रोतुमि
च्छसि इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे महाभारतस्य श्रीप्रासादप
रामंत्रकथनं नाम तृतीयोऽध्यायः ३ श्रीदेवुवाच
कृत्तेश श्रोतुमिच्छामि श्रीप्रासादपरामनुम् मंत्ररा
जं वदेशानमासथानादिभिः सह श्रीईश्वर उवाच
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मांतं परिरिच्छसि तस्य श्रव
णमात्रेण शिवाकारः प्रजायते इतः पूर्वं मयानोक्तो
मंत्रोऽयं यस्य कस्यचित् तव स्नेहाद्वदामाद्यष्टां मत
प्राणवल्लभे अनंतचन्द्रभुवनमिन्दुविन्दुयुगाचितः
श्रीप्रासादपरामंत्रो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः पराप्रासा
दमंत्रतसादिरूतः कृत्तेश्वरि प्रकाशानन्दरूपत्वात्
प्रत्यक्षफलदानतः प्रसन्नचित्तवश्यत्वात्प्रसिद्धार्थः
निरूपणात् प्राक्तनाद्यप्रशमनात्प्रपन्नार्तिविनाशना
त् प्रासादकरणात् श्रीज्ञात्प्रासादमनुरीरितः पर

तत्र सूरूपत्वात् परमात्मप्रकाशनात् परमानन्दजनना-
नात् परमैश्वर्यकारणात् परोक्षफलदानाच्च परधर्मः
निदर्शनात् परत्वात् सर्वमंत्राणां परामंत्ररतीरितः
कुलमंत्रमिदं देवितामंष्ट्रावरणने अथ प्रातः सा-
मुद्याय गुरुदेवा उचिंतनम् सकृन्मूलेन स्मृत्वा च।
ऊर्ध्वादि मूत्रमोचनम् शौचस्पर्शो धनं स्नानं सन-
ध्यातर्पणमाचरेत् एकं ते हारयजनं विघ्नत्रयविना-
शनम् पूजास्थानप्रवेशस्तथा समुपवेशनम् दे-
वीपूजाग्रतो ध्यानं शिवादिगुरुवन्दनम् आसनं ग-
णपतिक्षेत्रपालवन्दनमीश्वरि पाङ्कजास्मरणं चै-
व दीपनाथार्चनं प्रिये करंगशोधनं प्राणायामः स-
ब्रह्मरश्मिके दिगन्तं चंगागुमं वीजमुक्तावमात-
काम् दशप्रकारभुताब्जालिपिंकमठसंज्ञकम् ॐ
धिरस्पयरः शंभुश्चन्द्रश्चावक्तृपूर्विका गायत्रीदेव-
तायत्र सर्वमंत्रेश्वरी परा दीर्घत्रययुतं मूलं वीजं शा-
स्त्रावकीलकम् षड्दीर्घमूलयुक्तेन षडंगानि च।
पार्श्वेति ईशतत्पुरुषाद्योरसंयोजात्तात्मनस्तथा पंचा-
ंगुलिषु विमलमूर्तिवक्त्रेषु वर्जयेत् पंचधा ब्रह्मणि
तथैवं गुलिमा समाचरेत् आधाराशक्तिमारभ्य पीठ-
मंत्रांतमंबिके अष्टषोडशमं देशानि ऊर्ध्वात् सूचीकृत्वा।

त्मना महाषोटाह्वयंमासंततः ऊर्ध्वात्समाहितः व
 त्समाणेनविधिनादेवताभावसिद्धये यस्तस्यनव।
 कर्मंतवस्त्रेहाह्वयम्प्रपंचोभुवनंमूर्तिर्मन्त्रै
 वतमातरः महाषोटाह्वयंमासंसर्वमासोतमोतमं
 तत्रोदोपरमेशानिप्रपंचामासउच्यते प्रपंचदीपज
 लयिगिरिपतनपीठकाम् देवंवनाश्रमगृहानदी
 चत्वरकोद्भिदः खेदजाएतजरायुजाइसृक्तास्तेरि
 षोऽशः श्रीर्मायाकमलाविस्त्रवर्लभापघधारिणि
 समुद्रतनयालोकमाताकमलवासिनी इन्द्रिमा
 रमालत्मीतथानारायणप्रिया सिद्धिलंत्मीराजल
 त्मीमहालत्मीरितीरिताः शक्तयस्तुप्रपंचानांस्वरा
 णामधिदेवताः लवस्तुटिः कलाकाष्ठानिमेषःश्वा
 सपवदि यटिकावसुधूर्तश्चप्रहरोदिवसस्तथा स
 न्ध्यारात्रिसिद्धिश्चैववारोनक्षत्रमेवव योगश्चकर
 णंपदौमासोराशिर्भूतस्तथा अयनंवत्सरयुगप्र
 लयाःपंचविंशतिः प्लेवांस्थाननियमोहृदयांतःस
 मीरितः आर्योमाचण्डिकाउर्गीशिवापार्णविकास
 ती ईश्वरीशंभवीशानीपाक्षेतीसर्वमंगला दादा
 यणीदैमवतीमहामायामदेवश्री मृदानीचैवरुद्रा
 णीशर्वाणीपरमेश्वरी कालीकासायनीगोरीभवा

नीतिसमीरिता पतेषां स्थाननियमो हृदयान्तःसमी
रितः शाक्तयः सुर्लवादीनां स्पर्शानामधिदेवताः पं
चभूतानितन्मात्रं ज्ञानकर्म्मद्विद्यानिलाः गुणान्तःक
रणवस्थार्थे दोषोदशोरिताः ब्राह्मीवागीश्वरीवाणी
सावित्रीचसरस्वती गायत्रीवाक्प्रदापञ्चात्सारदाभा
रतीप्रिये विद्यात्मिकाः पंचभुतव्यापकानामधीश्वरीः
वाग्भवं भुवनेशीचलस्मीवीजं त्रितारकम् त्रितारमू
लमंत्रांते मातृकाक्षरतः परम् वदेत्प्रपंचरूपोऽप्येष्टि
नमश्चितिकमात् प्रपंचादिभिरादांते वर्णान्शक्तीर्नियो
जयेत् मातृकामासः संप्रोक्तः स्थानेष्वेवं सप्तेष्टिये त्रि
तारमूलसकलप्रपंचादिसरूपतः श्रोत्र्ये परां वादेष्टे
नमोऽक्ताव्यापकं सप्तेष्टिं प्रपंचमासपर्वं स्याद्भुवनमा
समाचरेत् त्रितारमूलमंत्रांते अंशं अतलं वदेत् लो
कं च निलयं चैव शतकोटिपदंततः गुणाव्यायोगि
नीमूलदेवतांतं वदेत्प्रिये वदेत्तथा शक्तीं वादेष्टे तत्पा
दयोः सप्तेष्टिं ३३ उ मूलं वितलं गुह्यतरं चानंतं संज्ञकं
शेषं च पूर्ववत्प्रोक्तं गुह्यं योर्विमसेष्टिये ३३ हं लं सत
लं वातिगुह्यं वा चित्तं संज्ञकम् शेषं च पूर्ववत्प्रोक्तं जय
योर्विमसेष्टिये लं पं मं हा तलं च महागुह्यं पदंततः स
तं ३ कम् शेषं च पूर्ववत्प्रोक्तं जानुतोर्विमसेष्टिये ३ ३ ३

ऊ
व
१५

तलातलं देवि परमगुह्यं चाभिधानकम् शेषं च पूर्ववत्प्रो
च्युर्द्धोर्देवेशिविन्मसेत् अंशः रसातलं चैव रहस्यं ज्ञान
संज्ञकम् शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य गुह्यं देशे प्रविन्मसेत् कव
र्माणपि पातालं लोकेति निलयेति च रहस्यं नितरां किं
शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य आधारे विन्मसेत्प्रिये च वर्गं भूरह
स्यातिरहस्यं राकिनीमपि शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य साधिष्ठा
ने मसेत्प्रिये टवर्गं एव भुवो महारहस्यं राकिनीमपि
शेषं च पूर्ववत्प्रोक्तानां भोच विन्मसेत्प्रिये तवर्गं स्रष्ट
परमरहस्यं राकिनीमपि शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य हृदये
विन्मसेत्प्रिये यवर्गं च महोगुह्यं रहस्यं राकिनीमपि
शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य तात्त्वमूले मसेत्प्रिये यवर्गं च जतो
गुह्यं तं च राकिनीमपि शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य आज्ञायां
च मसेत्प्रिये शवर्गं च तपश्चातिगुह्यं च राकिनीमपि
शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य ललाटे विन्मसेत्प्रिये लक्ष्यं सत्सम
हा गुह्यं राकिनीमपि च प्रिये शेषं च पूर्ववत्प्रोच्य ब्रह्मर
त्ये च विन्मसेत् वितारमूलं मंत्रांते च तदंशं भुवं वदेत्
नाथिपो येश्री परां वादेत्ये च व्यापकं मसेत् कृते वं भु
वनस्यासंमूर्तिमासमथाचरेत् केशव नारायणमाथ
गोविन्दविष्णवः मधुसूदन संज्ञां त्रिविक्रमवाम
नो श्रीधरश्च लक्ष्मीकेशः यमनाभो दामोदरः वासुदे

वसंकर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः अतोत्केन्द्राणीचे।
शानीचोगार्ह्यनयनातथा ऋद्धिश्चरुपिणीमूकानून।
दोषैकनायिका पेंकारिणीचोच्चवतीसर्वकामांजन
प्रभा अस्थिमालाधराचेतिसंप्रोक्ताः सरदेवताः भवः
शर्वाः धरुद्रश्चपञ्चपतिश्चोग्रपवच महोदेवस्तथाभी
मईशानस्तत्पुरुषाह्वयः अघोरसद्योजातौचवामदेव
उतीरितः करभद्रावगचलागरिमादिफलप्रदा छ
न्दोमयीजगत्स्थानाजलताराततः परम् ज्ञानदाच
टंकधरातथाटंकृतिरीरिताः कभादीनांचरांतानां
वर्णानां देवतास्त्रिमाः ब्रह्माप्रजापतिर्वेद्यापरमेश्वी
पितामहः विधाताचविरिंचिश्चसृष्टाचचतुराननः
द्विराणगर्भरसुक्ताः क्रमाद्ब्रह्मादयोदश यद्विणीरंजि
नीलस्मीर्ध्रजिणीशशिधारिणी धराधारलयासर्व
नायिकाहसितानना ललिताचक्षमावेतिप्रोक्तास्ता
ल्वतदेवताः त्रितारमूलमंत्रांते सरानविस्मृन्सशक्ति
कान् चतुर्ष्पानमसायुक्तान्मस्तकेचाननेत्यसेत्
सस्कन्धपार्श्वकंदोरुजातुजंवापदेशुच दत्तादिवाम
पर्धंतंविमसेत्यरमेश्वरि फडाद्यंतयुतान्मत्रीभवादी
नशक्तिसंयुतान् पादपार्श्ववाङ्कंठपंचवक्त्रेषुविम
सेत् दशास्थानेषुब्रह्मादीनां प्रादिशक्तियुतान्मसेत्

कु
व
२

वितारमूलमंत्रांते श्रीविमूर्त्तात्मिकां वदेत् श्रौत्यै परं वा
देव्ये च नमसा व्यापकं मसेत् मूर्तिना संविधायेत्यंमंत्र
नाममथाचरेत् वितारमूलमंत्रांते एकलक्षं च कोटिच
भेदस्य प्रणवाद्येकाक्षरात्माविलमंत्रतः ततोऽधिदे
वताये स्यात्समलक्षं च फलप्रदा श्रौत्यै तथैककूटैश्च
वादेव्ये नमो वदेदिति ईं उं कुं ह्यादिहंसादिह्रिकूटैश्च
वत्सरम् अं अं लं आदि कूटैश्च वत्सरम् लं पं पंचतर्ल
क्षं चन्द्रादि पूर्ववत्सरम् ओं ओं अं अं पंचलक्षं सूर्यादि
पूर्ववत्सरम् कं वं गं चैव षड्लक्षं स्कन्दादि पूर्ववत्सरम्
घं उं च सप्तलक्षं गणेशादि पूर्ववत्सरम् छं जं कं अष्टल
क्षं वटकादि पूर्ववत्सरम् अं टं टं नवलक्षं पूर्ववत्सरम्
उं ङं ङं दशलक्षं विष्णवादि पूर्ववत्सरम् तं थं टं पकाद
शलक्षं रुद्रादि पूर्ववत्सरम् थं नं पं द्वादशलक्षं वाणादि
पूर्ववत्सरम् फं वं भं त्रयोदशलक्षं लक्ष्मादि पूर्ववत्सरं
मं धं रं चतुर्दशलक्षं गोर्षादि पूर्ववत्सरम् लं वं शं पंच
दशलक्षं उर्गादि पूर्ववत्सरम् षं सं हं षोडशलक्षं त्रिष
रादि षोडशम् क्षरात्माविलमंत्राधिदेवताये सकलं
ततः तथा फलप्रदाये च षोडशं शरीरपुनः श्रुत्वा दे
व्ये नमः प्रोक्तो मंत्रा सोमदेश्वरि आधारलिंगयोर्ना
भिस्तु कंदेषु च विमसेत् विन्देत् तद्दृष्ट्वा नमो नाना देवा

देतपवच ध्रुवमाउलेत्रलरन्ध्रेविन्यसेकलनायिके
वितारमूलमंत्रातेसर्वमंत्रात्मिकापदम् आयेपरा
वादेवैचहृदयेव्यापकंन्यसेत् मंत्रमासविधायेशं
देवतमासमाचरेत् वितारमूलमंत्रातेमंत्रासहस्र
कोटिच योगिनीकलशंवातेसेवितायेपदं वदेत् नि
शुभंवापदादेवैतमस्तुचरेत्त्रिये ३मायोगिनीप्रति
ष्ठाशेषंपूर्ववदाचरेत् उंउंतयसीविद्याचशेषंपूर्व
वदाचरेत् अंअंशंतांतथाशान्तिशेषंपूर्ववउचरेत्
ल्ल्ल्लुमुनिशान्तीतांशेषंपूर्ववउचरेत् पंपंदेवच
ल्लेलांशेषंपूर्ववउचरेत् ओंओंराक्षसशान्तेगा
गाणंपूर्ववउचरेत् अंअःविद्याथरंरक्षाशेषंपूर्वव
उचरेत् कंविमहोग्रामंशेषंपूर्ववउचरेत् गंचसा
थमहाकरालंशेषंपूर्ववउचरेत् उंचंतथासरो
जायांशेषंपूर्ववउचरेत् छंजगत्थर्वविजयांशेषं
र्ववउचरेत् कंजगत्प्रकाशंवातेशेषंपूर्ववउचरेत्
दंदंवत्तोः पराजितांशेषंपूर्ववउचरेत् उंकिन्न
रुवामांचशेषंपूर्ववउचरेत् णंतंयन्त्रगमेष्टांचशे
षंपूर्ववउचरेत् थंदंविपित्तोद्रांवाशेषंपूर्ववउच
रेत् यंनंगाणेशमायांचशेषंपूर्ववउचरेत् पंपंभे
रशशास्त्रेकुण्डलीपूर्ववत्परम् वंभंवटककालीच

ऊ
व
२१

शेषपूर्ववत् उच्येत मयं ते त्रेषां शोभते कालरात्रिचपू
र्ववत् रंलप्रथमभगवती शोषपूर्ववत् उच्येत वंशत्र
त्नासर्वेश्वरी शोषपूर्ववत् उच्येत पंसंविस्तुचसर्वज्ञा
शोषपूर्ववत् उच्येत लंहरुद्रसर्वकर्त्री शोषपूर्ववत्
उच्येत लंहरावरशोभते कलशकिंचपूर्ववत्
अंगुष्ठगुल्फजवासजातुत्कटिपार्श्वके स्तनवत्
करस्कन्धकर्णमूर्धसपिक्रमात् दक्षभागादिवासा
तं विष्णुसेतुलनायिके त्रितारमूलमंत्रोत्ते सर्वदे
वात्मिकापदम् आर्घ्यपरावादेयै च रुद्रये व्यापकं
ममेत देवमांसं विधायेत्यमातृका मासमाचरेत्
त्रितारमूलमंत्रोत्ते कवर्गानंतकोटिभु वरीकुलसे
विताये आस्तादिमंगलापदम् अवादेयै नमो द्रा
क्षावृक्षालेततः परम् अवादेयै ततोऽन्तको
टिभूतं ततो वदेत् सेविताय ततो अक्षं मंगलनाथा
यततो वदेत् अक्षं असितांगभैरवाय नम उच्येत
चवर्गं विवरीं शिंणीचाकचर्चिकावमहेश्वरी वेता
लमंशलाचर्चिकं रुंशोषचपूर्ववत् तवर्गपाता
लचरीं उंरायोगेश्वरी वदेत् कौमारी च पिशाचं च
उंरायोगेश्चा उको तवर्गादिकचरीं अंहरसिद्धां
तैवैश्वरीम् अपस्मार्तं अंहरसिद्धकोथादिपूर्व

वत् प्रवर्गसद्वर्गरील्लंवाभटिकावाप्तः ब्रह्मरा।
हसकल्लंघभटोन्मतादिपूर्ववत् यवर्गसादिवि।
वर्गपिंशाकिलिकिलीतिव इन्द्राणीचेटकंपंशा।
किलिःकापालिकिलिस्तथा शवर्गवनवर्गरीडोंवादे।
विकालादिरात्रिव वाश्रांतींवेउच्चार्यकालरा।
विश्वभीषणः लतंजलवर्गीमालाभवेत्तथाचभी।
षणाम् महालक्ष्मीशकिनीचञ्चलपञ्चाचभीषणः।
संहारभैरवश्चेशेषपूर्ववत्तत्तरेत् मूलाधारलिं।
गनाभिश्चनदतविशुद्धिषु आज्ञाभालतलब्रह्म।
न्येषेवंप्रविमसेत् त्रितारमूलमंत्रोत्तेमाह्मेभैरवश।
हृतः आधिपायेपरंवादेत्येतमोव्यापकंमसेत् मा।
ह्मासंमद्देशानिऊर्यादेवंसमाहितः पवंमस्तम।
नुद्विध्यायेदेवीमननाधीः अमृताणीवमध्याया।
नाणीहीयेसुशोभिते कल्पवृक्षवनांतस्थनवमा।
णिकमण्डपे नवरत्नमयंश्रीमत्सिंहासनगतेऽबु।
जे त्रिकोणांतःसमासीनेवद्वसूर्यसमन्वितम्।
अर्द्धविकासमायुक्तंप्रविभक्तविभूषणम् कोटिक।
न्दपलावापंसदाष्टोऽशवार्षिकम् मन्दस्मितसुखं।
भोजंविनेत्रवन्द्यैकम् दिव्यावरसगालेपदिवाभ।
रणभूषितम् पाणपात्रंविन्दुद्रोक्त्रिलेपुस्तकं क

ऊ
व
२२

कौरेः विद्यासंसिद्धिविभ्राणां सदानन्दमुवेक्षणम् म
हाघोटादिताशेषदेवतागणसेवितम् पंचचिन्तावेजे
ध्यायेदङ्कनारीश्वरं शिवम् पुरुषं वासुदेविस्त्रीरुः
पंचाविचिन्तयेत् अथवानिष्फलं ध्यायेत्सच्चिदान
न्दलक्षणम् सर्वतेजोमयं देविसचराचरविग्रहम्
ततः सदर्शयेन्मुद्रादशकं परमेश्वरि योनिं त्रिगोत्रं
सुरभिं वेति मुद्रावत्तृष्टयम् वनमालामहापुद्गलं भो
मुद्रामितिक्रमात् यथाशक्ति जपेन्मंत्रं मूलं श्रीपाद
कामपि मूर्द्धिणं संचिन्तयेद्देवि श्रीगुरुं शिवरूपिणं
सहस्रदलं पंकजे सकलशीतलशिमप्रभं वराभकरं
बुजं विमलगात्रं पुष्पस्रजं प्रसन्नवदनेक्षणं सकल
देवतात्रयिणम् स्मरेत् शिरसि हंसगतं दम्भिधानम्
स्वगुरुं पंचमासे कृते देवि साक्षात्परशिवो भवेत्
मञ्जीने वा असन्देहो निग्रहानुग्रहक्षमः महाघोटा
हृद्यं मांसयः करोति दिने दिने देवाः सर्वे नमस्यति
तन्मामि न संशयः महाघोटा हृद्यं मांसयः करो
ति हि यावति दिव्यदेवं समुद्दिष्टं समंतादशयोज
नम् कृत्वा न्यासमिमं देवि यत्र गच्छति मानवः तत्र
स्थाति जयो लाभः सन्मानं यो रुषं प्रिये महाघोटा
कृतन्यासस्तदीह यतिवन्दितः मासान्तरसुमवा

प्रोतिषदित्रातासदाशिवः वज्रपंजरनामेदंमंत्रीन्मांसं
करोतिषः दिव्यंतीक्ष्णभूशेलजलारण्यनिवासिनः प्र
चाउभूतवेतालदेवघटोरगादयः भयग्रस्तेनमनसांतं
नेहंतिऊलेष्वरि मदाघोडाह्वयंमांसं ब्रह्मविस्मृशिव
दयः देवाः सर्वे प्रकुर्वन्ति ऋषयोऽपि मुनीश्वराः वज्र
नोक्तेन किं देवि नाशिष्याय प्रकाशयेत् नापराधचदे
वेशिष्यन्मसिद्धिप्रदायिका आत्मासिद्धिमवाप्नोति त
स्मान्मांसं समाचरेत् अतः परतरः साक्षादेवताभाव
सिद्धये लोके नास्ति नमदेहः सत्यमेतद्वदाम्यहम् उ
हाम्नाय प्रवेशं च पराप्नादचितनम् मदाघोटापरि
ज्ञानेनाल्पस्य तपसः फलम् इति ते कथितं किंचित्
दानासादिकं प्रिये समासेन ऊलेष्वनिक्रिं भयः श्रोत
मिच्छसि इति श्रीऊलार्णवे महारहस्ये महोषोडाह
यश्चतुर्थ उल्लासः ४ श्रीदेवुवाच ऊलेष्वधारपा
त्राणां पिशितानां चलत्तणाम् ऊलद्रव्यस्य निर्माणं
भेदमादात्म्यमेव च अविधानेन यथाप्यस्य विधानेन
यत्फलम् तत्सर्वं श्रोतमिच्छामि वद मे करुणानिधे
श्रीशेष उवाच एतादेवि प्रवक्ष्यामि यन्मांसं परिष्टु
सि तस्य श्रवणमात्रेण विदेशैः समतां व्रजेत् आथा
रेण विना भूशेन च दृष्टं तिमातरः तस्माद्विधिवदाथा

ऊ
व
२३

२३
रंकल्पयेत्कुलनायिके आधारां त्रिपदं प्राकः षट्पदं चाव
तस्य दम् अथवा वर्तलाकारं कुर्यात् देवि मनोरमम् स्वा
गिरोष्ममयेः कूर्मकपालालावुष्ममयेः नारिकेलं च
शंखं च मुक्तामुक्तिसमुद्रवम् पुष्पक्षेत्रसमुद्रतं पात्रं क
र्याद्विचक्षणः अतिसूक्ष्ममतिस्सलं चिन्तयन् भिन्नं च वा
ज्ञयेत् स्वर्णरोष्माणि ताग्राणि सर्वसिद्धिकराणि च
शान्तिके च शिलापात्रं भूतभने चैव मृगमयम् नारिके
लं च वशेष्यादीभ्यो रेच कूर्मजम् शंखं ज्ञानप्रदं शु
क्तिदेवी प्रीतिप्रदायिनी कपालालावुपात्राणि सर्व
पापहराणि च पुष्पक्षेत्रजपात्राणि सर्वपापहराणि च
उक्तेष्वेतेषु पात्रेषु पात्रमेकं प्रकल्पयेत् कुलद्रव्यं प्रव
क्ष्यामिष्टा देवि समादिता श्रमसां द्वादशप्रस्थप्रस्था
र्द्धतक्रमेव च तण्डुलानां चतुःप्रस्थं द्विप्रस्थं च तथा भ
साम् मुष्टिमात्रं कुरो देवि एकस्मिन् मेलयेद्दुटे शी
तादि रक्षिते स्थाने स्थापयेद्दीपं चैव शमनि पञ्चादशैः समा
रोप्य जंवालसदृशं पचेत् अवरोप्य पुनः शीतामवस्था
प्रापयेत्ततः पादेन प्रस्थैः कैः पिष्ट्वा दस्ताभ्यां मेलयेत्स
यीः प्रस्थार्द्धान् तण्डुलान् वाप्यपरे युक्तसमुद्धरेत्
सम्पक्कं समर्प्य तत्रैकाया कमालोत्तमेलयेत् पष्ठापे
ष्टीति विख्याता पूजिता देवदानवैः गौडी चूर्णमयी च

जलत्वकसरसांभसा दशप्रस्थजलेशानिधातकीऊ
समंसमम् नारिकेलप्रसूनवाचैकप्रस्थविनिक्षिपेत्
हरीतकीचाक्षफलं वसुनिष्कप्रमाणतः वह्निविक
टुकं चापि निष्कमात्रप्रमाणतः गुडं समिश्रमेकस्मि
न योजयेत्सुदृढं चटे करेण भ्रामयेत्समागुल्लोम
विलोमतः अष्टोत्तरशताष्टमात्रिषु रात्रिन्दिरमतम्
दशाहेन तपाकः स्यात्सीयते तत्र योगिनी पद्मागौरी
निकथिता शिवसायुज्यदेवता द्विगुणं मकरन्दः
स्याद्द्वारिसंयोजयेद्दुहे द्वादशाहेन तपाकः स्यात्छेषम
न्यसुरोक्तवत् पद्मामाधासमुद्दिष्टा देवता प्रीतिका
रिणी पद्मांशुं हीदिवाद्रुश्च मरीचद्वितयं तथा धात
कीचचतुष्कं स्यात्सप्ताणि घन्मथुत्रयम् अशीतिगु
डं समिश्रं शेषमन्यसुरोक्तवत् इदं मनोहरं द्रव्यं यो
गिनीपानमुत्तमम् साहेन्दुपलकोदभ्रामादिवं प्रसू
यमात्रकम् मोचापकशतं चापि योगोयं मदिरास्म
ता तं मेलयित्वा संयोज्य साह्वं शपुटे पचेत् चत्वारिंशदिनामष्टौ पंकजसंभवे विधायो ह्यसकि
रगोः सौरैः सर्वापशोषयेत् यदा च कटिनी भावस्तदा
संगृह्यमानतः गुंजाफलप्रमाणं तजले संमिलितं
शुभम् आत्मस्थं पूरयेत्सात्रं मकरन्दरसैः परम् एतद

ऊ
व
२४

२५
सुतमंद्रं सर्वदेवप्रियं प्रिये पतानिमदेतूनि मयाना
मानिकारयेत् पानसंज्ञात्तमाधीकं वा नृंताले मेत
रम् मधुच्छिष्टं तमाधीकं मेरेयं नारिकेलजम् मयामे
कादशैतानि भुक्तिमुक्तिकराणि च द्वादशतस्रगमयं
सर्वेषामुत्तमं प्रिये पैष्टीगौरीवमाधीच विज्ञेया विवि
धासुरा सर्वसिद्धिकरी पैष्टीगौरी भोगप्रदायिनी मा
धीमुक्तिकरी जयासुराख्या देवता प्रिये विद्याप्रदेतवी
ज्ञेया द्वादशराज्यप्रदा भवेत् तालजास्तंभनेशस्ताखा
ऊरीरिपुनाशिनी नारिकेलभवा श्रीदापानसीच शुभ
प्रदा मधुजाता ज्ञानकरी दारिद्र्यरिपुनाशिनी मेरेया
ख्या ऊलेशानि सर्वदा पापहारिणी क्षीरवृक्षसमुद्भूतं
मधुवल्कलसंभवम् मधुपुष्पसमुद्भूतं आसवं तण्डु
लोद्भवम् यस्यानन्दनिर्विकारं समानि च मनोहरम् म
द्यत उत्तमं देवि देवानां प्रीतिकारकम् आत्मस्थं पूरये
त्पत्रं परमानन्दवान्तरः पतदामोदकं द्रव्यं सर्वदेवप्रियं
प्रिये सुरदर्शनमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते तद्गन्धाद्या
णामात्रेण शतकृतफलं लभेत् तस्य संदर्शनात्रेण ती
र्थकोटिफलं लभेत् देवितमानतः साक्षात् लभेत् मुक्तिं
च तर्हि ध्याम इच्छाशक्तिः सुरामोदे ज्ञानशक्तिश्च तद्दे
वे तत्त्वादेव किं शक्तिस्तुलासे परास्थितिः मदि रात्र

लगाप्रोक्ताचित्तशोधनसाधिनी तासामेकांसमुद्वृत्त
जाकर्मसमारभेत मद्यमांसादिविजयावाहगभेषसं
श्रिता संमर्दवटुकान्कृत्वा संशुष्याथविचक्षणः मद्या
भावेतवटिकांजलेसंयुज्यतर्पयेत् शुभिश्रेणतर्पण
तेनवामधुभाजिना सौवीरेणाथवाऊर्ध्वादेतत्कर्म
नलोपयेत् प्रमादाद्यदिलुप्येतदेवताशापमाप्नुयात्
मांसदर्शनमात्रेणसुरादर्शनवत्फलम् मांसतत्रिवि
धंप्रोक्तंत्वभूजलचरंप्रिये यथासंभवमप्येवंतर्पणा
र्थप्रकल्पयेत् पितृदेवतयज्ञेषुदेविदिंसाविभाविता
आत्मार्यप्राणिनांदिंसाकदाचिन्नोदिताप्रिये सुनिमि
तंरक्षणंवापिछेदयन्नकदाचन देवतार्यद्विजंगावार
त्वापापैर्नलिप्यते मामनादृश्यप्राणैः पिपापंस्यात्प्रत्य
वायतः मन्त्रिमित्तवरेत्पापंप्राणंभवतिशंभवि येरेव
यतनंदेवैःसिद्धिस्तैरेवचोदिता श्रीकौलदर्शनेवापिभे
रवेणमहात्मना यत्कर्मकुरुतांपुंसांकर्मलोपोभवे
द्यदि तत्कर्मतेप्रकुरुवतिसप्तकोटिसुनीश्वराः ह
मान्मंत्रेणचानेनत्वाभिर्मन्त्रपशुंप्रिये गत्यपुष्पाक्ष
तैः पूजाममथानरकं व्रजेत् शिवोत्कृतमिदंवापुश्र
तैस्त्वाशिवतां व्रजेत् तदुद्धाशुयशोत्वंहिमाशिवस्त्वं
शिवोऽसिद्धिं ब्रह्मास्यात्सलिलेविसर्गंथेरुद्रस्तदसे

ऊ
व
२५

परमात्मतदा नरे तस्मात्सेव्यमिदं प्रिये मां साभावे।
तलसूनमाईकः नागपलवम् आदाय पूजयेद्देवीम्।
मथानिष्फलं भवेत् मत्स्यमांसविहीनेन मद्येनापि
नर्तयेत् न कुर्यान्मद्यसामान्यविनाशेन पूजयेत्
पिशितं तिलमात्रं तिलार्द्धमपि विन्दना सकृत्तर्पण
मात्रेण सर्वयत्नफलं लभेत् कलपूजा समं नास्ति पु
ण्यमसृजगत्रये तस्माद्यः पूजयेद्भक्त्या भक्तिशुभोः
समाजनम् अनधीतोः पशुशस्त्रो गुरुभक्तो दृढव्रतः
कलपूजारतो यस्तु समे प्रियतमो भवेत् चतुर्णामपि
वर्णानामाश्रमाणामपीश्वरि पुंस्त्रीनपुंसकानां च।
पूजितैः पृथक्फलप्रदा इहामुत्र शुभं दद्यात् पूजितास्तु
वधूरिव अपूजिता त्वं देवेषु दुःखिदा कुरु वधूरिव कल
पूजां विनायस्तु करोत्येवं सुदुर्मतिः स्यात्तिनरकं
चोरे मेकविंशतिभिः सह तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कल
पूजारतो भवेत् लभते सर्वसिद्धीश्च नात्र कार्या वि
चारणा आराधना समर्थश्चेदद्यादक्षेन साधनम् यो
दाते नैव शक्नोति कुर्यादक्षेन साधनम् सम्पक्व
तकतं न कृत्वा यत्फलं समवाप्नुयात् तत्फलं लभ
ते भक्त्या कृत्वा श्रीचक्रदर्शनम् वरुणोक्तेन किं देविय
यामभक्त्या ददाति यः कलाचार्याय पूजार्थं कलद्रव्यं

सधर्मवित्त शैवेवावेस्मवेशाक्तेषोरेशुशतदर्शने
वौहपाशुपतेसांख्येतथात्रतशुवेः पिवा दक्षिणेवा
मसिद्धातेवैदिकादिषुपार्वति विनातीलसिताभ्यां
तत्पूजनंनिष्फलंभवेत् कुलद्रव्येर्विनाकुर्याजपपू
जातपोव्रतम् निष्फलंतद्रवेदेविभस्मनीवयथाक
तम् यथैवांतश्राराज्ञःप्रियाःसुर्नवदिशराः ते
नांतर्धागनिष्ठायेप्रियाभेदेविनापरे समर्पयंतिये
मत्ताआवाभ्यांपिशितासवम् उत्पादयतिचानन्द
मत्प्रियाःकौलिकाश्चये आवयोःपरमाकारंसा
चिदानन्दलक्षणम् कुलद्रव्यापभोगेनपरिस्फुरति
चान्मथा अंतस्थानुमबोलासोमनोवाचामगोचरः
कुलद्रव्योपभुक्तेनजायतेनान्मथाप्रिये सेवितेचकु
लद्रव्येकुलतत्त्वार्थदर्शनः जायतेभैरववेशःसर्व
त्रसमदर्शनः तमःपरिवृतंवेशमयथादीपेनदृश्य
ते तथाभायावृतोष्मात्माज्ञानदीपेनदृश्यते मंत्रपू
तंकुलद्रव्यंगुरुदेवार्पितंप्रिये येषिर्वतिजलंतेषां
स्तनपातंनविद्यते मयंतर्भैरवोदेवोमयंशक्तिःस
मीरिता अहोभोक्तावमयस्पमोदयेदमरादपि त
न्मैरेयंशिवंपीत्वायोवाविकुरुतेनरः मद्यानेकप
रोभूत्वासमुक्तःसचकौलिकः स्रगशक्तिःशिरोमां

ऊ
व
२६

संतदोक्तोभैरवःसद्यं तयोरैकंमममन्मानन्दोमोक्ष
मुच्यते श्रानन्दब्रह्मणोरुपेतञ्चदेहेमवस्थितम् त
स्याभिव्यक्तकंमद्योगिभिस्तेनपीयते ऊंभक्तबुकपा
हानिमधुपूर्णानिविभ्रमः किंनयप्रणतिलोकोऽयं
लविस्ममदेषरान् निःशंकोनिर्भयोवीरोतिर्लज्जोति
कुतूहलः निर्णीतवेदशास्त्रार्थोवरदांवारणीपिवेत्
मंत्रसंस्कारसंशुद्धामृतपात्रेनपार्श्वेति जायतेदेवता
भावोभववन्विमोचकः ब्राह्मणस्यसदापेयंक्षत्रि
यस्परणागमे गवामालंबनेवैश्वशूद्रस्यलोष्टक
र्मीणि देवान्पितृणामभ्यर्च्यदेविशास्त्रोक्तवर्त्मना
गुरुस्मरन्पिबन्मद्यंवादनमांसनदोषभाक् तस्म
ह्यसर्वदेवानांब्रह्मज्ञानविधायकं सेवतेमधुमां
सानितृप्तयाचेत्पातकी मंत्रार्थस्मरणैवेवमन
सःस्थिरहेतवे भवपाशानिवृत्त्यर्थंज्ञानपात्रेनसमाच
रेत् यःसेवेतस्रत्वार्यायमद्यादीनिसपातकी पाश
येदेवताप्रीत्याहभिलासविवर्द्धितः मत्स्वमांसस्र
रादीनामादकानांनिषेवणम् यागकालंविनामत्र
दृष्टांकथितंप्रिये यथाकृत्युविप्राणांसोमपात्रे
विधीयते मद्यपात्रेनतथाकार्यंममग्रभोगमोक्षदम्
श्रीगुरोःकृत्वास्तुभ्यःसम्पत्तिंज्ञायवासनाम् पंच

मुद्रं निषेवेत चामथापतितो भवेत् आहृतिं गुरुपं
किंच वदकादीन एज्य च वीरोऽप्यत्र वृथापानं देवता
शापमाश्रयात् अथ ह्युभे रवं देवं अकृत्वा मंत्रतर्पणं
पशुपानविधौ पीत्वा वीरोऽपि नरकं व्रजेत् अज्ञा
त्वा कौलिकाचारं अथ ह्यगुरुपाउका योऽस्मिन् तं
त्रे प्रवर्तेत तं पीडयसे ध्रुवम् कौलज्ञानेन स सिद्धो
यस्तद्दृढं भोक्तुमिच्छति समहापातकी ज्ञेयः स
वैयस्मिन् विदुः स मया चारदीन स्पृष्टे धृतिव
मानिनः न सिध्येत्मा तृते सर्वं तत्तस्य नरकायते
यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामचारतः स सिद्धि
मिदनामोति यत्र नरके गतिं स्वच्छ पारममाणो यो
दीक्षा संस्कारवर्जितः न तस्य सदगतिः कापित यस्ती
र्थवतादिभिः असंस्कृतं पिवेद्दृढं बलात्कारेणै
शुनम् अप्रियो गतं मांसं रौरवं नरकं व्रजेत् कौ
लाः पाशुपताश्चैव पक्षद्वयविडम्बकः केशसंख्या
स्मृतं यावता वतिष्ठति रौरवे कूलद्रव्याणि संवेते ये
मदर्शनमाश्रिताः तदंगरोमसं ख्यातं भुतयोनिषु जा
यते मत्प्रच्छादितात्मा च न किंचिदपि वेत्ति च न ध्या
नं न तपो नाश्चानधर्मान च सत्क्रिया न मंत्रदेवगुर्वी
त्मा विचारो न हि कौलिकः केवलं विषयाशक्तः पतसे

कु
व
२७

वनसंशयः मद्याशक्तो न पूजार्थी मांसाशीस्त्रीनिषेवकः
कौलोपदेशहीनो यः सोऽक्षयं नरकं व्रजेत् असंस्का
री तथो नो स्यात्पंचमुद्रां निषेवते कुलेशिवस्त्रनिष्ठो
पिनिन्दितामधिगच्छति लिंगत्रयविशेषज्ञः घडाया
रविभेदकः पीठस्थानानि चागत्य महापद्मवने व्रजे
त् श्यामलाधारमा ब्रह्मरंभ्रगत्वा पुनः पुनः विचिन्तय कुरु
एतलीशक्तिः सामवस्य सखोदयः व्योमपंकजनि स्य
न्दसुधापानरतो नरः मधुपायी समं प्रोक्तस्त्वितरे म
धुपायिनः पुण्यापुण्यपञ्चद्वत्तात्तान्तरुगेन योगा
वित् परेशिवेन ये चित्तं यलाशी सनिगद्यते मनसा
चेन्द्रियगणसंयोगात्तान् योगवित् मांसाशी सभवे
देविशेषाः स्रः प्राणहिंसकाः अप्रवुद्धापशूको हि प्र
वुद्धा कौलिकस्य च शक्तीनां सेवको यस्तु सभवेत्तु श
क्तिसेवकः परशक्त्यात्ममिथुनसंयोगानन्दनिर्भरः
यश्चास्ते मेथुने ततस्पादपरे स्त्रीनिषेवकः इमादिपं
चमुद्राणां वासनाकुलनायिके तात्वागुरुमुखा देवि
यः स्मरेत् स तमुच्यते इति ते कथितं किंचित् कुलद्रव्या
दिलक्षणम् समासेन कुलेशानि किं भूयः प्रोक्तमिच्छ
सि इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये कुलद्रव्यादिसंस्कार
कथनं नाम पंचमोऽल्लासः ५ श्रीदेव्युवाच कुलेशा

श्रोतमिच्छामि पूजनस्य चलत्ताम कलद्रव्यादि
संस्कारमर्चनं वदमेषां श्रींश्च उवाच शृणु दे-
वि प्रवक्ष्यामि यन्मातृपरिच्छसि तस्य श्रवणमात्रे
ण सूर्यसेदेवदानैवैः निरस्य पातका यत्र मानवाः पु-
ण्यकर्मिणः कलज्ञानसुसंपन्ना भजतेच्छादु-
ताः पूर्णाभिषेकसहितो वेदशास्त्रार्थतत्त्ववित् देव-
तागुरुभक्तस्तनियतात्मा ध्येत प्रिये कलागमरह-
स्यज्ञो देवता राधनोत्सुकः गुरूपदेशसंयुक्तः पूज-
येत् कलनायिके शुद्धात्मा वातिसंस्पृष्टः कोपलोत्प-
विवर्जितः पशुव्रतादिविमुक्तः समुत्पन्नयजेत् प्रिये
मत्प्रसादेन भूयाच्च द्रव्यशक्तिसमागमः तदंर्द्धतर्पणं
कुर्याद्देवैः श्रीभैरवोदितैः गुरूपदेशविधिना चाम-
द्यापतनं भवेत् मंत्रयोगेन देवेशि कुर्यात् श्रीचक्र-
पूजनम् तदंर्द्धतत्त्वासांर्द्धगृह्णामि सयमादरात्
भैरवो ह्यमिति ज्ञानात् सर्वज्ञादिगुणान्वितः इति संवि-
न्ययोगीन्द्रः कलपूजासमाचरेत् इत्यादिलक्षणोपे-
तः कौलिको नियतव्रतः यस्मात्समर्पयेद्देवि भक्ति-
मुत्सोः सभाजनम् यकांते विजनेः शोपदेशवाधा-
विवर्जिते सूत्सासने समासीनः प्राङ्मुखो वा पुद्ग-
लः अमृताणीमणिद्वीपे कल्पवृक्षतरोस्तले वज्र

ऊ
व
२८

प्राकारसंदीप्तस्मरेणाणिकमण्डपम् पुष्पमालावि-
तानां प्रवृत्तपटसंवृतम् कर्पूरदीप्तभासंतं धूपामो-
दसुगन्धिकम् तन्माण्डपसुधात्मानं ध्यातानां कुलचे-
तसा श्रीगुरोराज्ञया देविकुलपूजां समाचरेत् आत्म-
स्थानमनुद्वयदेहशुद्धिस्तपंचमी यावन्नक्रुरुते मं-
त्रीतावदेवार्चनं कृतः सुस्नानभूतसंशुद्धिप्राणाय-
मादिभिः प्रिये ध्यानाद्यविलम्बोत्सेरात्मशुद्धिः समीरि-
ता संमार्जनात्तुलेणार्घ्यैर्दर्पणोदरवत्कृतम् वितान-
धूपदीपादिपुष्पमालोपशोभितम् पंचवर्णां रजश्चि-
त्रस्थानशुद्धिरितीरिता ग्रथित्वामातृकावर्णो मूल-
मंत्राक्षरानि च क्रमोत्क्रमाद्विराट्स्वामंत्रशुद्धिरिती-
रिता पूजाद्रव्यासनं प्रोक्ष्य मूलेनैव विधानवित् दर्शयेत्
हेतुमुद्रांच द्रव्यशुद्धिरितीरिता पीठे देवं प्रतिष्ठाप्य स-
कलीकृतविग्रहः मूलमंत्रेण दीप्तात्मा मासद्रव्योद-
केन च त्रिवारं प्रोक्ष्येद्विद्वान् देहशुद्धिरितीरिता पंच-
शुद्धिविधायेत्यं पश्चाद्यजनमाचरेत् सा पूजा सफला
प्रोक्ता चाभ्यानि फलाभवेत् माण्डलेन विना पूजानि
फलकथिता प्रिये तस्मान्माण्डलमालिख्य विधिव-
त्तत्र पूजयेत् श्रवणमाण्डलाकारं विप्रं व्याप्य च राच-
रम् त्रैलोक्यमणिउतयेन माण्डलं तत्सदा शिवम् ३

यानंचतरसंस्पातकामरूपंचवर्तलम् जालन्यंरंच
चन्द्रार्द्धमसंस्पातगिरिर्भवेत् अभ्यर्च्यमाणंलेपश्चादा-
धारंस्थापयेत्कामात् शंखमर्च्यभोगपूजावलिपात्रं
चंपवथा मूलपात्रंतसंस्थाप्यअभ्यर्च्यचासेननतं सं-
स्पृश्यमूलमंत्रेणकुलेश्वरिविधानवित् तत्रमासप्रमा-
णात्तमत्संस्मांसंविनिदिषेत् नष्टैःपशुषितोदिष्टै-
र्उर्गैर्यवज्जितैः देवभिःसहपात्रेभ्यस्तर्पितंनिष्क-
लंभवेत् साधिष्टैश्चाधिष्टैश्चद्रव्यैरमृतसन्निभैः
मनोहरैर्महेशानितर्पणंसफलंभवेत् असंस्कृतंस-
रापानंकलद्वयाधितः खदम् कीर्तिरायुश्चसौख्यं च
धर्मोविद्याचनश्नति तस्मात्संस्कृतविधिवत्कु-
लद्रव्यंततोऽर्चयेत् अमघानरकंयातितद्भोक्तानात्र-
संशयः विनाद्रव्याधिवासेननतपेन्नस्मरेत्प्रिये ये-
स्मरन्तिनरामूढास्तेषांउःखपदेपदे नासवेनविनामंत्रो-
नमंत्रेणविनासवः परस्परविरोधित्वात्कथंपूजावि-
धीयते तत्संशयनिवृत्तिवत्तात्वाद्युरुमुखात्प्रिये
वीक्षां प्रोक्षांध्यानंमंत्रमुद्राविशोधनम् द्रव्यंतर्पण-
यौगंस्पातदेवताप्रीतिकारकम् अग्निसूर्यं नृब्रह्मेन्द्र-
विस्वरुद्रसदाशिवैः चतर्विंशतिमंत्रैःस्नानुद्यंवेवम-
रामृते अमृतामानदाश्चातष्टिःपुष्टीरतिर्यतिः शशि-

ऊ
व
२५

नीवद्विकाकांतिर्ज्ञातस्वाप्तीः प्रीतिरंगदा पूर्णापूर्णाम्
ताचेतिकथिताः कुलनाथिके सौम्याः कामप्रदायिन्यः
घोऽशस्रजाः कलाः तपनीतापिनी धूम्रामरीचिर्जा-
लिनीरुचिः सुषुम्नाभोगदाविश्वारोधिनीधारिणीत
मा कलाब्जावसथाः सौराः प्रभाद्वादशैरिताः धूम्रा
विरुष्माज्वलिनीज्जालिनीविस्फुलिङ्गिनी स्वप्नीरूपा
कपिलाद्वयकव्यवहातया आग्नेयाद्यादिवर्णाद्यादश
धर्मप्रदाः कलाः तृष्टिर्मधास्मृतिर्भृष्टिः कांतिर्ले-
लीधुतिः स्थिरा स्थितिः सिद्धिरिति प्रोक्ता कचवर्गक
लादश प्रकाराणि समुद्रताव्रज्जगत्सु कलाश्च ज
वाकपालिनी शान्तिरीश्वरी रतिकामिके वरदाज्ञा
दिनी प्रीतिः । दशमी स्मृता उकारप्रभवाविसृजताः सः
स्थितये कलाः तीक्ष्णारौद्रीभयानिद्राक्षतस्माकोधि
नीप्रिया उत्कारी मत्सरिसुक्तापयवर्गाः कलादश म
कारप्रभवारुद्रजाताः संस्तये कलाः शवर्गस्य चतस्रः
स्यः पीताः श्वेताः रुणासिताः सर्वाङ्गास्तस्मिन् सः स
थिरातारिणीसिता कलाश्चेश्वरसंजाता स्थिरज्ञानाय
विन्दुगाः निवृत्तिश्च प्रतिष्ठावविद्याशान्तिः । इत्यादि
पिकावापिरेविकामोविकापरा सूक्ष्मासूक्ष्मा मृताज्ञा
नामृतावाप्यायिनी तथा व्यापिनी व्योमरूपावविन्दुताः

स्वराजाः कलाः सदाशिवभवानादादनुग्रहकलाः क्रमात्
प्रथमं तदुत्तरे सः प्रतद्विस्तरं तस्मै अंबकं तत्तृतीयं
स्वाच्चतुर्थस्तत्परादिकः विसृष्टौ न कल्पयत्तत्पंचमः
कल्पनामनुः चतुर्थरतिमंजः सृष्टेवतावापूजिताः
मंत्रजापश्चसंप्रोक्तआत्मस्तवश्चपंचभिः अवोऽकार
सानन्दकरेपरसयात्मनि सच्चन्दस्मरणो मंत्राद्वयस
मृतरूपिणी अकृतस्यामृताकारे शुद्धज्ञानकरेवरे अ
मृतं त्वविधेयस्मिन् वस्तुनि किञ्चन रूपिणी तरुणिणी
करूपितं कृता चैतत्तरु रूपिणी भूतापरामृताकारं म
यि विस्फुरणं कुरु वाग्भवं पावनं भूमिः पुष्टिरिन्दुः स
मीरिता स्थितिश्च पावकाभ्यश्च गता ह्येन मलं कृता स्थि
राश्चिषे न संयुक्ताश्चेता विन्दुगान्विता तथामृतपदं
व्याततपश्चादमृतोद्भवे तथामृतेऽपरीत्युक्तापश्चाद
मृतरूपिणी अमृतं सावयद्वन्द्वद्विष्टांतोदस्य शुद्धिकृत
अमृतेऽपरीमनुः प्रोक्तः पञ्चविंशद्विरत्तरेः वाग्भवं वदयु
गं च वाग्वादिनिच । पेंक्रीसौवमादीनि पेंक्रीततः प
रम् किञ्चैकैदयत्तदयमहात्मा भंजुरुकुरुक्रीनमः
मोक्षं कुरुकुरुहो ह्री वाग्भवं वदयुगं च वाग्वादिनी
ति वाग्भवम् कामराजं ततः किञ्चैकैदिनीकैदयेति
च महामोक्षं कुरुयुगं कामराजमतपरम् तातीर्यमो

ऊ
व
३

तशब्दोतेऊरुधुगंमवेदेततः स्यात्प्रासादपराचांतेसम
विशद्विरत्तैः दीपनीमत्ररीसक्तः सर्वसिद्धिकरः प्रिये
पताः कलामातृकाप्यथकादिकामनुनपि अमृतेशीदी
पनीचमूलमंत्रमपिकमात्र पकट्टिविचतः पंचविच
त्वारिंशमंविक्के संस्पृष्टाभ्यर्च्यपात्रंतपूजयेद्देवमुद्रया
ब्रह्माण्डावातसंभूतमेश्वरसंभूतम् आपूरितंमहा
ग्रासपीठेष्वरसभावदम् शुद्धद्रव्येणातेनापिशुद्धपुष्पा
दत्तैरपि यासोक्तसर्वमंत्रैश्चाप्यात्मानंपूजयेत्प्रिये
मूर्द्धिगश्रीगुरुपंक्तीश्वमूलाधारेचपातुकाम दिव्योच्चै
चादिनाथश्चतुर्वक्त्रिश्चसदाशिवः तत्पत्नीचेश्वरस्त
स्याभार्यारुद्रश्चतुष्टयः विस्मश्चतत्प्रियाब्रह्मातत्
कांतादादशेस्थिता सिद्धोद्येसनकश्चैवसनन्दश्चस
नातनः सनत्कुमारश्चसनत्सुजातश्चमृतः स्मृतः
दत्तात्रेयोरैवतकोवामदेवस्ततः परम् ततोव्यासश्चशु
क्रश्चपकादशसमीरिताः मानवोच्चैर्नृसिंहश्चमदेशो
भास्करस्तथा महेन्द्रोमाधवोविष्णुः षडेतेचप्रकीर्तिताः
नमोः न्तेपूजयेद्देविद्विषोच्चैपरमः शिवः महाशिवश्चसि
द्धोच्चैमानवोच्चैसदाशिवः ततः पीठसमभ्यर्च्यदेवीमा
वाहयेत्प्रिये महापद्मवनांतस्येकारणानन्दविग्रहे
सर्वभूतहितेमातरेत्येदिपरमेश्वरि देवेशिभक्तिस्तुलभे

परिवारसमन्विते यावत्तं पूजयिष्यामि तावत्तं सुस्थिरा
भव मंत्रेणानेन चावाप्तये जेदेवी मनमयीः ध्यात्वा मु
द्राप्रदर्शनाद्यगन्धपुष्पाक्षतादिभिः चित्तयस्याप्रमे
यस्य निर्गुणस्पर्शरीरिणः साधकानां हितार्थाय ब्रह्म
णोरूपकल्पना ऊर्ध्वस्थ एतल्लघोर्मध्ये शूर्पकृमय
देषु वा माण्डलेफलके मूर्तिगारुदयेषु प्रकीर्तिताः
पशुस्थानेषु देवेशियं जतिपरमं शिवम् अरूपं रूपिणं
कृत्वा कर्मकाण्डरतानराः गवांसर्वा गजं क्षीरं स्राव
येत्तन्मुखे यथा तथा सर्वांगगोदेवः प्रतिमादिषु राज
ते आभिरूपाश्च विवस्वत्पूजायाश्च विशेषतः साधक
स्य च विश्वासात् सात्त्विको देवता भवेत् गवांसर्पिः श
रीरस्थं न करोत्संगपोषणं सकर्मरचितं दत्तमहंत्वा
मेव पोषणं सकर्मरचितं दत्तं पुनस्त्वा मेव पोषये
त् पवंसर्वा शरीरस्थमात्मनः परमेश्वरि विना च सम
यं देवि न ददाति फलं नृणाम् सकलीकृत्य तत्तत्प्राणं
सुदीयाणीन्द्रियाणि च प्रतिष्ठाप्या च ये देवि चान्यथा
निष्फलं भवेत् मंत्रहीनं क्रियाहीनं क्रियाशुक्तिफल
प्रदम् दत्तमया साधयेत् सर्वहीनं मंगपदं देवदेव नित्य
मादिति रेकेन यद्व्यतः कर्म करोति यः न किंचिदप्य
स्य फलं सिध्यति क्रमशेषतः नूतानि रित्तकर्मणि

ऊ
व
३

नफलंति कदाचन यथाकरफलादीनि सत्कर्मणि फलं
ति हि तद्विधानं कृतं कर्म जप होमार्चनादिषु देवता प्रीति
दाभूयात् इति मुक्तिफलप्रदा देवं च यंत्ररूपं च मंत्रव्याप्ति
मजानताम् कृतार्चनादिकं सर्वं व्यर्थं भवति शां भवि यं
त्रं मंत्रमयं प्रोक्तं देवता मंत्ररूपिणी मंत्रवत् पूजिता देवि
सहैव प्रसीदति कामकोथादिदोषस्य सर्वदुःखनिर्घोषः
आणत्वं यंत्रमिमांशुः तस्मिन् देवः प्रीणाति पूजितः शरीर
मिव जीवस्य दीपस्य स्नेहवत् प्रिये सर्वेषामपि देवानां य
थायंत्रप्रतिष्ठितम् तस्मादयं त्रैलोक्ये वा पूजयेत् पर
मं शिवम् ज्ञात्वा गुरुमुवाच संख्यं पूजयेद्विधिना प्रिये प
कपीठे पृथक् पूजां विनायं त्रैकरोतियः अंगानि मपि
तत्को देवता शापमाप्नुयात् पकपीठे क्लेशानि सेवेयं त्रै
पृथक् पृथक् यजेदावरणोपेतान् देवान् तद्विधिना ता
तः आवाप्य देवता मेकां अर्चयेत् समं देवताम् उभाभ्यां ल
भते शापं मंत्रं च चलमानसः इत्यादिलक्षणं ज्ञात्वा गुरु
तः शास्त्रतः प्रिये विधानेनार्चयेत् सम्यग् देवतां प्रसी
दति षोडशैरुपचारैस्तु सांगं सावरणं प्रिये पूजयेन्मू
लं मंत्रेण गन्धपुष्पाक्षतादिभिः महाषोढादितापोष
परिवारांश्च शां भवि प्रणवादिनमोऽन्तेन ततस्तदा म्नाय
मर्चयेत् आगमोक्तेन मार्गेण तर्पयेदलिविन्दना अंग

ष्टानामिकाभ्यांचनवेनिःसृतमूर्धतः स्वपात्रस्पन्दनि
स्पन्दविधिवत्कुलनायिके सकृत्तर्पणमुत्सृज्य
स्वामूलचपाडुकाम् अंतःशक्तिमनुस्मृततर्पयेद्दीर्घ
देवताः अंगुष्ठोभयवोदेवोऽनामाचण्डिकाप्रिये अना
मांगुष्ठयोगेनतत्तत्कुलजसंततिम् अंगुष्ठानामिका
भ्यांचवशकर्मणि तर्पयेत् तर्ज्यंगुष्ठयोगेनतर्पये
दभिचारके कनिष्ठंगुष्ठयोगेनसंभनेतर्पयेत्प्रिये
एवंसंतर्पयेदेषिकुलद्रव्येयविधि देवतापुरतोदे
विगुरुपंक्तीस्तर्पयेत् पंक्तित्रयक्रमेणायज्ञात्वास
म्यगनमधीः हस्ताभ्यांथेनुमुद्रांथेनुरपिकपालंचदध
तीम् द्रुतस्वर्णप्रथ्यामरुणकुसुमालेपवासनाम् कृ
पापूर्णपांगामरुणानयनामंवरजटाभुषेतांसिद्धौर्घ्य
जतगुरुपंक्तिंक्रमगतिं एवंसंपूज्यभूपंचदीपंनैवेद्य
मेवच आसवंपिशितोपेतंभस्मणिविविधानिच क
दत्पादिफलामेवतांबूलंचसमर्पयेत् इतितेकथितंदे
विकुलाचारस्पलंदाणाम् कुलद्रव्यादिसंस्कारकिमा
न्यतश्चोतमिच्छसि इतिश्रीकुलाणिवेमहारद्वयेद्रव्य
संस्कारविधिकथनंनामषष्ठोऽंशः ६ श्रीदेवुवाच
कुलेशवटकादीनांबलिंचशक्तिलक्षणम् तद्द्रव्यं
वस्तीकारंवदमेकरुणानिये श्रीईश्वरउवाच शृणुदे

ऊ
व
३२

विप्रवक्ष्यामि यन्मां तं परिष्टच्छसि तस्मिन्प्रवक्ष्यामि तत्र
ज्ञानं प्रकाशते यावन्मोहवटुके दद्यात्तावन्मोहवटुके लेश्वरि
तृप्तिं देवताः सर्वाः स्मरणादयजनादपि वटुकादीन् य
जेत स्माद्गत्य पुष्पासवामिषैः तत्तन्मंत्रैर्विधातेन देव
ता प्रीतिमाप्नुयात् यत्किंचिद्द्रव्यं संवाते पूजार्थं भो
गहेतुना आनीतं दीयते भक्तादेवेभ्यश्च कृते लेश्वरि व
टुकं मंत्रान् वक्ष्यामि एतान् कृत्वा नायिकेभ्यः समर्चित
मोत्रेण सर्वं नश्यति पदवाः तारत्रयं ततो देवीषु त्रैलोक्ये
वटुकेति च नाथश्च कपिलजटाभारभासरपिंगल त्रिने
त्रैति पदं पश्चात् ज्वाला मुखपदं ततः इमां पूजां वलिंगुह
हं यथावकं वलभा उक्तो वटुकं मंत्रोऽयं च त्वारिंशद्भिर
क्षरैः वलिनानेन संतप्तो वटुकः सर्वसिद्धिदः शान्तिकरो
तमेति संभूतवेतालसेवितः तारत्रयं ततः सर्वयोगि
नीभ्यः पदं वदेत् तत्पश्चात् सर्वभूतेभ्यः सर्वभूताधि
पाय च पदं ततोऽकिनीभ्यः शाकिनीभ्यः पदं वदेत् त्रै
लोक्यविपदं चैव वासिनीभ्य इमां वदेत् पूजावलिंगुह
युगं मन्त्रां हंतो योगिनीमनुः कथितोऽयं महेशानिमं
त्रः पंचदशाक्षरः याकाचिद् योगिनी रोद्रासौ म्यासौ म्य
तरायदि विवरीभूचरीभ्यो मचरी प्रीतास्तमे सदा तार
त्रयं वदेत् सर्वभूतेभ्यः सर्वपवदि पश्चाद्भूतयतिभ्यो

इफट्समदशाक्षरः भूतायेविविधाकारादित्त्रभोमात
रीक्षणाः पातालसंस्थायेकेचिच्छिवयेवनभाविताः
ब्रह्माद्याः सप्तसत्याश्चभूताः शङ्खपट्टंरिताः तृणत
प्रीतमनसः प्रतिगृह्णातिमंवल्लिम् तारत्रयंततोदेवि
पुमं देवीपदंवदेत् सर्वविज्ञानपदंपश्चान्नाशयति
तीयंतथा सर्वोपचारसहितामिमं पूजांवल्लिवदेत्
गृह्णागृह्णाद्विहंतोऽयं भैरवाधिष्ठिताय च अक्षोभ्य
वन्दितः पश्चात्कृत्याधिष्ठिते परम् सिद्धार्थपदमा
भाष्यपश्चादेवतरुदयम् क्षेत्रपालहृदयं पश्चान्नहोते
उपदेततः अस्मिन् ग्रामाधिपते सिंस्थदेशाधिपतये
ततः वदेद्वदकनाथेति देवीपुत्रपदेततः मेघनादप
दे पश्चात्प्रचण्डोग्रपदंवदेत् कपालीतिपदंपश्चाद्
भीषणोतिपदंवदेत् स्नातुसर्वविज्ञाधिपते इमं पूजा
वल्लिवदेत् गृह्णागृह्णात्कुरुदं नमः हरयपुत्रमकम्
ज्वलपुमं प्रजलपुमं सर्वविज्ञानितीरयेत् नाशय
द्वितयं द्वांदी द्वांदी द्वांदी ततः परम् मातृपुत्रपदे प
श्चात्कृत्यपुत्रपदेततः क्षेत्रपालाय वौषट्कं धृत्य
शताक्षरः तारत्रयंवदेत् पश्चात्सुकक्षेत्रपाल च रा
जराजेश्वर इमं पूजावल्लिमतः परम् गृह्णापुमं द्वि
हंतोऽयं अष्टाविंशाक्षरो मनुः अनेन वलिदानेन व

ॐ वृद्धसमन्वितः राजराजेश्वरो देवो मे प्रसीदत सर्वदा
व पश्चिमे वटुकं देवसुतरे योगिनी वलिम् पूर्वभूतवलिं दद्या
३३ तत्ते त्रपालं च दत्तितो राजराजेश्वरं मध्ये पूजयेत् कुल-
नायिके अंगुष्ठानामिकाभ्यां च वटुकस्य वलिः स्मृतः
तर्जनीमध्यमाभ्यां च राजराजेश्वरस्य च वटुकादीन्
समर्च्यैव कुलदीपान् समर्चयेत् ईषत्पललपिष्टेन
ऊर्ध्वा द्वेदंगुलान्वितान् दीपान् उमरुकारंश्वत्रिको-
णानपि शोभितान् कर्षाज्जगद्दिगाः ऊर्ध्वान्न वसता
थं पंचवा अतस्तेजो वहिस्तेजयकी कृत्यामितप्रभान्
विधादेसु परिभ्राम्यन् कुलदीपान् निवेदयेत् समस्तच
क्रवकेशियुते देवि कुलात्मिके आरात्रिकमिदं देवि।
गृहाण मम सिद्धये कुलदीपान् प्रदर्शय शक्तिं पूजां
समाचरेत् स्वशक्तिं वीरशक्तिं वा दीक्षितं च विशेषतः
पाययित्वापि वेत्तमद्यमिति शास्त्रस्य निश्चयः अभ्यर्च्य
देवताबुद्ध्या मद्यसंस्कारमंबिके मंत्रदीक्षाविधानैश्च
सिद्धो भवति नामया तस्मात्सुतदाणां शक्तिं गत्यपु
ष्पाक्षतादिभिः अभ्यर्च्य देवताबुद्ध्या भोगपात्रं निवेद-
येत् तदंते कस्यका अपि प्रमदाश्च मनोहराः संपूज्य
देवताबुद्ध्या दद्यात्पात्रं पृथक् पृथक् अनिवेद्यतयः
शक्तौ कुलद्रव्यं निषेवते पूजितं निष्कलं तस्य देवतान्

नप्रसीदति चाश्लीकर्मचारीचमांतगीप्रकृसीत
था षपचीवृकीचेवकेवर्तीविप्रयोधितः ऊला
एकमिंद्रोक्तं सऊलाएकमुच्यते कौचिकीशोणिः
कीचेवशासजीविचरंजकी गायकीरजकीशिल्पीके
शरीचतथाष्टमी तंत्रमंत्रसमायुक्तासमयाचारपालि
का ऊमारीचव्रतस्याचयोगमुद्राधरापिवा पूजाका
लेषुताः प्रोक्ताः साशेयासदजाबुधैः उक्तजासंगना
भावेवतर्ध्वं गंगां यजेत सूर्यातरुणीकांतासऊ
लायुदिताशुचिः शंकाहीनाभक्तियुक्तागूढशास्त्रो
पयोगिनी अलोलपासशीलावस्मितास्पाप्रियवादि
नी गुरुदेवतसदृक्तासुचिताकौलिकप्रिया विमलस
राविशेषज्ञादेवतासाधनोत्सका मनोहरासदाचारा
शक्तिरेकासुलक्षणा उष्ट्रोणाकर्कशास्तथाकृतसि
ताऊलरूषिता पराधीनाभावहीनाउराचारातराला
सा निद्राशक्तातिउर्म्याहीनांगीयाधिपीडिता उर्म
न्याउः खितामूढावृद्धोन्मत्तरदस्यभित् ऊतकीऊत
सितालापानिलिज्ञाकलरूप्रिया विरूपोन्मार्गीगाउष्ट्रा
पवन्यविकृतानना ईदृशीमंत्रयुक्तांचशक्तियोगेवि
वर्जयेत् ततोऽर्चनादिकं सर्वमंत्रादेशपुरःसरम् इति
पूर्वादिमन्त्रनामंत्रादेवनिवेदयेत् तारत्रयमितः पूर्व

ऊ
व
१४

34

प्राणवद्दीततः परम् शिमाचयतकृतं पश्चाद्दुक्तं य
तकृतं वेदेत तत्सर्वं गुरुदेवांते मत्समर्पितमस्त्विति
साहांतो मन्त्ररितुक्तस्त्रिसप्तत्यक्षरः प्रिये ज्ञानतोऽ
ज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते सदा तव कृत्यमिदं सर्वं
मिति मातः क्षमस्व मे एवं संप्राप्य देवेशि स्तुतवान्त्वा
वभक्तितः प्रधानदेवतामूर्तौ परिवर्तमानं समर्पयेत् प
वंसावराणां देवीं चिन्तयेत् रुद्रयात्रुजे शेषिको ये स
मर्प्यथ मूलमंत्रेण शोधयेत् स्मृता गुरुपुच्छिष्टा
चाणाली तदनंतरम् वदेन्मातंगि सर्वांते वंशं करि
चयामकम् एकविंशतिवर्णैश्च शेषिकामन्त्ररीरितः
मंत्रेणानेन निर्मात्य शेषिको ये समर्पयेत् देवीमुच्छि
ष्टमातंगीं ध्यायेत् कौलिकमोहिनीम् वीणावाद्यवि
नोदवाद्यनिरतां नीलां शुकोलासिनीं विंबोष्ठीं नवपा
वकारैश्चरणामाकीर्णकेशाननाम् मृदुंगीं सितशं
खरुण्डलधरां माणिक्यपुष्पोज्ज्वलां मातंगीं प्रणमा
मि सस्मितमुखीं देवीं शुक्लकस्यामलाम् ततः श्रीगुरु
पादाय साक्षात्परशिवाय च करभ्यां पात्रमुद्रयसा
द्वितीयं समर्पयेत् सत्संप्रदायसंयुक्तैर्वीरैश्च सह
जनम् श्रमोत्थवन्दनं कृत्वापि वेद्यतदनुत्तया सम्येनो
दुसपात्रं तमुद्रां कृत्वा पश्यतः यथाविधि द्वितीयेन

गृहीयान्मंत्रमुच्चरन् पिशितं मांसपात्रं तस्य बुलक
सन्निभम् आत्मदेहत्रयं तद्वत्तु येनाथविशोधकम् तर्ह
णोलाससहितः प्रसन्नवदनेक्षणः गुरुः शिष्यान्समा
ह्वयदद्यात्तत्र त्रयं पिबेत् शिष्योपायनमादाय शुद्धात्मा
रुसमादिकम् यथाशक्ति विनीतात्मा चित्तशालिविव
र्जितः प्राणम्यवदिरष्टांगं प्रविश्यात् शनैः प्रिये समर्थो
पायनं भक्त्या शिवाय गुरुर्पिणो गृहीत्वा गुह्यकौ कृत्वा
करोत क्ताग्रतर्जनी जातु भ्यामवनिगतापंचांगं प्राण
मेद्गुरुम् वामांगुष्ठानामिकाभ्यां दत्तदस्तप्रसारितम्
सृष्टुविशुद्धरुदयमीषदानतमस्तकम् वामांगुष्ठाना
मिकाभ्यां शिष्याय श्रीगुरुः प्रिये प्रकृतसौधैः पृथिव्योत्ते
षतत्रिंशतिभिः शिवैः स्रैर्विशुद्धितैश्च वागभवेन कु
लेष्वपि संयुक्तेनाथ तत्त्वेन स्थूलदेहविशोधयेत् माया
दिगुरुषोत्तेष्वशुद्धाशुद्धैश्च सप्तभिः तत्त्वेः स्पर्शाद्वैद्यै
र्गैः कामराजेन मंत्रवित् युक्तेन विद्यातत्त्वेन सूक्ष्मदेहं
विशोधयेत् शिवादिशुद्धविद्योत्तेः पंचतत्त्वेष्वप्यपक
म् पर्याशिवतत्त्वेन परंदेहं विशोधयेत् षट्त्रिंशत्त
त्सहितमालिङ्गावलयाप्रिये तत्र त्रयाश्रितं बीजं
सर्वतत्त्वं विशोधयेत् शोधयेत्त्रिपदं वायुसंस्थितीया
निलागुरुः बुलकं गुरुणा दत्तं शोधयामीति चोच्चरन्

ॐ
व
३५

भस्मावावनतः शिष्यो निशं हविः पिवेदतिम् पाणिभ्यां स
ष्टशेदेहं सर्वतत्त्वं समुच्चरन् शिरः प्रभृतिपादांतं मुहुरेदे-
हं विशोधयेत् सुवलातितत्त्वं मन्त्रं स्मृतं सूक्ष्मविद्यां त-
गोचरम् परांतं शिवतत्त्वं स्मृतं इति तत्त्वं त्रयं जगत् पवंत
तत्त्वं त्रयं जगत् परोक्षं तत्त्वं त्रयं शिवतत्त्वं सजीवनेव मुक्तः स्यात्
दिति शंकरभाषितम् ततः स्वीकृत्य च गुरुः शिष्यभ्यः शो-
षदो भवेत् आदाय गुरुणा दंतं सहितीया संवपिवेत् श्री
गुरुभ्यो नमः पूजनाभ्यां सर्वतः कुलनायिके नोपविश्य पि-
वेत्तं घं प्रायश्चित्ती भवेत् प्रिये तस्मान् मन्त्रविधानेन क-
तेयं कुलनायिके इदं पवित्रं ममृतं जगतां परमेष्वजम्
पशुपाशमवोच्छेदकारणं भैरवोदितम् चित्ते स्थातं अ-
रूपत्वात् तदा तन्मयः सतः तन्मयत्वाच्च भावानां भावाच्चा-
तरिता सवे सस्वातं अविभाषाय स्रसस्तेन पीयते
तस्मादिमां सुरां देवीं पूर्णः हं त्वं पिबाम्यतः मंत्रेणानो-
नदेवेषि मूलं मंत्रेण मंत्रवित् अनाकुलमनाः ऊर्ध्वा द-
लिपां न शनैः शनैः तस्मान्मूलत्रिकोणस्थे कोटि सूर्यस-
मप्रभे ऊर्ध्वा लाकृतिचिह्नं रूपेण नेददं स मंत्रकम् अहं
तापात्रमरितमिदं तापरमा मृतम् यथाऽन्तामये वहे-
हो मे स्वीकारलक्षणम् गुरुदेव तमंत्राणां मे कंसं चि-
तयेद्विद्या यावदुल्लासपर्यंतं उपदेशोपिवेत्तु चरु

कः सिद्धिदः प्रोक्तो दीपज्ञानप्रदो भवेत् पानात्परपदप्रा
प्तिः कुलेषु लयश्चितः भोजनान्ते विषमं घं मं घं ते भोजनं
विषं अमृतं तद्विजानीद्वयदन्तमधुना सह चर्चणोन पुते
पाने अमृतं कथितं प्रिये चर्चणोन विना पानं केवलं वि
षमदाणम् पानं च त्रिविधं प्रोक्तं दिव्यवीरपशुकुमात्र
दिव्यदेव्याग्रतः पानं वीरमृदासने रूतम् सख्यापशु
वत् पानं पशुपानमितीरितम् भुक्तिभुक्तिप्रदं दिव्यवी
रं भुक्तिप्रदं प्रिये पशुपानं नारके यं पवं पानफलं प्रिये
दृष्टिमानसवाक्काये यावन्नो भवति भ्रमः तावत् पानं
प्रकुर्वीत पशुपानमतः परम् यावन्नेन्द्रियैवेकलं या
वन्नो भवति विक्रिया तावद्दयः पिवते मं घं स भुक्तो नात्र
संशयः पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा यावत् पतति भूतले उ
ष्ट्राय च पुनः पीत्वा पुनर्जन्म न विद्यते आनन्दारूपते
देवीमूर्च्छणाद्देवः स्वयम् वमनात् सर्वदेवाश्च तस्मात्
त्रिविधमाचरेत् दिव्यपानरतानां वैद्यतसंस्कृतयो
गिनाम् तत्संस्कृतं सार्वभौमस्य त्वयस्पापिन विद्यते य
त्संस्कृतं लनिष्ठानां कुलद्रव्यनिषेवनात् तत्सौख्यमे
व मोक्षः स्यात् सत्समेव वरानने इति ते कथितं सम्पक्
वदशक्त्यादि पूजनम् समासेन कुलेशानि किं भूयः प्रो
क्तमिच्छसि इति श्रीकुलाणिवेमहारहस्ये वदकशक्त्यादि

कु
व
३६

पूजनं नाम सप्तम उल्लासः श्रीदेवुवाच ऊलेशश्रोत
मिच्छामि करुणामृतवारिधे उल्लासभेदं द्रव्यस्य द्रव्यपा
त्रादिसंगमम् रसुल्लासकमेवं च श्रीचक्रस्थितिरेव च
चेष्टाकौलिकशक्तीनां वद मे परमेश्वर श्रीश्वर उवाच
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मातृपरिपृच्छसि तस्य प्रवण
मोत्रेण जायते दिव्यभावना आरंभस्तु रुणाश्चैव यौवनः
प्रादुर्भव च तदंतश्चोक्तनाश्चैव मनोलासश्च सप्तमः
तत्त्वत्रयस्यादांरंभः कथितः कुलनायिके कथितस्तु
रुणोलासस्तु रुणं सखमंबिके यौवनं मनसः सम्य
उल्लासः सुस्थितिः प्रिये मूलनंदं मनोवाचो प्रादुश्य
भिधीयते स सुल्लासे स्थिते च केयदीच्छेत्पात्रमेल
नम् अदीक्षितैरनाचारैरतत्त्वज्ञैरेतैः दृष्टकैः सा
मरभृष्टैर्न कुर्याद्द्रव्यसंगतिम् अभिज्ञमस्य मानैश्च
प्रपंचव्रतधारिभिः पशुभिः क्षुद्रकर्मण्यैर्न कुर्यात्
पात्रसंगतिम् स्त्रीदृष्टैर्गुरुभिः शोभैर्भ्रातृहीनैर्दुःखात्म
भिः कुलोपदेशहीनैश्च न कुर्याद्द्रव्यसंगतिम् पद
वाक्यप्रमाणज्ञः श्रुतिस्मृत्यर्थवित्तमः कुलधर्माना
भिज्ञश्चेतत्संगं परिवर्जयेत् तत्कुले च प्रसूता वाष्ट
ट्टाचारप्रवर्तकाः त्वत्पूजाविश्रवाः सुश्रेतत्संसर्ग
परित्यजेत् स्त्रीपुत्रमित्रवन्तूनां स्थित्या नामपि पाद्विति

कुलाचारानभिज्ञानासंगतिवर्जयेत्प्रिये अदृष्ट
रुषाणांच देशांतरनिवासिनाम् विनासंकेतयो॥
गेननकुर्ष्याद्भयसंगतिम् पकपात्रं न कुर्वीत यदि
साक्षात्कुलेश्वरः मंत्राः परां सुखास्तस्य विज्ञेयैव
पदेपदे सपात्रस्थितहेतुं च न दद्याद्देववायव यदि
यात्कुलेशानि देवताशापमाशुयात् आसने भोज
ने पात्रं उपानतशयनानि च अनभिज्ञैर्न देवशक
रैर्नैव कारयेत् स्तोत्रोभेदेन वा कुर्यात्कोलिकैः पा
त्रमेलनम् यद्विद्यात्संप्राप्तमलिपात्रं तत्र भक्तिः
आदाय पूर्ववदेविशुद्धं संचस्मरेत्प्रिये गुरुशक्तिसु
तानां च गुरुत्वेष्टकनिष्ठयोः उच्छिष्टं भक्षयेत्स्त्रीणां
ताभ्यो नोच्छिष्टं मर्षयेत् चक्रमध्येपि देवेशिनाम्
यापतनमवेत् कनिष्ठानां तशिष्याणां दद्यात् उच्छिष्टं
मंबिके दद्यात्स्त्रे हेतयोः मेभ्यः सभवेदापदां पदम्
आसनोच्छिष्टपात्रं तयोर्गृह्णाति विमूढधीः स्त्रिया
लोभाद्गृह्णादपि देवताशापमाशुयात् प्रौढो ह्यसौ
महो देवि कुर्यादलिविवर्जितम् पूजागृहाद्विः कु
र्यात्त्रिकोणां वा गृहांतरे गन्धपुष्पाक्षतैः शिष्यो
ध्यायेत् उच्छिष्टं भक्षयेत् गृहात्त्रिष्टुल उमरुपात्रं हस्तं वि
लोचनम् कृष्णं भक्षयेत् सर्वविघ्ननिवारणं

ऊ
व
३०

तारत्रयं सप्तचार्यपञ्चाङ्गिष्टमेवम् पदियुगम्
वलिंगुत्तायुगम् फट्चट्टिठातकम् वल्लुहासनम्
त्रोऽयं द्वाविंशतिभिरक्षरैः शान्तिस्तव पदे त्वयश्चात्र
पयेदलिविन्दुभिः यजति देवो हरपादं कजं प्रस
न्नवामस्थितमोक्षदायकम् अनेतसिद्धातमतिप्र
बोधकं नमामि च काष्ठकयोगिनीशम् योगिनीच
क्रमधस्यमात्मानं लवेष्टितम् नमामि शिरसाना
द्यं भैरवं भैरवीप्रियम् अनादिचौरसंसारपरिधंसे
कहेतवे नमः श्रीनाथवेद्याय कुलोषधि विधायिने
आपदोत्तरितरोगाः समयाचारलंघनात् तत्सर्वा
णि व्यपोहन्त दिव्यचक्रस्य मेलनात् नन्दन्त साय
ककुलामलिमातृमनिष्ठाया पाजहन्त समयादिशि
योगिनीनाम् साशां भवीस्फुरत्कापिममाप्यवत्
थायस्यागरोश्चरणयंकजमेव सेव्यम् नन्दन्त सिद्ध
गुरवस्तदनुक्रमोद्याः ज्येष्ठानुगाः समयिनो वटु
काः कुमार्यः यद्योगिनीप्रवरवीरकुलप्रसूता
आचार्यभूमिपतयोद्विजसाधुलोकाः नन्दे
न्त सायकाः सर्वे नश्यन्ति कुलदूषकाः
अवस्थाशाम्भवीयास्तु प्रसन्नोऽस्तु ग
रुः सदा ॥

यद्येषाभैरवीदेवीयदिभैरवशासनम् यद्येषकुलथ
र्मःस्नातदानशंपतृषकाः यासामाज्ञाप्रभावेण
सास्थितंभुवनत्रयम् नमस्ताभ्यःसमस्ताभ्योयो
गिनीभ्योनिरंतरम् याश्चक्रक्रमभूमिकावसतयो
नारीषुयाःसंस्थितायाःकायोद्गतरोमकूपनिल
यायाःसंस्थितायातपुः उच्छासोर्मिमहातरंगनि
लयानिष्ठासुवाससाश्चयास्तादेवोरिषुभक्षभक्षणा
परास्तृप्यंतमंत्राचिताः यादेवःकुलसंभवाःक्षिति
गतायादेवतास्तोयगायानित्यामुदितप्रभानिधिग
तायायाभुविप्रस्थिताः याव्योमादितमण्डलामृत
मयायाःसर्वगाःसर्वदास्तादेवःकुलमार्गपालन
पराःशान्तिप्रयच्छंतमे ब्रह्माश्रीःशेषदुर्गाशुःव
दुकगणभैरवाःक्षेत्रपायारुद्रादिताग्रहास्तेवस
पितृमुनयःसिद्धयोग्यकाद्याः भूतागन्धर्ववि
द्याधरःशुचिपितरःकिन्नरायक्षनागायोगीशाश्चा
रणाद्याःसुरकरनिकरास्तृप्यंतं पूजनेःस्मिन्
देहस्थाखिलदेवतागजमुखाः क्षेत्राधिपतिभैरवा
योगिसौवद्रकाश्चयक्षपितरोभूताःपिशाचाग्रहाः
ग्रमेभूचरविवरादिशिचरावेतालकाश्चेष्टकास्त
प्यंतंकुलपुत्रकस्यपितरःपानंसमीपंचरुम्

ऊ
व
३८

उर्द्धवल्गाएतौवादिविगगनतलेभूतलेनिकलेवा
पातालेवातलेवासलिलपवनयोर्ध्वत्रुत्रस्थितौवा
तीर्थपीठोपपीठादिषुचकृतपदा । सृष्ट्यतदेवस्त्व
लिवलिपिशितैर्भूयदीपादिकेन सत्संचेद्रुगुहवाक्य
मेवचतुरोवेदागमायोगिनी मंत्राश्चैतपरदेवताय
दिभवेद्ब्रह्मप्रमाणंरिचेत शाक्तीयंयदिदर्शनंभवति
वेदाज्ञाप्यमायांतिचेत् सत्संचापिचकौलयर्मपरमे
स्थानेनयःसर्वदा पिवंतमातरःसर्वाःपिवंतकुलस
तमः पिवंतभैरवाःसर्वममदेहेव्यवस्थिताः पिवंत
मातरःसर्वाःसमुद्राःसगणाधिपाः योगिसत्त्वत्रपा
लाश्रममदेहेव्यवस्थिताः शिवाद्यवनियंयंतब्रह्मादि
स्तवसंयुतम् कालाग्रादिशिवांतचजगद्यज्ञेनतत्प
त पठित्वाभ्यर्च्यनापात्रंसमुद्रुसगुरुःप्रिये ततोदद्यात्
सुशिष्यायप्रसादंकुलनायिके स्वाभीष्टवेष्टाकरणंश्री
जातःपरिकीर्तितः प्रोढान्तोमासनेर्देवैर्धदितैर्योग
माण्डले योगिनीमाण्डलैश्चैवक्रियमाणंतउच्यते तदा
रूढेषुवीरेशुकार्यकार्यंनविद्यते उच्छेवशास्त्रसं
पत्तिरिमाज्ञापरमेश्वरि तत्रयद्यत्कृतंकर्मशुभंवा
यदिवाशुभम् तत्संचदेवताप्रीतैजायतेसुरसुन्द
रि जयोजस्यःफलंतत्राःसमाधिरभिधीयते ॥

विक्रियापूजनं देवि छेदितं भैरवे वलिः मुक्तिः स्यात्
 छक्ति संयोगः स्तोत्रं तत्कालभाषितम् सौम्यः
 वयसं स्पर्शाभोजनं हवनक्रिया वीक्षणं ध्यानमी
 शानि शयनं वन्यनं भवेत् तउलासरतानां तयोचे
 शासच सत्क्रिया कार्या कार्यविचारं तयः करो
 तिसपातकी पतच्चकगता वीरविज्ञेयाः परयोगिनः
 ये चासुवंति मनुजाः साक्षाद्भैरवरूपभाक् संबोधको
 पशमने पतनां गार्वजितम् वेणुवीणादिवाद्यं च
 कवितारचनादिकम् रोदनं पतनं चैव समुत्थानं वि
 ज्ञं भनम् गमनं विक्रियादेवियोगश्च अभिधीयते च
 केः स्मिन् योगिनो वीरयोगि सोमदमन्यराः समा
 चरंति देवेश यथोलासमतो गतम् शनैः पृच्छति पा
 र्श्वस्था विस्मृताः विहितम् विधाय वदने पात्रं
 निर्वृत्तानि वसंति च यदमं पुरुषं मोहात्काता
 ममवलक्षते तस्यैव पुरुषश्चापि प्रौढोलासेन सं
 युतम् पुरुषः पुरुषं मोहात्कातां गतं गतं पृच्छ
 तिसपतिं मुग्धा कलुषा हं मेव के किं व्यवयमा
 याताः किमर्थमिह संस्थिताः उद्यानं किमिदं हंतं
 हं किं प्रागने किमुम् सुखे प्राप्य मदिशं पाययंति
 स्त्रियः प्रियान् उपदेशं सुखेति स्त्रानिदिपते प्रियामने

ऊ
व
३५

३५

दृष्टंति पाणिमसो संयंजनानि च शंभवि धृताशिरसि।
न संति मयभाण्डानियोगिनः संगीतकरताले च वि
स्पष्टाक्षरगीतकम् वसनास्पन्दविमांसं न संति कुल
शक्तयः योगिनो मदमताश्च यंति प्रमदोपरि मदा
कुलाश्च योगिनः यंति पुरुषोपरि मनोरथसंख्यं
र्णं कुर्वन्ति च परस्परम् इत्यादिविविधं चेष्टां कुर्वन्ति कु
लनायिके विकृतिं मनसो हित्वा यत्नलासं प्रकुर्वन्ते
तदा तदेवताभावं भजन्ते योगिपुंगवाः कौलिकान् मे
रुवावेशान् योवानि नृतिमूढधीः तन्नाशयन्त सन्देहो
योगिनः कुलनायिके न निन्दन्त रसेन कापि चक्रे म
धुमदा कुलनान् एतच्चक्रगातां वांतीं वहिर्नैव प्रकाशये
त् तेभ्यो दोहं न कुर्वीत न हितं च समाचरेत् भक्त्या संग्रा
हयेत्तच्च गोपयेत्मातृजावत् चक्रे मदा कुलान् दृष्ट्वा वि
तये देवताधिया मोदते वन्दते भक्त्या यदीच्छेद्योगिनी
पदम् पश्येदेवं विधं चक्रे यो भक्त्या कौलिकः प्रिये व्र
ततीर्थतपोदानयज्ञकोटिफलं लभेत् उन्मत्ताः पत
नोऽप्याने मूर्च्छनाचमुर्ज्जुः उन्मत्ताश्च तत्तुलासे
भवेत्तस्मै समन्वितः चिरं संविद्याते तोयौ हिकर्म
परात्तरो परं ब्रह्मार्थसत्यानां कालं भुङ्क्ते परं वि
दुः अतर्लक्षो वहिर्दृष्टिनिमेषो न मे भवति तः ॐ

पञ्चाक्षरांभवीमुद्रासर्वतंत्रेषुगोपिता पञ्चाक्षरी
चरीमुद्राशिवस्यकामदायिनी सर्वोत्तीर्णासदाहं
तासमासाचैवसत्कृतिः अलब्धोलासिनोवीराः
शिवापवनसंशयः नकिंचिदपिज्ञानंतिस्वाउष्ठान
परायणाः तदायांतिपरंमोक्षमनोवाचामगोचरं
स्रष्टुमेवात्रभूयंतेशार्करीतीरपातवत् कीदृशोमो
क्षइतिवक्तुंनशक्ते दृश्यतेपुलकाद्यैर्ननुह
यानमुच्यते यत्रसर्वविद्यतेयानेदेहावेशक
रंपरम् कथितंनैवशक्नोतिप्रबुद्धातविशेषतः
ब्रह्मज्ञानामृतानन्दपराःसुकृतिनोनराः क्षणे
य्यतर्हि तेतस्मिन्शोचंसासंदताइव सप्तमोला
समुक्तानांतद्भक्तानांमहात्मनाम् अष्टौत्रिका
लक्षानांस्याप्रसयाश्चकलेष्वरि अष्टावस्थाश्चार्य
पायाजायंतेनात्रसंशयः वरुणात्रकिमुक्तेनअणि
मायष्टसिद्धयः प्रतीहारपदंप्राप्ताःसंवर्तेमन्दिरंवि
रम् येगुणाःपरमेशस्यपंचवक्रमनोःशुभाः ते
गुणाःकुलतत्त्वज्ञेयतत्त्वज्ञानसमारूढाः आरंभस्त
रुणैर्वयोवनप्रौढपवच तदेतेजाग्रदिसुक्तेषो
ननाःसप्तउच्यते अनवस्थाःसुषुप्तिःस्वादवस्थात्र
यसंयुतात सप्तमोलासंचयोवेतिसमुक्तःसर्वकौलि

ऊ
व
४

कः प्रवृत्तेभिरवीचके सर्ववर्णाः द्विजातयः निवृत्तेभिर
वीचके सर्ववर्णाः पृथक् पृथक् स्त्रीवायपुरुषः षण्
श्रणालोवा द्विजातमः चक्रेः स्मिन्नेव भेदोः स्मिन्
सर्वदेवाः समाः स्मृताः नानामोदगतां भक्तगंगां प्राप्य
यथैकताम् याति श्रीचक्रमध्ये पिवैकतं सर्वमानवाः
दोरेण सहितं तोयं क्षीरमेव यथा भवेत् तथा श्रीचक्र
मध्ये तज्जातभेदो न विद्यते स्वर्गादिषु ण्यलोकेषु दे
वादमद्यथा न हि तथैव चक्रमध्येऽपि देवताः सर्व
मानवाः जातिभेदो न चक्रेः स्मिन् सर्वशिवसमाः
स्मृताः वेदे हि स्थितमेवं हि सर्वं हि ब्रह्म चाब्रवीत् वरु
ना उक्त्वा किमुक्तेन चक्रमध्ये कुलेष्वरि मरूपाः पुरुषाः
सर्वे त्वरूपाः प्रमदाः प्रिये चक्रमध्ये तमूढात्मा जाति
भेदं करोति यः तं भक्त्यंति योगि स संशयंति कुलेष्व
रि स्त्रीणां मत्पतमं स्थानं पुंसाम् मत्पतमं पृथक् अथ
वामिषु न कृत्वा कमात्समुपवेशयेत् पञ्चाकारेण
वासम्पक् चक्राकारेण वा प्रिये शिवशक्तिधिया स
र्वे चक्रमध्ये समवेद्येत् अविभक्तौ यथा आवालक्ष्मी
नारदयोगो यथा यथा वाणी विधातारौ तथा वीरः सश
क्तिकः मधुकंभ सहस्रैस्तमांसभारशतैरपि न त्र
ष्णामिव राशौ हे भगलिङ्गामृतं विना न चक्रांकं न प

श्रीकनवज्जोकमिदं जगत् लिंगकंच भगंकंच तस्मा
च्छक्तिशिवात्मकम् शिवशक्तिसमायोगो यस्य न का
ले प्रजायते सा सन्या कूलनिष्ठानां समाधिस्था प्रतीय
ते कामकोनस्त्रियंगच्छेदनिच्छंती मदीहिताम् दीहि
तां कूलजो मत्तां विहितत्वात् स्त्रियं व्रजेत् इति तत्त्वत्रयो
लासपानभेदादिवोदितम् समासेन कूलेशानि किं भूयः
श्रोतमिच्छसि इति श्रीकूलार्णवे महारहस्ये त्रितयत
त्वात्तादिभेदकथने नामाष्टमोऽल्लासः ८ श्रीदेव्युवा
च कूलेश श्रोतमिच्छामि योगयोगीश लक्षणम् कूल
भक्ताश्च न फले वदामि करुणानिये श्रीईश्वर उवाच
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि योगयोगीश लक्षणम् तस्य श्रवण
मात्रेण योगः साक्षात् प्रकाशते ध्यानं तद्विधिं प्रोक्तं
स्थूलसूक्ष्मप्रभेदतः साकारं स्थूलमिमांसा निराकारं त
सूक्ष्मकम् स्थिरात्ममनसः कश्चित् स्थूलध्यानं प्रवक्ष्यते
स्थूलेन निश्चितं चेतो भवेत् सूक्ष्मेऽपि स्थितिः करुणा
दोदरं भास्य रहितं परमेश्वरं सच्चिदेजोमयं ध्यायेत्
सच्चिदानन्दलक्षणम् नोदेति नास्तमभ्येति न वृद्धिं या
ति न क्षयम् स्वयं विभासयामास्य निभावयेत् साधनं वि
ना अनवस्थं च तं रूपं सत्तामात्रमगोचरम् ववसात्तम
नि साधुं जपत ज्ञानं ब्रह्म संज्ञकम् प्रणह्य वायुं संचारः

[illegible]

वेत्तिविश्वविचेष्टितम् विदितेपरमेचित्तेवर्णातीतेः स
विक्रमे किंकरत्विगच्छन्तिमंत्रामंत्राधिपैः सह आत्मे
कभावनिष्ठस्यायविष्टातर्चनम् योयोजत्यः समंत्र
स्यतद्यानेयन्निरीक्षणम् देहाभिमानेगलितेविदितेप
रमात्मनि यत्रयत्रमनोयातितत्रतत्रसमाधयः भिद्य।
तेहृदयग्रंथिस्थिर्यतेसर्वसंशयः दीयतेचास्मकम्
णितस्मिन्तदृष्टेपरात्परे योगिन्द्रेणयथाप्राप्तनिर्मले
परमंपदम् देवासुरपदंतद्वत्प्राप्यतेचापिगल्पिते
यः पश्येत्सर्वगंशान्तंभ्रानन्दानन्दमव्ययम् नतस्य
किंचित्ज्ञातव्याज्ञातव्यात्मावशिष्यते संप्राप्तेज्ञान
विज्ञानेसिद्धयेचहृदिस्थिते लब्धेशान्तिप्रदेदेविन
योगोनेवधारण परब्रह्मणिविज्ञातेसमस्तैर्नियमैर
लम् तालंभृतेनकिंकार्यंलब्धेमलयमारुते असिका
वयनंतास्तिनास्त्वित्यनंनहि नियमानियमोनास्ति
स्वयमेवात्मपश्यताम् नयन्मासनतोयोगोननासा
ग्रनिरीक्षणात् यन्मासनगतोयोगीनासिकाग्रनिरी
क्षयेत् येकंजीवात्मनोराज्ययोगविशारदाः ध्या
यतः क्षणमात्रं हिप्रहृष्टापरमंपदम् यद्भवेत्तत्स
मंप्राप्यतस्यांतंनैवगण्यते क्षणं ब्रह्माहमस्मीतियः
ऊर्ध्वादात्मचिन्तनम् तत्सर्वपातकंहन्यात्तमःसूर्यो

कु
व
४२

दयेषया शतकृततपस्तीर्थादानदेवार्चनादिषु यत्
फलं कोटिगणितं तद्वा मोति तत्त्ववित् उत्तमा सहजा
वस्थामध्यमा ध्यानधारना जपस्तुतिः स्यादथमा होमपू-
जायमायमा उत्तमा तत्त्वचिंता स्याज्जपचिंता तममध्यामा
शास्त्रचिंतायमा ज्ञेया लोकचिंतायमायमा पूजाकोटि
संस्तोत्रं स्तोत्रकोटि समोजपः जपकोटि संमध्याने ध्या-
नकोटि समो लयः नदिनादात्परोमंत्रो न देवः स्वात्मनः
परः नाउसत्येः परापूजानरहितेः परं फलम् शिवशक्ति
यं पूजायोगि नैव समाचरेत् मंत्रोदकैश्चिना सन्ध्या
पूजा होमैश्चिना जपः उपचारैश्चिना यागयोगी नितं स
माचरेत् निःसंगश्च निःसंगश्च निःस्त्रीर्णीयाधिवासनः
निजः स्वरूपनिर्मग्नः सयोगी परतत्त्ववित् देहो देवा लः
यो देवि जीवो देवः सदा शिवः स जेदज्ञाननिर्मालं सोः
हं भावेन पूजयेत् जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः केव-
लः शिवः यथा पंगवः पथि रमूको न तज्जडादयः निव
संति कुलेशानितथा योगी सतत्त्ववित् पाशवद्वः स्मृतो
जीवः पाशमुक्तः सदा शिवः तपेण वदो वीहिः स्यात्तथा
भावे हितागुलः कर्मवद्वः स्मृतो जीवः कर्ममुक्तः स
दा शिवः अग्नौ तिष्ठति विप्राणां हृदिवेदो मनीषिणां
प्रतिमा सत्यबुद्धीनां सर्वत्र विदितात्मनाम् यो निन्दा

सुतिशीलेषुसखडःखारिवत्युषु समआस्तेसयोगीन्द्रो
हर्षाहर्षविवर्जितः निष्करोनित्यसंतपःसमदर्शीजि.
तेन्द्रियः सर्गहीनोः प्रयासीवयोगीपरमतत्त्ववित् पंच
मुद्रासमुत्पन्नःपरमानन्दनिर्भरः आस्तेसर्वत्रयोगीन्द्रः
पश्यतात्मानमात्मने। अलिमांसांगनासंगेयतसंज्ञाय
तेप्रिये तदेवपुण्यविडुषामाधूनानांनृपातकम् सदा
मांसरसोहासीसदाचपरचिंतकः सदासंशयहीनोयः
कुलयोगीसुउच्यते पिवन्मयंवमन्वादनैस्तेच्छाचार
पराधणः अहंतदनयोरैकंभावयेन्निवसेत्सखम् आ
मिषाहारसौरभहीनस्पनसखिभवेत् प्रायश्चित्तीसवि
ज्ञेयःपशुरेवनसंशयः यावदासवगन्धःस्यात्पशुः
पशुपतिःसखम् विनालिमांसगन्धेनसाक्षात्पशुपतिः
पशुः लोकेनिकृष्टमुत्कृष्टंलोकोत्कृष्टंनिकृष्टकम्
कुलमार्गसमुद्दिष्टंभैरवेणमहात्मना अन्नाचारःसदा
चारसकार्यकार्यमेवच असममपिसंतंस्यात्कौ.
लिकानांकुलेश्वरि अपेयमपिपेयंस्यादभक्षभक्षमे
वच अगम्यमपिगम्यंस्यात्कौलिकानांकुलेश्वरि न
विधिर्ननिषेधःस्यात्पुण्यंनचपातकं नसर्गोनेवनरकः
कौलिकानांकुलेश्वरि अनभिज्ञाप्यभिज्ञतिदरिद्राथन.
वंतिच विनष्टाअपिवर्द्धतेकौलिकाःकुलनायिके रिप

ऊ
व
४३

वश्चापिमित्रं तिसाक्षादासंतिभूमिषाः वात्यवंतिजनाः।
सर्वे कौलिकानां कुलेश्वरि विमुखाः सुमुखः सर्वगवि
ताः प्राणमंति च वायका वायकायां तिकौलिकानां कु
लेश्वरि मृतसर्वेषां यते देवि सर्गः साक्षाद्गृह्यते प्राण
यतेऽगनाः सर्वे कौलिकानां कुलेश्वरि वरुनात्र किमु।
केन कुलयोगीश्वराः प्रिये सदा संकल्पसिद्धाः स्युर्नात्र।
कार्प्या विचारणा येन केनापि वेशेन येन केनाप्यलक्षि
तः यत्र कुत्राश्रमे गच्छन् कुलयोगी प्रवर्तते योगिनो वि
विधेर्वैशेर्नराणां दितकारिणः भ्रमंति पृथिवीमेताम
विज्ञातस्वरूपाः सकृन् नैवात्मविज्ञानं तपयंति कुले
श्वरि उन्मत्तमूकजडवन्निवसे लोकमध्यमे अलक्षो
द्विषया लोके व्याप्तिं च शर्कयो रिव न तत्राणां ग्रहाणां
ततथैव कुलयोगिनाम् आकाशे पदिणां देवि जले
ऽपि जलचारिणाम् यथा गतिर्न दृश्ये ततथा वृत्तं हि यो
गिनाम् असंत इव भासंते वदंस्तदा इव प्रिये पावका
इव दृश्यंते कुलयोगि विशारदाः जना यथा वमसंते
योगिनामेव संगतिम् न किं विदपि भासंते ततो योगी
प्रवर्तते लब्धो वालकवत् क्रीडत कुलेश जलवच्चरे
त् वदे उन्मत्तवद्विहान् कुलयोगे महेश्वरि यथा हस
तिलोकोऽयं गुणसतिवक्तुः सितः विलोक्य हृतो या

तियथायोगीप्रवर्तते कचिच्छिष्टः कचिदुष्टः कचि
 हतपिशाचवत् नानावेशधरोयोगीविचरेजगतीतले
 योगीलोकोपकारयभोगान्भुङ्क्तेनकांतया अद
 नृदूतकलान्सर्वान्कीडेष्वृथिवीतले सर्वपापी
 यथासूर्यः सर्वभोगीयथानलः योगीभुक्ताखिलान्
 भोगान्तथापामैर्नलियते सर्वस्पर्शीयथावायुर्यथा
 काशश्चसर्वगः सर्वयथानदीस्नातास्तथायोगीसदा
 शुचिः यथाग्रामगतंतोयंनदीयुक्तंभवेत्शुचि तथा
 मूच्छृष्टात्वादिर्योगिरुत्तमतःशुचिः यथाचरंतिदेवे
 शिकुलधर्मपरायणाः यस्मिंश्चरंतियोगीशाःसमार्गः
 परमोमतः यस्यामुदेतिसूर्यः स्यात्पूर्वाशानतदृ
 श्यते यउमतगजोयातितउमार्गीयथाभवेत्कुलयो
 गीचरेद्वयउससमार्गःकुलेश्वरिः नदीवक्कमुक्तं
 निवोहंतत्प्रवाहकम् सेच्छाविहारिणंशांतकोवावा
 रयितंदमः यउन्मतवल्लोपेतः कीडन्सर्वान्दृश्यते
 तद्वन्नदृश्यतेयोगीकीडन्नेन्द्रियपन्नेगैः निवृत्तः एव
 संतष्टानिर्द्वन्द्वागतमत्सराः कुलज्ञानरताः शांताः स
 द्रक्तास्तेचकौतिकाः अमदक्रोधदंभाशाहंकाराः स
 पवादिनः कौतिकेन्द्राद्यचपलाजितेन्द्रियवशातुगाः
 कीर्त्यमानेकुलेतेषांरोमांचोगदगदस्वरः आनन्दाः श्री

ॐ एतेदेविकथिताः कौलिकोत्तमाः सर्वधर्मादिको लोके
 व कुलधर्मः शिवोदितः इति ये निश्चितधियः प्रोक्तास्तैः कौ-
 ४४ लिकोत्तमाः यो भवेत्कुलतत्त्वज्ञः कुलनामविशारदः
 ५५ कुलाच्च नरतः स स्यात्कौलिको दाम्भिकः परः कुलभक्ता
 न कुलज्ञानान् कुलाचारकुलेरतान् प्रीतो भवति यो दृष्ट्वा
 कौलिकः स च मे प्रियः तत्त्वत्रयश्रीचरणमूलमंत्रार्थत
 त्ववित् देवतागुरुभक्तस्य कौलिकस्या उदीतया उल्लभं
 सर्वलोकेषु कुलाचार्यस्य दर्शनम् विपाकेनैव प्रभू-
 णालभते नाम यथा प्रिये संस्मृतः कीर्तितो दृष्टो वन्दितो
 भाषितोऽपि वा पुनाति कुलधर्मिष्ठ आणालोऽपि वा
 दृष्ट्वा सर्वतो वापि मूर्खो वा पुनर्मोवाय मोऽपि वा तत्र
 देवी कुलज्ञानी तत्राहं च त्वया सह नाहं वसामि कैलाशेन
 मेरोन च मन्दिरे कुलज्ञाय त्रतिष्ठति तत्र तिष्ठामि भावि
 नि सहरमपि गतं व्ययत्रमाहं प्ररोजनः द्रष्टुं च प्रय
 त्नेन तत्र त्वं नन्दिता एहम् अतिहरस्थितो वापि द्रष्टव्यः कु
 लदेशिकः समीपे वर्तमानोऽपि न द्रष्टव्यः पशुः प्रिये
 कुलज्ञानी भवेद्यत्र संदेशः पुण्यभाजनः दर्शनादृष्टे
 नातस्य त्रिसप्तकुलमुद्धरेत् कुलज्ञानिनमा लोका समं
 तानं गृहे स्थितम् संशतिपितरस्तस्य यास्यामः परमांग
 तिम समाश्रयेति पितरः सवृष्टिमिव कर्षकाः योऽस्म

त्रुलेषु प्रत्नोवापोत्रोवाकोलिको भवेत् सधमः ख
 ललोकेऽस्मिन् पुरुषः दीणकल्मषः सत्समीपं समा
 याति कुलाचार्यामुदाप्रिये कौलिकेन्द्रे समायाते कौ
 लिकावसथं प्रति समायाति मुदा देवियोगिनो योगिभिः
 सह प्रविश्य कुलयोगीन्द्रं भजते पितृदेवताः तस्मात्सं
 पूजयेद्भक्ता कुलज्ञानरतान् परान् अभ्यर्चयित्वा तान् दे
 वितद्भक्तान् आर्चयंतिये पापिष्ठास्तत्प्रसादस्य भाजनं
 न भजति ते नैवेद्यं पुरतो न्यस्तदृशनात् स्वीकृतं मया
 साधुभक्तस्य जिह्वायादस्मादिकमलेक्षणो तद्भक्त ए
 जनादेवि पूजितो ह्येन संशयः तस्मान्नमत्प्रियाकां
 दीतद्भक्तानि व पूजयेत् यत्कृतं कुलशिष्यानां तद्दे
 वानां कृतं भवेत् सुराः कुलप्रियाः सर्वे तस्मात्कौलि
 कं भवेत् न तेषाम्परममत्र तथा भक्त्या पूजितः
 कौलिकेन्द्रेऽर्चिते सम्पद्यथा तेषामिषां चिति यत्
 फलं नाभुयात्तीर्थतपोदानमखत्रैः दत्तमिष्टं कृतं
 तत्पूजितं जप्तं भविके कौलिकस्य भवेद्यर्थं कुलज्ञा
 योऽवमानयेत् श्मशानं तद्गृहे देवि स पापी स्वपचा
 यमः यः प्रविश्य कुलं यं मी कुलाचारं न वेति चेत् कु
 लनिष्ठान् परिमज्जयन्नामस्मै प्रदीयते तदा न निष्क
 लं देवि दातापि नरकं व्रजेत् भिन्नभागे जलं यद्गृहं तं

म्माणि संसृज्य नशकं देहधारिणा तजेत्कर्मफलं ।
 यो वा सत्पापी स भिधीयते स्वकार्येषु प्रवर्तते कदा
 एतन्निर्वृतिरित्येव अहंभावमप्यस्यैव यः कुर्यात्स
 न लिप्यते क्रियमाणानि कर्माणि ज्ञानप्राप्तेरनंतरं
 न च स्पृशति तत्त्वं जलं पद्मं दलं यथा तत्त्वनिष्ठस्य क
 र्माणि पुण्यपुण्यनिस्तयम् प्रयांति ते व लिप्यंते ।
 क्रियमाणानि चाधुना तत्पत्रं सह जानन्द तत्त्वज्ञाना
 रतः प्रिये संसृक्तः कर्मसंकल्पः स विद्वान्कर्मसंश
 जेत् वृथैवैतैः परिसक्तं कर्मकाण्डमपण्डितैः पाष
 ण्डाः पण्डितान्मास्ते यांति नरकं प्रिये अतं प्रप्य य
 था वृद्धः पत्रं स जतिनिष्ठः तत्त्वप्राप्य तथा योगी
 तजेत्कर्मपरिग्रहम् अश्वमेधाद्युतेनापि ब्रह्म
 त्यायते न च पुण्यपाप्ये न लिप्यंते ये वा ब्रह्मरूपि स्थि
 तम् पृथिव्याद्यानि कर्माणि जिहोपस्थनिमित्तकं
 जिहोपस्थपरित्यागी कर्मणा किं करिष्यति इति ते
 कथितं किंचित् योगयोगीश लक्षणम् समासेन कु
 लेशानि किं भूयः श्रोतमिच्छसि इति श्रीकृष्णवे
 महारहस्ये योगसंस्थापनकथनं नाम नवमोऽध्यायः
 श्रीदेव्युवाच कुलेश श्रोतमिच्छामि विशेषदिवसार्धेन
 तस्मै पूजाफलं देववद मे परमेश्वर श्रीईश्वर उवाच

ऊ
व
४६

५६
एतदेविप्रवक्ष्यामि यत्कान्तं परिच्छेदसि तस्य श्रवणमा
त्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते उत मानि स पूजाभ्यात्पचि पूजा
तमध्यामा मास पूजाय मासे यामासाहं हवदिर्भवेत्
विहितेर्मादिभिर्द्वेर्मासाहं हसमर्चनम् पशोर्भूयः
प्रवेशेच्छा यदि स्यादीक्षयेत्पुनः मर्चमांसे च मत्स्यं
वसुशोमैश्च न मेव च मकारं पंचमं देवि देवता प्रीतिका
रणम् मादि पंचकमीशानि देवता प्रीतये ह्यधीः य
थाविधि निषेवेत तत्सुखाचेत्स पातकी कृष्णाष्टमी
वर्तद्देशी तमावासाय पूर्णिमा संक्रांति पंचपक्वीणि
तेषु प्राणदिनेषु च गुरुजन्मदिने प्राप्ते तद्गुरोस्तद्गु
रोरपि मानवौ चादि पूजां च सजन्मदिवसे तथा यथा
बले यथा श्रद्धा यथा द्रव्ये यथोचितम् यथा काले य
था देशे तथा पूजां समाचरेत् आवाह्येणायवासेन
कारयेच्च कुरु जनम् संयवा पूजयेद्देवि विदु पूजाप
रः सरम् सत्पलोकमवाप्नोति पुनरावृत्तिवर्जितः न
कृत्वा कौलिको मोहादेवताशायमाश्रयात् मासे वा
पि द्विमासे वा षण्मासे वा तसरेऽपि वा श्रीगुरु पूजयेत्
दुर्भक्त्या व्यासं वस्त्रीसुतादिभिः तदभावे कुलजं च त
च्छिष्यं वा तपो गिनम् संतोषयेत् कुलद्रव्यैः कुलस
जापुरः सरम् योगेष्टाय तत्सुदोषे सुदुःसंगे दुर्निमि

नके एजयेद्योगिनीहृन्देदेवितदोषशान्तये यत्रैकांता
यतस्तताः कुलचार्याः कुलेश्वरि कौलिकासुवतः पं
वशक्तयश्चतथाप्रिये एषावाएजयेदेविमिषुनाकार
तोऽपिवा गत्यप्रवृत्ततायेस्तदेवेशिसमलंकृताः
भक्तभोज्यादिपिशितैः पदार्थैः षड्सात्वितैः प्रोढांतोला
समुदिताहसंतिनिवसंतिच तल्लीचक्रमितिप्रोक्तं
न्देवापितुच्यते कुर्यान्नवहमारीणां एजामायाजमा
सकैः तंतनिर्मत्रयेद्भक्त्यासाधकः शुद्धमानसः मनो
हरामेकवर्षाकल्पकांशुभलक्षणम् मंत्रीस्तातायशु
हात्माकृत्वादेविक्रमाच्चिनम् अभ्यास्तानशुद्धांतोए
जास्थानेसमानयेत् देवतासन्निधौवालासुपवेश्यस
मर्चयेत् गत्यप्रवृत्तादिभिर्ह्येष्टैर्दीपैश्चकुलदीपकैः भ
क्तभोज्यादिपिशितैः पदार्थैः षड्सात्वितैः कदलीनारिके
लादिफलैस्तोपरितोषयेत् श्रविपक्षः स्वयंदेवियोव
नोलाससंयुतः यथाशक्तिजपेदेको । बुद्ध्यावधिर्म
त्रे वालामलंकृतांयश्चाच्चितयेत्सहदेवताम् ततस्त
देवताबुद्धानमस्कृत्यविसर्जयेत् द्वितीयायां द्विवा
र्षीयांपकवर्षाएजयेत् पंचतिथौकुमारीचयजेत्तस्य
वृदिनार्चिताम् नवम्यामेकवर्षादिनववर्षातकल्प
काः सरस्वतीरमागोरीडुर्गाचन्द्रमुखीतथा हरप्रिया

कु उमाभीमाशांतावनवकीर्तिताः त्रिताराद्यैर्नमोहाऽनेष
 व देवतापदमस्त्रिमेः नामभिश्चतुर्थ्यैः पूजयेच्चष्टक
 ४० एष्टक गन्धपुष्पावराकल्पैर्घृष्टाविभवविस्तारैः अभ्य
 स्त्र्यदेवताबुद्ध्यापदार्थैः परितोषयेत् सकार्यफलसि
 ६० द्यर्थवित्तशाब्जविवर्जितः नवरात्रं जपेदेवततद्विभक्ति
 मेणच नवरात्रं कृतां पूजां देविसिध्ये समर्पयेत् तावत्
 दक्षिणां दत्त्वा कुमारीं स्ताविसर्जयेत् पंचनवकुमारीणां
 मर्चनं प्रतिवत्सरम् यः करोति स पुण्यात्मा देवी प्रीति
 मवाप्नुयात् मनोऽभिलाषं संप्राप्य निवसेत्तव सन्निधौ
 अथवा यौवना रूपा प्रमदाय दिपावति मन्त्रोत्तमं पूजि
 तामभक्त्या नवरात्रिषु मंत्रवित् हृत्स्वांगगानां रक्तां मद
 त्वांगं करालिकाम् इच्छां तानां क्रियां उर्गावटुकं च गा
 णेश्वरम् पूर्ववदा पूज्यमानैः पदार्थैः परितोषयेत् प्रो
 ङ्गोत्तोषलासं संयुक्ताः संतुष्टाय दिचेत्प्रिये सायकस्तु
 ष्टिमासाय निवसेत्तव सन्निधौ पंचयः पूजयेद्देवि प्रति
 वर्षं यतः त्रतः षण्मासे वा त्रिमासे वा मासे चैवाथ वा प्रि
 ये तिस्रो वा पंचमासाद्यैः पूजयेद्देवतायि या सर्वेष्वर्थ
 समृद्धात्मा स भवेदावरोऽप्रियः भृशवारे कुलेशा निकां
 तामारूढ्यौवनाम् सर्वलक्षणं संपन्नां मन्दहासां म
 नोरमां कुलाकुलाष्टकं वापि निमग्राह्यपुष्पिणीं

श्रद्धास्तानश्रद्धांगीमानसेचोपवेशयेत् गन्धपुष्पावरा
कल्पैरलंकृतमविधानवित् आत्मानं गन्धपुष्पाद्यैरलंकृ
ष्यात्कलेश्वरि आवाहयेदेवतांतत्स्थायजेन्मांसकमे
णच कृत्वा चित्तं धूपदीपपुष्पाब्जकुलदीपकम् प्रदर्शये
देवता उच्चापदार्थैः षड्भक्तैः मांसादिभक्ष्यभोग्याद्यै
स्तोषयेदतिभक्तितः प्रौढांतोलाससहितानां प्रपश्यन्
जपेन्मन्त्रम् योवनोलाससहितः संयतश्चानतत्परः
निर्विकारेण चित्तेन चाष्टोत्तरसहस्रकम् जपादिकं स
मर्प्यथतया सह निशानयेत् त्रिपंचसप्तनवसहस्रगुवा
रेषु यः प्रिये पूजयेद्विधिना देवितस्मृत्पुष्पनगाण्यते च
तः पीठार्चनफलं समंप्राप्नोत्यसंशयः यदयदस्म
नोऽभीष्टं तदाप्नोत्यशेषतः नवम्यामर्चयेदेवं विधा
नेन विधानवित् स्तोत्रैश्च जप्यते सर्वैर्महदैश्वर्यमा
मुयात् मीनेऽथ कर्कटे वापि मकरे मिथुनार्चने तु
लायांसिंदमेषे वा सर्वसंक्रांतिषु प्रिये गौरीशिबो
रमाविष्णुवाणीसरसिजासनो शचीन्द्रोरोहिणीवन्द्यो
स्वाहा ग्रीवप्रभावरी भद्रकालीवीरभद्रोभैरवीभैरवा
वपि मिथुनानिनवाभ्यर्च्यैर्वीरैस्तैव वर्त्मना वित्ता
रादिनमोऽन्तेन तत्तन्नाम्ना विधानवित् गन्धपुष्पादि
भिः पूज्यासाद्यैः परितोषयेत् प्रौढांतोलासयुक्तानि।

ऊ
व
४८

ऊर्ध्वतमिष्टुनानिच पवंकृतेनसन्देहस्तृष्टामिष्टुनेदेवताः
अनुगृह्णानितंदेविप्रयच्छंतिमनोरथम् प्रतिवर्षं चयः
ऊर्ध्वाद्भक्त्यामिष्टुनपूजनम् ततलोकेषुनिवसेत्स
र्वेष्वर्थसमन्वितः अथैवशावमासस्यशुक्लप्रतिपदी
श्वरि ब्राह्मेमुहूर्तेउत्थायस्नानं सन्ध्यामुपास्य च मनो
जेरुहमिस्थानेपूर्वाशाभिमुखस्थितः आत्मानंगन्ध
ध्याधेरलंकृतविधानतः कृत्वापुरोदितमासंदेवता
भावमाश्रितः किंचिदभ्युदितेसूर्य्यमाउलेसेष्टदेवता
म् ध्यात्वासावरणं सम्पूजयेद्विधिनाप्रिये षोडशैरु
पचारैस्तुचकपूजाहरःसरः कुलदीपान्प्रदर्शय्यपि
वायगुरुरूपिणे मत्स्यमांसादिविधिवत्भक्ष्यभोज्य
समन्वितम् अर्घ्यनिवेद्यतच्छेषंशक्त्यासरूपिवेत्प्रिये
यौवनोलाससदितोनिबिकल्पेनचेतसा ध्यायंस्तत्त
एउलेदेवीमष्टोत्तरसहस्रकम् जप्त्वासमर्प्यतत्पूजां
देवतांचसमुद्धरेत् एवंशुक्लप्रतिपदिसमारभ्यशुभो
दिने ऊर्ध्वाङ्गपाञ्चनंकुम्भचतुर्दश्यां तमम्बिके अ
मावस्यादिनेवापिपूजयेत्शक्तिकौलिकान् त्रिपे
चसप्तनववावित्तलोभविवर्जितः एवंयोमासमा
त्रैतऊर्ध्वात्सूर्य्यादयाञ्चनम् देवतातत्संसत्तृष्ट
ददातिपदमीप्सितम् मथ्याद्देवाञ्चनंदेवम् ॥

सायानेवाच्येत्प्रिये सतततफलमामोतियोगि
नीनांप्रियोभवेत् त्रिसन्ध्ययोः च्येदेवमासमात्रं वि
धानतः कांदितांलभतेसिद्धिंदेववद्धिहरेदुवि माच
शुक्लप्रतिपदिदिवाहाविवर्जितः स्नातः शुक्लां व
रधरः सायंसन्याशुपास्य च पूर्वोक्तेनैवमार्गेण सर्व
द्रव्यसमन्वितः यौवनोलाससहितसिद्धयोदेवतां
स्मरन् चन्द्रास्तमयपर्यंतं जपेन्मंत्रमनत्यधीः एवं
प्रतिदिनं शुक्लवतर्दंशपतमच्येत् पौर्णिमास्याय
थाशक्ता पूजयेत्शक्तिकौलिकान् एवं यः कुरुते भ
क्ता शुक्लपदार्चनं प्रिये सर्वभावविशुद्धात्मा सर्वे
ष्वर्थसमन्वितः सर्वलोके कष्टमश्वसवसेत्शिवस
न्निधौ शुक्लपदेऽर्चनं यद्वत्तद्वत्पदेसिते तरे यः क
रोति विधानेन सर्वकाममवाप्नुयात् इह भुङ्क्ता वि
वान्भोगान् देववत्प्रियदर्शनः योगिनीकैरमेल
नं लभते नात्र संशयः अथ कार्तिकमासस्य शुक्लप्र
तिपदीं प्ररि स्नातोपास्य विशुद्धात्मा सा सा नृकृत्वा
पुरोदितान् प्रसूते जीवलोके तिसृदितात्तमामहा
निषि पूर्वोक्तविधिना सर्वद्रव्यसमन्वितः आ
ज्येता नामिकास्थूलवर्ति प्रज्ञात्पपाचति पंचवर्णा
रजश्चित्तवत्सपत्रसरोरुहे मधुपूर्णवकलसेकां स्प

कु
व
४९

पात्रमनोहरे दीपं संस्थाप्य पुरता उत्तराभिमुखः स्थितः
दीपे सावराणां देवी ध्यात्वा विधिं वदन् च येत् यो वनो
ह्लास सहितो दीपस्थो देवतां स्मरेत् अष्टोत्तरसहस्रं तज
येन्मंत्रमनमयीः एवं समर्चयेत् कुरुते कुरुते कुरुते मं
विके अमावस्यादिने भक्त्या पूजयेत् कलशशक्तिकान्
एवं कुरुते कुरुते देवता प्रीतिमाप्नुयात् सर्वपापविशु
द्धात्मा सर्वैश्वर्यसमन्वितः सर्वलोकैकसन्मायः सं
चयेत् स यथा सखम् अष्टाष्टकाच्च नैक कुर्याच्छ्रद्धावा
कैच वासरे द्वाविंशदिवसेष्वेव चतः षष्टिदिनेषु च अ
थ वाष्टदिनेष्वेव मथ द्वाष्टदिनेषु वा गुरुणा कारयेदेवि
क्रमज्ञानागोणा वा क्रमज्ञानेन स्वयं कुर्याद्विदुषाञ्च
विवर्जितः मूलाष्टके तत्र ब्रह्माद्या आसितो गादिभिरुवा
मंगलाद्यैश्च मिथुनैरष्टभिः सहिताः प्रिये मूलाष्टको
भवानीति प्रसिद्धो हि कुलागमे अष्टोरात्रं चतः षष्टिभि
पुनानि समर्चयेत् एवैकै न विधानेन यथाविभववि
स्तारम् क्रमलोपेन कुर्यात्तत्रेष्टाकार्या सुसिद्धये गत्य
पुष्पावराकल्पैश्च स्मृत्यमासा सवादिभिः भक्त्यभ्यादि
भिर्नानापदार्थैः यत्तु सान्वितैः सम्यक् संतोषयेदेविमि
पुनात्यतिभक्तितः प्रोढो ह्लासेन सहितं कुर्यात्तत्रैव
क्रमविके एवं यः कुरुते देवि सकृदष्टाष्टकाच्च नमः

ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवताभिः संपूज्यते किंपुनर्मान
 वाद्यैश्च साक्षात् शिवश्चापरः यद्वै नान्यतः षष्ठियो
 गिरीगणसंस्थितः पुनरावृत्तिरहितो निवसेत्तव सत्रि
 यो समस्तदेवताप्रीतिकारिणी परमेश्वरी तस्मात्प
 रतराष्ट्रानास्ति संशयः पश्येदेव विधं चक्रं यो
 भक्त्याष्टाष्टकं प्रिये यत्तदानव्रतस्तीर्थव्रतकोटिफ
 लं लभेत् राजायः कारयेदेविभक्त्याष्टाष्टकपूजनम
 चतः सागरपय्यं तां महीशान्तिन संशयः श्रीकंठा
 दीनिपंचाशन्मिथुनाति समर्चयेत् पूर्वोक्तेन विधाने
 न विशेषरिविधानवित् स्वकार्यफलसिद्ध्यर्थवि
 त्शास्त्रविवर्जितः प्रौढांतोला ससहितो मिथुनात्
 त्रकारयेत् संतुष्टानि प्रयच्छंति साधकप्रेक्षितं वरं
 श्रद्धाहता ज्ञः सर्वत्र पूज्यते देववत्प्रिये तव लोके व
 से देवि ब्रह्मादीश्वरसंस्तुतः केशवादिगणेशादिका
 मादिमिथुनानि च श्रीकंठादिवदभ्यर्च्य तत्फलं लभ
 ते धनं वम् अनुग्रहं तयः ऊर्ध्वा तडाकिमादिसमर्चने
 मासे मासेऽथ वा वर्षे स जन्मदिवसेऽपि च पूर्वोक्तेन
 विधानेन यथाविभवविस्तरम् प्रौढांतोला सपय्यं तं
 तोषयेतां विधानतः ऊर्ध्वमनुग्रहं देवि संतुष्टास्तां तदे
 वताः सर्वोपद्रोगरहितः सर्वैश्वर्यसमन्वितः लोके

ॐ स्मिन्सत्कृतः सर्वैः सजीवेच्छरदांशतम् देहांते सम
 वामोतितवलोकनसंशयः ऊर्ध्वात्पूर्वोक्तविधिना
 ५० आकिमाः पूजनं प्रिये निर्विकल्पेन चित्तेन नवशक्ति
 समन्वितः वर्षवर्षवतः षष्टिषोऽर्चनफलं लभेत्
 ५४ आत्मा सिद्धिर्भवेत्तस्य देवता प्रीतिमाप्नुयात् पूजात्रिकं
 त्रयः ऊर्ध्वादिच्छात्तानक्रियान्वितम् आगमोक्तेन वि
 धिना पूर्ववत्तद्विधानवित् पदार्थैः षड्भैः सम्पद्य
 याविभवविस्तरम् संतष्टा देवताः सर्वैः सर्वज्ञाना
 फलप्रदाः देवेशि साधकाभीष्टप्रयच्छन्ति न संशयः
 इत्यादि देवता पूजाविशेषदिवसेषु च भजेयुः शास्त्रवि
 धिना सभवेदावयोः प्रियः श्रीवक्त्रकोलिको मोहाद्विशे
 षदिवसेषु च न करोति समर्थः सन् सभवेद्योगिनी
 पशुः कुलपूजात्तनियतं यः करोति स कौलिकः कु
 लेषि समवाप्नोति योगिनी वीरमेलनम् नीचोऽपि वा
 सकृद्भक्ताकारयेद्यः कुलार्चनम् सुसद्गतिमवाप्नो
 तिकिमुतामेहि जातयः तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सर्वा
 वस्थासु सर्वदा कुलपूजा रतो भूयाद्भीष्टफलसिद्ध
 ये कुलपूजाधिकं दानं कुलपूजाधिकं फलं कुलपूजा
 धिको योगः कुलपूजाधिका गतिः कुलपूजादिकं भाग्यं
 कुलपूजाधिकं तपः कुलपूजाधिका विद्या कुलपूजा
 धिका चैना

नास्ति नास्ति पुनर्नास्ति त्वां शोभे कलनाधिके वरुनात्रकि
 मुक्तेनरहस्यं पृथग्वाचति वेदशास्त्रोक्तमार्गाणकुलपु
 जां करोति यः तत्समीपस्थितं मां त्वां विधिना मत्र भावि
 ति इदं सत्पदं सत्पदं सत्पदं सत्पदं न संशयः स भूमिदिगज।
 लग्निरिनभोवनचराप्रिये सहस्रकोटियोगिन्यस्मा।
 वंतो भेरवा अपि नियुक्ता हि मया देविकुलसंरक्षणा
 यच दिवसेषु विशेषेषु सर्वेषु मुदितानराः साधका।
 नेव वीक्षन्ते स्यं पूजनलिमया अहं जितास्त्वविंशति
 प्रसीदंति स पूजिताः गुरुभक्तान् सदाचारान् गुप्तय।
 मन्त्रमन्त्रिच भक्तिहीनान् उराचारान् नाशयंति प्रसा।
 यकान् श्रीचक्रं संस्मरेत्स्माद्योगिनीं भेरवान् प्रिये
 न स्मरेद्यदि मूढात्मा योगिनीनां भवेत्पशुः तस्मात्
 श्रीचक्रमध्ये तं संस्मरेत्कुलदेवताः अनुगृह्णन्ति देवे
 शि साधकत्वेन संशयः अनुग्रहं तव द्यामि पृथग्देवि
 यथाक्रमम् आत्मनोऽनुग्रहार्थं वा परार्थं प्रहृष्टतमं
 शुचिद्वयसमायुक्तं चक्रं पूजा समन्वितम् सर्वेषां दत्ति
 णां दत्ता होमपात्रं पृथक् पृथक् प्रहृज्ये च वर्णस्थः स
 र्वभरणभूषिताः हर्षानन्दस्यं युक्ताः प्रसन्ना अपृथक्
 कृप्यक् पायसाज्जोदने युक्ते नैवेद्ये भक्ति संयुतेः ग
 न्यगुष्पादिभिः सम्पगर्चयित्वा गणेश्वरम् हसत्वेकं

ऊ
व
५।

स्त्रौं गौं डीउमलवरयुक्ततः श्रीपाडकांस्त्रौमितिचदस
वक्रं पुटंततः संकल्पमनसोः भीष्टमभूरत्रितयेः
प्रिये गन्धपुष्पादिभिः सम्पार्चयित्वा पृथक् पृथक्
पूजयित्वा सिता नूकामान् प्रार्थयेत् कमलानने ईसि
तानि च सर्वाणि साधको लभते वरम् आत्मानं च य
स्यापि रक्षार्थं पूजयेत् प्रिये रोगाणां नाशार्थं च य
थात्र पुत्रसिद्धये वृषार्थं मंगलार्थं च धर्म्मार्थं
सिद्धये सप्ताहं पूजयेद्देवि चतुर्दश दिनानि च एकविं
शदिना मत्र लभते चेष्टितं फलम् दत्तिणं च पृथक्
दद्याद्दत्तं भूषां गुरीयकम् कुलाष्टकं समायुक्तं चतुःष
ष्टिसमन्वितम् अर्चितं च प्रयत्नेन सिद्धिर्भवति नेकशः
वित्तशान्तिं न कुर्वीत यदीच्छेत् सिद्धिमात्मानम् एवं
षट्कं समाख्यातं अनुग्रहं वरानने अर्चितं च प्रयत्ने
न साधकैः स्वेष्टसिद्धये ध्यात्वा पूजयेद्देता शक्तिमा
या वरानने संपूज्य सप्तमी देवी पूजयेत् सर्वसिद्धये
शक्तिदेहसमुत्पन्नं शक्तिनिर्माल्यभोजने सर्वगं
णसमायुक्ता दत्तनिर्माल्यमिष्यति प्रतिपद्युगं
स्वाहा इति निर्माल्यसर्जनं शकिनी सर्पवदना वित
ता जलनप्रभा कमाण्डलुं कर्तृकां च धारयती वरप्र
दा उलकवदना देवी शकिनी नीलसन्निभा ॥

त्रिगुणविकसंयुक्तासर्वालंकारभूषिता लाकिनीश्री
 कपालाब्जापाशांक्रुशधरासती पाटलीपुष्पसंकाशा
 सर्वाभरणभूषिता काकिनीहृदयवक्राचमाणिक्यसदृ
 शप्रभा त्रिशुलीशुण्डसंयुक्तासिद्धिदासर्वशोभना ।
 शाकिनीतंजनप्राख्यामार्ज्जरास्यासशोभना कुलिशं
 चतथादांउधारयंतीशुचिसिता हाकिनीमृदुवदना
 नीलनीरदसन्निभा कपालशूलरुक्ताचविवटकैरुपा
 शोभिता एकद्वित्रिचतःपंचषण्णुलीसरभामया ३
 तितेकथितंकिंचिद्विशेषदिवसार्चनम् समासेनकु
 लेशानि किंभूयः श्रोतमिच्छसि इति श्रीकुलाणिवे
 महारहस्येविशेषदिवसार्चनं नाम दशमोऽल्लासः ॥
 श्रीदेवुवाच कुलेशश्रोतमिच्छामि सर्वलोकैकक्षजि
 तः कुलाचारकर्मदेववदमेकरुणानिधे श्रीः ३३
 वाच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यत्मां त्वपरिपृच्छसि तस्य
 अवणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते यदि वेदीक्षितो ज्ये
 ष्ठः कुलपूजादिवर्जितः तत्कनिष्ठः क्रमसंश्लेषतः
 लक्ष्मणो समाचरेत् तत्समीपं ततो गत्वा नमस्कृत्य
 रोषया तस्मै निवेद्य तत्सर्वशोषं मुञ्जीत पार्श्वेति पूजा
 मध्ये गुरौ ज्येष्ठे कनिष्ठे वा समागते नत्वा दूयात् स्थितं
 शिष्टं चाचरेत् तदनुज्ञया ज्येष्ठस्य च कनिष्ठस्य शिष्यावे

ऊ
व
५२

कत्र संस्थितौ तत्र पूर्ववदाचारः कथितः कुलनाथिके
अज्ञाते कौलिके प्राप्ते पारंपर्यं समाचरेत् स्मृतामुष्म
गुरुं देवि सैकमार्गेण तर्पयेत् तिसृष्वर्चने दिने कुर्यात्
रात्रौ नैमित्तिकार्चनम् उभयोः काम्यकर्माणि चेति
शास्त्रविनिर्णयः अस्नात्वा चांगनस्थो वा भुक्त्वा वा प्र
णतावपि गन्धपुष्पां वराकल्पवस्त्राद्यैरनलंकृतः
अविमलशरीरो वा कुलपूजां न चाचरेत् विना मांसे
न घातपूजा विना मद्येन तर्पणम् विना शक्त्वा त्रयत्पाने
निष्फलं कथितं त्रिषु श्रीचक्रमेको न कुर्यात् देकपात्रे
न चाचरेत् नार्चयेत् देकहस्तेन न पिबेत् देकपाणिना मत
स्य मांसासवैर्देवि नार्चयेत् पशुसन्नियो प्राणस्य प्रवि
शेच्चक्रं विनिर्गच्छेत् प्राणस्य च श्रीचक्रदर्शने देविनेत्र
योः पापनाशनम् तन्नास्ति चेद्द्विगुणं कौलिकस्या।
त्रिगुणमकम् अनाचारान्सदाचारान् चक्रस्थानशक्तिकौ
लिकान् शिवगौरीधिघादे विभावयेन्नावमानयेत् कु
लाचार्यगृहगता भक्त्या पापविमुक्तये याचयेद्मृतान्ते
चतस्रभावे जलपिबेत् कुलाचार्येण तच्छ्रुत्वा दत्तं पात्रं च
भक्तितः नमस्कृत्य तद्वृत्त्या दमयानं कंत्रजेत् अस्नात्वा
वापि भुक्त्वा वाप्यभुक्त्वा वा कुलेश्वरि यः सेवेत कुलद्रव्यं स
दाविल्लवमा मुपात्त उसीशी कंचूकी न गोमुक्तकेशो।
दिगंबरः

अगोरुष्टोविवादीचनसेवेतकुलामृतम् योगोमृतेन
निष्ठीवेत्सद्यभाणपरिभ्रमात् ऊर्ध्वनालेनपानाच्चदेवता
णापमाश्रयात् पकासनेनिविष्टस्तुभुजानस्त्वेकभाज
ने एकपात्रेपिवेतोयंतेयांतिनरकंप्रिये यःसेवेतकु
लद्रव्यमेकग्रामस्थितेगुरौ तत्कुलीनेचतत्पुत्रेस
ज्येष्ठकुलदेशिके विनाउज्जामहेशानिसोः संयनरकं
ब्रजेत् उच्छिष्टौनस्पृशेच्चकंकुलद्रव्याणिपाद्विति न
हिप्रक्षाल्यचकरोकुलद्रव्याणिदापयेत् मधुभाणसं
गृह्यतनपात्रपुरयेत्प्रिये भोगपात्रसुथाऊर्ध्वनिः
क्षिपेन्नकदाचन चक्रमध्येशुचिधियाकरप्रक्षालना
दिकान् यः करोतिहिमूढात्मासमवेदापदास्पदम् नि
ष्ठीवनंमलंमूत्रमथोवायूविसर्जनम् श्रीचक्रमध्येयः
ऊर्ध्वान्समवेद्योगिनीपशुः चक्रमध्येक्षुदेभप्रेपात्रेव
सुवतितेप्रिये दीपनाशेचतत्शोभेप्रोचकंकारयेत्
प्रिये केविजयंतिध्यायंतिरूपंतिप्रणमंतिच बोधयं
तिचष्टुर्द्वितिवन्देतिज्ञानिनंप्रिये अनेभ्रमंतिगर्जेति
हंसंतिविवर्दंतिच वर्दंतिप्रियमिच्छंतिनिन्दंस्त्वानि
नंप्रिये परिहृसंप्रलापंचवितण्डावक्रमाधितम् ओ
दासीसंभयंक्रोधंचक्रमध्येविवर्जयेत् पात्रदस्तोम
होदेविनभ्रमेच्चक्रमध्यमे पूर्णपात्रंकरेष्टत्वातति

ऊ
व
५३

53
ष्टेनचिरं प्रिये नालापेत्पात्रदस्तः सनूनभिनद्यात्पात्रं
विके पादाभ्यां नष्टोत्पात्रं न विन्द्यात्पात्रयेदधः नैक
हस्तेन दातव्यं न मुद्रावर्जितं प्रिये पात्रं न चालयेत्तस्या
नान्न कुर्यात्पात्रं संकरम् सशब्देन पिबेद्व्यंतयेव च
न प्रयेत् नामोः मंता उयेत्पात्रं तथा न पातयेदधः
साधारं नोदरेत्पात्रं आधारेण न निःक्षिपेत् रिक्तपात्रं न
ऊर्ध्वं न पात्रं भ्रामयेत्प्रिये प्रक्षाल्य गोपयेत्पात्रं
साक्षात्परमेश्वरि यदा सन्दीपितो लासः कौलिकः पशु
मीक्षते पठित्वा पशुशास्त्राणि संगच्छेत्वा पशुप्रियम्
बुध्यात्पशुप्रसंगं वा पशुकार्याणि वाचरेत् धर्मीया
पुर्घशः प्राणं ज्ञानसौख्यादिनश्यति श्रीचक्रस्थं कुलद्र
व्यं यः पशुभ्यः प्रयच्छति सेच्छालोभाद्भयाद्वापि स भवे
द्योगिनी पशुः विप्रणापिन कर्तव्यो वाग्वादश्चक्रमध्य
तः पितृमातृसमं पश्येत्तेनोक्तं परुषं सहेतु यथा दृष्ट्वा
प्रहृष्येत्स जनं मित्रसुप्रियाम् तथा च कौलिकान् दृ
ष्ट्वा स भवेद्योगिनी प्रियः ब्रह्मादिस्तं वपय्यंतं यस्मै
मैश्वर्यं संततिः तस्मै सर्वशिष्यस्य कोतपूजो मही
तले इति निश्चितबुद्धिर्घः स भवेदावयोः प्रियः अदंगु
रुदं मेष्टुस्त्वदं वेदीति गच्छितः अहमेव गतिर्यथा कौ
लिकान भवन्ति श्रीगुरुकुलशास्त्राणि पूजयन्तान्

निधानिव भक्ताश्रीपूर्वकंदेविप्रणम्यपरिकीर्तयेत्
 गुरुनाम्नानभाषेतजपकालादृतेप्रिये श्रीनाथदेव।
 सामीतिविवादेसाधनेवदेत् श्रीगुरोःपादकंदेवि।
 मूलमंत्रं सपादकाम् शिष्यादमत्रदेवेशिनवदेद्वय।
 सकस्यचित् पारंपर्यसमास्थायमंत्राचारदिकंप्रि
 ये सर्वगुरुमुवाहृत्यसकलंस्नानं तामया श्रीशा
 स्त्राश्रयभूतं च प्रसक्तं परमेश्वरि नित्यं समर्चयेद्भक्त्या
 पशुहस्तेन निःक्षिपेत् सद्वारवन्निषेवेतकुलशा।
 स्त्राणि पाद्विति पशुशास्त्राणि सर्वाणि वर्जयेत्परदा
 रवत् स्ववर्मस्थं यथादीरमपेयं स्याद्विजोत्तमैः त
 थापशुमुवाहृत्य सर्वेन श्रोतव्यं हि कोलिकैः यः शुण्णे
 ति कुलाचारं यथाशास्त्रं च यो वदेत् तावुभोगच्छतः सा
 दादयोगिनी वीरमेलनम् अशुभधानाये च कुल।
 धर्मकुलेश्वरि नरकान्तो निवर्तनो यावदाकृतं संस
 वम् उद्धृता च मह्यप्रीता मूलेन च समाहता सकृत्
 कामरता वापि पंचथा गुरुयोषितः प्रलब्धाः पूज
 नीयाः सृष्टुरुवद्गुरुयोषितः गुरुं शक्तिं
 ऊमां व्रतधारिणीम् अंगांगी विरुतांगी च ऊज्ज्वला
 पि नकारयेत् सतां च भगिनी पौत्री स्तुषा वापि प्रिया
 मपि न कामयेद्गुरोरग्रे कुर्यान्नमो मगूरुनम् कृ

ऊ
व
५४

सांशुक्रांकुसुवर्णाकुमारीचक्रशोदीम् मनोहरां यौ
वनस्यापूजयेद्देवताधिया एकदापिनलभेतवलेन
ऊलयोगिनी चक्रमध्येसंयत्तव्याकामयेन्नकदाचन
ग्राममांससुराकुंभंमतेभंसिद्धिलिंगिनम् सरकारम्
शोकंचकीशालोलाकुमारिकाम एकदृष्टंश्मशानंच
समृद्धयोषितामपि नारीवरक्तवसनादृष्टुवन्देतभक्ति
तः गुरुशक्तिसुतमेष्टुकनिष्ठानूकलदेशिकान् फ
लदर्शनशास्त्राणिऊलद्वयाणिकौलिकान् प्रेरका
नसूचकांश्चापिवाचकान्दर्शकांस्तथा शिदकान्
बोधकान्योगीयोगिनीसिद्धिपुरुषान् कमाकुमारि
कान्ग्राउन्मत्तावापियोषितः ननिन्दन्तवसंस्तुभे
नरसेन्नावमानयेत् नाप्रियंनानृतं ब्रूयान्नमेतिकु
लयोगिनः ऊलपात्रेति कृत्स्नेति नवदेत ऊलयोषितं
परीक्षयेन्नभक्तानां वीराणांचकृताकृतम् नमश्चेष्ट
नितान्ग्राउन्मत्ताप्रकटास्तनीम् नदिवासेवयेनारी
तद्योनिं नैव वीक्षयेत् याकाचिदंगनालोकेसामा
त ऊलसंभवा ऊयंतिऊलयोगिमोवनितानां य
तिक्रमात् शतापराधैर्बनितान्पुच्छेणापिनताउयेत्
दोषान्नगणयेत्स्त्रीणां गुणानिवप्रकाशयेत् तिष्ठ
न्तिकूलयोगिमः ऊलदृष्टेषुसर्वदा ततपत्रेषुनभो

कृमंश्रुर्कपेत्रेविशेषतः न सपेत्कुलवृक्षाधोनचोप
इवमाचरेत् दृष्टुंश्रुत्वा नमस्कृत्योच्छेदयेन्न कदाच
न श्लेष्मातकंकरंजात्वंनिंवाश्रयकदंबकाः वि
ल्वोवटोडुंबरश्चकुलवृक्षारमेस्तताः प्रायश्चित्तभृ
गोःपातसन्त्रासं व्रतधारणम् तीर्थयात्राभिगमने
कौलःपंचविवर्जयेत् वीरद्वयावृष्ट्यापानंवीरपत्नी
निषवणम् वीरद्वयापहरणं तत्संयोगाच्चपंचमः
महापातकमित्युक्तेकौलिकानां कुलान्वये शैवे
तत्परिज्ञानं गारुडेविषभक्षणम् । ज्योतिषं सारं
कौलिकग्रहनिग्रहौ देवताकुलशास्त्राणिसिद्धवा
रविउंवकाः विद्याचौरो गुरुद्रोही ब्रह्मराक्षसतां व्र
जेत् गुरुं हंकृत्य हंकृत्य वीरं निर्जित्य वा दत्तः विक
ल्पकुलशास्त्राणि भवंति ब्रह्मराक्षसाः एकाक्षरप्र
दातारं योगुरुंचावमानयेत् प्राणीयोनिशतंगत्वा
चाशालत्वमवाप्नुयात् मातरं पितरं भार्य्याभ्रातरं
वान्धवं सुतम् कुलनिन्दाकरं देविद्वयात्तमविचा
रतः कुलार्थं देवतार्थं वा कौलिकार्थं कुलेश्वरि कु
लप्रार्थनार्थमथवा कुलधर्म्मार्थमेव वा देविनिन्दाक
रं दत्त्वा वाधितः स्वयमेव वा यस्त्यजेत् तस्य जपान्नस
परेलीयते शिवे एकस्मिन्निधने यत्र प्रापितोऽष्टचारि।

ऊ
व
५५

णि बहूनां भवति ते मपुण्यं तस्य वधे भवेत् देवि श्री च ।
कृष्टं तं तं शुभं वा यदि वा शुभम् कदाचिन्नैव कर्तव्यं इ
माजापरमेश्वरि ऊलधर्मप्रसंगं च पशूनां पुरतः प्रिये
कदाचिन्नैव कर्त्तव्यं तं शूद्राग्रे वेदपाठवत् पीठक्षेत्रागमा
म्नायतद्विद्याचारकौलिकान् ऊलद्रव्यादिकं देवि न व
देत् पशुसन्निधौ यथारक्षति चौरभ्यो यथा मम जादि
कम् ऊलधर्मं तथा देवि पशुभ्यः परिधारयेत् श्रुतः
कौलावद्भिः शैवाः सभायां वैष्णवा मताः ऊलसंगोपये
देवितारिके लफलां वुवत् ऊलधर्ममिदं देवि सर्व्वेव
स्थासु सर्व्वदा गोपयेच्च प्रयत्नेन जननीं जायते प्रिये
वेदशास्त्रपराणानि सामासगणिकाश्च इयं तं शांभ-
वी विद्या गुप्ता ऊलवधूरिव सुगुप्तकौलिका चाराननु
गृह्णाति देवताः वाङ्मासिद्धिमवाप्नोति नाशयंति प्रका
शकान् ऊलेशि ऊलशास्त्रज्ञाः ऊलपूजापरायणाः
ये त्वारहस्यं संवते तेतिष्ठंति तं वातिकम् गुरुं प्रकाश
येहीमान् मंत्रे नैव प्रकाशयेत् अप्रकाशप्रकाशाभ्यां
तीयंते संपदायुषः सर्व्वचारपरिभ्रष्टो गुप्ताचारपरि
व्रजेत् ऊलाचारपरिभ्रष्टो रौरवं नरकं व्रजेत् शा
स्त्रेषु निष्कृतिर्दृष्टा महापातकिना मपि ऊलन
ष्टस्य देवेशि न दृष्टा निष्कृतिः क्वचित् ॥

ऊलधर्मसमाश्रित्य आचारं यो न पालयेत् यथेच्छा च
रिणास्ते सुर्महापातकिनः प्रिये आपदोऽरितं रोगा
दारिद्र्यं कलहं भयम् योगिनीनां प्रकोपश्च स्वालिता
निषेदे यदे भ्रममानः प्रणष्टते जौहीनोऽति दुःखितः
निन्दितः सर्वविद्धिष्टो विह्वलः संगवर्जितः देशादेशांत
रं याति रात्रिं हानिश्च जायते अत्रापि ऊलमार्गस्थाः शा
किमः ऊलपालिकाः भक्षयंति पुरातासां वरोदतो म
येव तत्तस्मादाचरतो देवियोगिनीनां प्रियो भवेत् न
शयंति च तर्ह्येदानीनां चारान् ऊलेष्वरि पाडुका मात्रसा
रुतः सदा चारीयत व्रतः सदा चारेण देवेशि योगिनी वी
रमेलनम् संप्राप्नुवति तिर्यक् कौलिकास्तु हि पथ्य
यात् आज्ञा सिद्धि मिदं कौलेश्वराचारान् द्विनश्यति आचा
रपालनात् सप्तमतः सिद्धिर्भविष्यति नाभिषेको नमो
जोवानशास्त्रपठनादपि कारणं ऊलधर्मस्य सदाचा
रात् ऊलेष्वरि पराश्री पाडुका तत्र यथा चारादिवासनो
यो वेति समधी सस्यात् कौलिक आशिर्भा भवि तावत्
कौलिको देविया वन्न समधी कृतः देहपातेऽपि मोक्षः
स्यात् समधा चारपालनात् संस्कारेण विहीनत्वात् गुरु
वाक्यस्य लब्धनात् आचारलब्धनादेविकौलिकः पति
तो भवेत् नित्येनैमित्तिक द्रव्यमंत्रांतत्रादिलोपनम् अ

ऊ
व
५६

58

नरूपशुद्धः संगमंत्रसांकर्यसंभवम् गुणप्रकटसंभू-
तं ज्ञानाज्ञानकृतं प्रिये पवमादिषु दोषेषु पापस्य गुरु-
लाघवम् देशकालं वयोवित्तं सम्पत्तात्वायथाविधि
प्रायश्चित्तं गुरुः कुर्यात् सर्वपापविशुद्धये शिष्ये भोवे
दवत्प्रोक्तः प्रायश्चित्तं समाचरेत् अथवा सर्वपापानां
गुरुनामजपः स्तुतः साक्षादस्मदिकल्पं परिशुद्धयथा-
ग्निना अनाचारमरणं पतप्रायश्चित्ताग्निना दहेत् वक्र-
नात्र किमुक्तेन रदस्मृत्पाठेति वर्णाश्रमाणां सर्व-
ेषां आचारः सद्गतिप्रदः गुरुस्त्रिवारमाचारं कथये-
च्चक्रलेश्वरि नष्टरूतिरिषिष्यश्चेत्तदा पापं गुरोर्न हि मे
विदोषश्च राजानं जाया दोषः पतितथा तथा प्रामोस-
सन्देहः शिष्यपापे गुरुः प्रिये इति ते कथितं किंचित्स-
मासेन चक्रलेश्वरि कुलाचारविधिं देवि किं भूयः श्रोत-
मिच्छसि इति श्रीकुलाणिवेम्हारास्मै कुलाचारकथा-
नंतामपकादशोलासः ॥ श्रीदेवुवाच कुलेश श्रोतमि-
च्छामि पाउको भक्ति लक्षणम् आचारमपि देवेश वद मे
करणानिये श्रीईश्वर उवाच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मा-
तं परिच्छसि तस्य प्रवणमात्रेण भक्तिराशुप्रजाय-
ते वाग्भवामूलवलये सूत्रायाः कवलीः कृताः
पुंवकुलाणिवेज्ञाने पाउकायां प्रतिष्ठितम्

कोटिकोटिमहादानात्कोटिकोटिमहावतात् कोटिः
कोटिमहादानात्पराश्रीपाङ्ककास्मृतिः कोटिमञ्ज
पादेविष्णुपतीर्थावगाहनात् कोटिदेवार्चनादेविष्णु
श्रीपाङ्ककास्मृतिः महारोगेमहात्पातेमहादोषमहा
भये महापदिमहापापेस्मृतारक्षतिपाङ्कका उराचारेउ
रालोकेउःसंगेहृष्यसंग्रेहे उराहारेचउर्बुहोस्मृतारक्ष
तिपाङ्कका तेनाधीतंस्मृतंज्ञानंरुदंरुदतंवरूजितम्
जिह्वाग्रेवर्ततेयस्मपरश्रीपाङ्ककास्मृतिः सकृत्श्री
पाङ्ककादेवियोवावदतिभक्तिः ससर्वपापरहितः
प्राप्नोतिपरमां गतिम् शुचिर्वाप्यशुचिर्वापिभक्त्या
स्मरतिपाङ्ककाम् अनायासेनयस्मार्थकाममोक्षान्
लभेतसः श्रीनाथचरणभोजयस्यादिशिविराजते
तस्मैदिशेनमस्कृत्यार्त्तभक्त्याप्रतिदिनंप्रिये नपाङ्क
कात्परोमञ्चोनदेवःश्रीगुरोःपरः नदिशास्त्रात्परं
ज्ञानंनपाण्डुलक्ष्मजनात् ध्यानमूलगुरोर्मूर्तिःपू
जामूलगुरोःपदम् मञ्जमूलगुरोर्वाक्यमोक्षमूलगु
रोःकृपा गुरुमूलाःक्रियाःसर्वालोकेऽस्मिन्कलना
यिके तस्मात्सेव्योगुरुर्नित्यंसिद्ध्यर्थंभक्तिसंयुतैः ता
वदार्तिभयंशोकोलोभमोहभ्रमादयः यावन्नायाति
शरणंश्रीगुरुंभक्तवत्सलम् तावद्भ्रमंति संसारेस

कुर्वतः त्वमलीमसाः न भवेत् श्रीगुरोर्भक्तिर्यावदेवेशिदे
व हिनः सर्वसिद्धिफलोपेतो मंत्रः शुभतिशोभनाः गुरोः
५० प्रसादमूलोऽयं परतत्त्वमहात्मनः यदा ददाति संतुष्टः
प्रसन्नो वरदो मनुं तदा भक्त्या धनैः प्राप्ते रुरुं यत्नेन
तोषयेत् यदा दद्यात् सशिष्येभ्यः सात्मानं देशिकोत्त-
मः तदा भुक्तो भवेच्छिष्यस्ततो जातिपुनर्भवः तावदाश्रय-
येत् शिष्यः प्रसन्नोऽसौ यदा भवेत् गुरौ प्रसन्ने शिष्यस्य
सद्यः पापक्षयो भवेत् मनसापि न कांक्षेत यान् कामा-
नवजीविनः संयादयं तितान् सर्वान् सामिनो भक्तव-
त्सलाः ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवतासु नियोगिनः कुर्वन्त
उग्रहं तस्या गुरोर्लभेन संशयः भक्त्या संतुष्ट गुरुणा योऽ-
पदिष्टः कृपात्मना कर्ममोक्षो भवेत् शिष्यो भुक्तिमुक्तोः
स भाजनम् शिष्येणापित तोशां सदा संतोषितो गुरुः
प्रियं कुर्याच्च देवेशि मनोवाक्कायकर्मभिः यदि वा प-
रितोषेत गुरुणा यत्र क्वचित् भुक्तोऽसीति समुदिष्टः सोऽ-
पि भुक्तिं व्रजेत् प्रिये अथवा निष्प्रयं चेन्नार्थमिकेन चि-
दिष्टरि करोति गुरुह्येण पशुपाशविमोचनं न मे प्रियश्च
तर्ह्यदीभक्तः स्वपचः प्रियः तस्मै देयं ततो शास्त्रं सत्तत्त्वज्ञानं
हं यथा विप्रोऽपि गुणभुक्तो वाप्यभक्तो न प्रशस्यते
स्तेच्छेऽपि गुणहीनोऽपि भक्तिमान् शिष्य उच्यते

गुरुभक्तिविहीनस्तपोविद्याकुलं व्रतम् सर्वं न श्य
तिते त्रैवभूषणं लोकं रंजनम् गुरुभक्त्या गितासम्
दग्धा सर्वगतं निर्ः श्रयवोऽपि परैः पूज्यो न विद्वान्
पि नास्तिकः धर्मार्थकोमैः किंतु स्पृहोत्पवको स्थि
तः सर्वपापैर्गुरोर्देवि यस्य भक्तिः सदा स्थिरः स शि
वो गुरुरूपेण भुक्तिमुक्तिप्रदो मम इति भक्त्या स्मरेद्
यस्तु तस्य सिद्धिरहरतः यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे
तथा गुरो तस्यैव कथिता सदाः प्रकाशं ते कुलेश्व
र नारायणो महादेव माता पित्रोश्च राजनि भक्तिर्यथा
भवेदेवितथा कार्यानि जे गुरो लक्ष्मी नारायणौ वा
णीयाता रोगि निजा शिवा श्रीगुरुं गुरुपंती वपित
राविति विनयेत् गुरुभक्त्या यथा देवि प्रार्थ्यते सर्वैः
सिद्धयः सर्वदानतपस्तीर्थव्रताद्यैर्न तथा प्रिये श्री
गुरो निश्चला भक्तिर्वर्द्धते हियथा यथा तथा तथा म
विज्ञानं वर्द्धते कुलनाथिके किंतीर्थीयेर्महायासैः
किं व्रतैः कायशोषणैः निर्व्याजसेवा देवेशि भक्तिर्य
था निजे गुरो कायक्लेशेन मरुता तपसा वापि यत् फ
लम् तत्फलं लभते देवि सखे न गुरुसेवया भोगमो
क्षार्थिनां ब्रह्मविस्तीर्णपदकांक्षिणाम् भक्तिरेव गु
रो देवि नामः यथा इति श्रुतिः अशुभानि च कर्माणि

ऊ
व
५८

समहापातकानि च भक्तिः त्रयो न दहति तूलराशिमि
वानलः विश्वासाय नमस्तस्मै सर्वसिद्धिप्रदायिने येन
मृदारुदृशदः फलं स विफलं फलम् न योगो न तपो।
नार्ची कर्मः कोऽपि प्रलीयते अमाया कुलमार्गेण भ-
क्तिरेव विशिष्यते साक्षाद्गुरुमये देवि सर्वस्मिन् भु-
वनांतरे किंतु भक्तिमतां क्षेत्रे मंत्रः केषानसिध्यति उ-
रौ मनुष्यबुद्धिश्च मंत्रे चाक्षरबुद्धिकम् प्रतिमासशि-
ला बुद्धिं कृच्छ्राणो नरकं व्रजेत् गुरुं नमस्कृत्य बुधेत य-
दि बुधेत तत्स्यत् न कदाचिद्भवेत्सिद्धिं मंत्रे च देव-
ता चैतैः श्रीगुरुं प्राकृतैः सांख्ये स्मरन्ति वदन्ति वा तेषां
दिसृकृतं सर्वपातकं भवति प्रिये जन्महेतु हि पिता।
रोक्ष्जनीयो प्रयत्नतः गुरुविशेषतः पूज्या धर्मा धर्म-
प्रदर्शकः गुरुः पिता गुरुर्माता गुरुर्देवो गुरुर्गतिः शि-
वे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरोरुष्टे न कश्चन गुरोर्हितं हि कर्तव्यं
मनोवाक्कायकर्मभिः अहितावरणदेवि विष्ठायां जा-
यते कृमिः शरीरवित्तप्रणो अश्रीगुरुं वचयंतिये कृ-
मिकीटपतंगत्वं प्राप्नुवंति न संशयः गुरुसागाद्भवेत्
मृत्युर्मंत्रसागादरिद्रता गुरुमंत्रपरिसागादौ रंवनर-
कं व्रजेत् सर्वार्थधारयेद्देहं सर्वार्थय नमज्जयेत् निज-
प्राणान् परित्यज्य गुरुकार्यं समाचरेत् गुरुक्तं परुषं

वाकंश्राणिषंधीरिचिंतयेत् तेन संताडितो वापि प्रसादमि
ति संस्मरेत् भोगभोजानिवस्तुनिगुरवे च समर्पयेत् त
च्छेषमिति संविंशचातुभूयात्सुरेश्वरि गुरुगेन तपः
कुर्यान्नोपवासादिकं ब्रतम् तीर्थयात्रां न कुर्याच्च न
स्नायादात्मशुद्धये न नित्यो गंगुरोदद्याद्गुह्यदानेनैव भा
षयेत् शृणुदानं तथा दानं वस्तुनां कथं विक्रयो न क
र्याद्गुरुभिः सांष्ट्रिणिष्ठा भूत्वा कदाचन न कुर्यात्ता
स्तिकैः सांष्ट्रि संभाषणमपीश्वरि विलोकादूरतो ग
च्छन्नासीत् सदृशैः क्वचित् गुरोस्तन्निहिते यस्तु पूजा
येदममं विके स्यात्तिनरके चोरे सा पूजानिष्फला
भवेत् शिरसानवदेद्भारंगुरुपादाब्जधारिणा तदा
तथातर्कतव्यमाज्ञारूपो गुरुः स्तुतः मंत्रागमाद्यम
न्यत्र श्रुतं तस्मै निवेदयेत् गुर्वीत्यातृष्टीयातदा
निष्ठं विवर्जयेत् स्वशास्त्रोक्तं रक्ष्याद्यं न वदेद्दयस्य क
स्यचित् यदि ब्रूयात्स समया उच्यते पवन संशयः श्रद्धे
तं भावयेन्नितं श्रद्धे तं गुरुणा सह आत्तवत् सर्वं भूते
षु हितं कुर्यात्तुल्येश्वरि आत्मात्ममात्रसद्भावेः स
क्रियासाक्षरविधाः शुश्रूषया धिया देविशिष्यः संतो
षयेद्गुरुम् यदेतदेः प्रमेयं सफलं प्रामोत्स संशयः
शुश्रूषात्तत्तत्कृपाकारिणी प्रिये तद्रक्तिसदिताः सर्वे

ऊ
व
५५

सर्वकामफलप्रदाः दीयन्ते सर्वपापानिवर्द्धन्ते प्राणश
यः सिध्यन्ति सर्वकार्याणि गुरुशुश्रूषया प्रिये यद्वयस्य
त्सरितं वस्तु तत्तद्विना मवंचयेत् गुरुदेवाच्च को यस्तु त
स्य प्राणं न गणयेत् भक्त्या वित्तानुसारेण गुरुमुदिश्यत
फलम् अल्पे मरुति वा तत्स्य प्राणमासदरिद्रयोः सर्व
समपि यो दद्याद्गुरोर्भक्तिविवर्जितः शिष्यो न फलमा
प्नोति भक्तिरेव हि कारणम् यस्मिन् द्रव्ये गुरोरस्ति स्पृहा
नानुभवेत्तत् अवश्यं यदि चेच्छास्त्रादनुभूयात्तदाज्ञ
या यस्तिलां हतदंष्ट्रं वा गुरुसमुपजीवति लोभान्मो
हात्सपयेत्तत्तत्तत्केचन सप्तकम् असत्संदिग्धं गुरुद्रव्यं
अदत्तं स्वीकरोति यः तिरस्त्रायोनिमायनः क्रव्यादेर्भ
क्षयेत्तत्प्रिये गुरुद्रव्याभिलाषी च गुरुस्वीगमनोत्सु
कः पतितस्य वल्लतस्य प्रायश्चित्तं न विधत्ते आज्ञाभं
गोऽर्थहरां गुरोरप्रियदर्शनम् गुरुद्रोहमिदं प्राकृत्यः
करोति स पातकी सुद्रव्यविनियोगश्चनातिवेद्यगुरो
सरेत् अनिवेद्यतयः कुर्यात्समभवेद्ब्रह्मचातकः ग
रोस्थानं संप्रदायेत्तद्वनं यो विनाशयेत् गुरुभिः सवदि
कार्योदात्तो गोऽधमः स पातकी गुरुकोपाद्विनाशोऽसौ
गुरुद्रोहान्न पातकम् नमृतिर्गुरुनिन्दायाश्च निष्ठा
न चापदः जीवत्यग्नौ प्रविष्टो वा नरः पीतविषोऽपि वा

मस्तुहस्तगतोवापिनापराधकरोगुरो यत्रश्रीगुरुनि
न्यास्यातपिधायश्रवणैः विके मयस्तस्मादपक्रामे
हरेनष्टुण्णयादयथा गुरोर्नामजपेत्तपश्चातश्रवणैः
प्रतिक्रिया गुरुमित्रस्वरूपतपस्वीपुत्राद्यंनावमानयेत्
ननिन्देदस्समयान्नैतत्तथास्वागमादिकान् गुरुश्री
पाउकापूजागुरुनामस्मृतिर्जपः शुद्धीज्ञाकरणं कृ
त्तं शुश्रूषाभजनं गुरोः विविद्धर्देशिकोभूयात्तथा
तचित्तोऽतिभक्तिमान् वाहनं पाउकात्तत्रचामरं
व्यजनादिकम् तांरुलमूलकोशीषंउत्तमप्रविशे
च्छेनैः पाउकामासनं वस्त्रं वाहनं तत्रचामरम् दृष्टु
गुरोर्नमस्कृत्यान्तात्रभोगायकामयेत् पादप्रक्षाल
नं स्नानं श्रृंगं दंतधावनम् मूत्रनिष्ठीवनं दौंरंश
यनं स्त्रीनिषेवणम् वीरासनं सुडर्चीकं शासनं हा
स्योदनम् केशमोचनमुष्णीशं कंचूकं नग्नतां तथा
पादप्रक्षारणं वादकलदं दृष्टुं प्रिये श्रृंगभंगंगवा
यादिकरास्फालनधूननम् दूतकुक्कुटमलादिपुष्ट
मिमादिचां विके गुरुर्योगिमहासिद्धिपीठदेवायुमे
षु च माचरेदाचरेन्मोहादेवताशायमासुयात् उपचारे
ण संतिष्ठेद्गुह्येनेच्छया विशेषतः अथावलोक्य मेवे
ततः उक्तं च समाचरेत् गुरुतावुक्तकार्येषु नोपेक्षा

ऊ
व
६

कारयेत्प्रिये शिरसायदगुरुभ्यात्तत्तत्कार्यमविवा
रतः निग्रहानुग्रहोवापिगुरुः सर्वस्वकारणम् निर्गतं
यद्गुरोर्वक्त्रात्सर्वशब्दतड्यते गुरुकार्यस्यंश
कोनापरप्रेषयेत्प्रिये वरुतेतत्प्रैभैः सदितोप्य
तिभक्तिमान् गच्छन्तिष्ठन्स्वपन्जाग्रजपन्ज
हन्प्रहजयन् गुर्वीक्षामेवकूर्वीततद्गतेनांतरात्
मना अभिमानो न कर्तव्यो जातिविद्यायनादिभिः सदा
च निवसेन्निर्गुणः श्रीगुरुसन्निधौ कामकोथपरि
मार्गी विनीतः स्तुतिभक्तिमान् देविग्रभासनेतिष्ठन्
गुरुकार्यसमाचरेत् स्वकार्यममकार्यवाशिष्यः
सगुरुचित्तवित् गुरुपार्श्वगतो नम्रः प्रच्छन्नामो मि
तं वदेत् सामान्यतो नियोदं च सदगुरोर्यदिसन्निधौ आ
चरेत्सर्वस्वदोषः कोटिगणो भवेत् अनादिसगुरो
र्वाक्यं एतद्वाक्यः परांशुवः अदितं वादितं वापिरो
वं नरकं व्रजेत् गोत्राह्मणवधं कृत्वा यत्पापं समा
वाप्नुयात् तत्पापं समवाप्नोति गुर्वग्रेऽनृतभाषणान्
स्थापनांतगतेनाथस्य सने विषमे स्थिते श्रीगुरुं नम
जेत्कापितदादिष्टो व्रजेत्प्रिये न गच्छेद्दुष्टतत्तत्स
नवसेउस्थिते गुरौ शक्तिच्छायां सरच्छायां गुरुच्छा
यां न लब्धयेत् न तेषु कुर्यात्सच्छायां न सपेद्गुरु

सन्नियो भाषापाठनं ज्ञानं भोजनं शयनादिकम् अ
नादिष्टो न कुर्वीत न वा वन्दनपूर्वकम् ब्रह्मरसाशतं
ऊर्ध्वाद्गुर्वीज्ञाप्रतिपालयेत् विना गुर्वीज्ञया शिष्यो
विषसेन्नामशासनात् सर्वगुर्वीज्ञया ऊर्ध्वान्ननिदे
तत्स्त्रियं प्रिये भक्त्या प्रणम्य चोत्तिष्ठेत् कृतांजलिपुटः
प्रिये यस्मात्पदेन निर्गच्छेन्नमस्कृतमगुरोर्दृष्ट्वा
यकासनेनोपविशेत् गुरुणा तत्समैः सह नवसेदा
सने देवि देवता गुरु सन्नियो गुरोः श्रेष्ठसने देयं ज्ञे
ष्ठानामुत्तमासनम् देशासने कनिष्ठानां शतरेषां सा
मासनम् यद्विद्याधनाजोवाहरे दृष्ट्वा स्तवादिना
दातृप्रणामं कुर्वीत त्रिः प्रदक्षिणमाचरेत् तत्त्रिंश
हाहा द्वां वा ज्येष्ठानां द्वेकमेव च गुरुस्तद्गुरुयोगे
न वन्देत् श्रीगुरुपादकाम् ततो नमोद्गुरुं वापि गु
र्वीज्ञानविचारयेत् श्रीगुरोः सन्नियो शिष्यानगुरुं
मनसानमेत् गुरुब्रह्मानमेत् सर्वदेवताहरणमेव
वा ननमेदेव ब्रह्मा तत्प्रतिमालौहमृण्मयीम् गुरोः
प्रणम्य त्रितयं ज्येष्ठानामेकमेव च पूजानामंजलिं
तद्वदमेवात्वा क्यवन्दनम् देवान्पितृन्कुलावा
य्यान् ज्ञानवृद्धान् तपोधनान् विद्याधिकान् सक
र्मस्थान् प्रणम्येत् कुलनाथिके स्त्रीजितं गुरुभिः

ऊ
व
६१

संनपाषाणं पण्डितं शठम् विकर्माणं कृतञ्च वनाश
मिणं वनो न मेत अनिवेद्य गुरौ भुङ्क्ते यस्यैक गुरुं सं
स्थितौ अमेध्यं तद्भवेदने शूकरो जायते मृतः एक
ग्रामस्थितः शिष्यस्त्रिसंध्यं प्रणामेद्गुरुम् कोशमा
त्रस्थितः शिष्यो गुरुं प्रतिदिनं न मेत अर्धं योजनगः शि
ष्यः प्रणामेत् पंचपर्वसु एकं योजनमारभ्य योजनद्व
दशावधिम् तत्संख्यादिगतैस्मासैः श्रीगुरुं प्रणामेत् प्रि
ये हरे देशे स्थिते शिष्ये भक्त्या तत्सन्निधिगतः तत्र
योजनसंख्यातो विशेषात् प्रणामेद्गुरुम् अतिदूरग
तः शिष्यो यदीच्छा स्यात्तदा ब्रजेत् रिक्तहस्तश्च नोपेया
राजानं दैवतं गुरुम् फलपुष्पावराकल्पैर्यथाशक्त्वा
समर्चयेत् एवं योनचरे देवि ब्रह्मराक्षसतो ब्रजेत्
गुरुशक्तिश्च तत्पुत्रो ज्येष्ठभ्राता गुरोः समः श्रातम
वच्च कनीयां संपालयेत् पुत्रवत्कुलम् कुलाचार्य
स्य देवेशि गुरुं ज्येष्ठकनिष्ठयोः गुरुकल्पस्य ऊर्ध्वतः
प्रणामेत् स गुरोर्यथा स्वज्येष्ठश्च कर्मेष्टः कुलज्येष्ठस
तृतीयकम् गुरुं ज्येष्ठस्ततो देवि इति ज्येष्ठवत्तद्व्यं
यावद्देवेष्टा उवादेन क्रमिकां गङ्गां योगतः गुरोश्च कु
लवृत्तस्य वन्दनानि विधानतः पितृमातादिसर्वेषु
सकोटिषु वत्सुषु अभ्युप्यानप्रणामाद्यैरवग्रकोथ
लाघवः तद्व्यदाचार्यरूपेण

मे

चात्मानं संप्रकाशयेत् अभ्युत्थानप्रणामाद्यैर्दृष्टमा
कसन जायते पतिर्भुत्वापश्चन्यश्चात्प्रणामैतयश्च
देशिकः समहापश्चरित्तोदेवताशायमाश्रयात्
योगुरुस्थानमालंघ्यगुरुदाराभिवन्दनम् गुरुवत्स
तमंतमोजेष्ठपुत्रेषुचप्रिये इतितेकथितं किंचित्
पाउकांभक्तिलक्षणम् समासेन कुलेशानि किंभु
यः श्रोतमिच्छसि इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये पा
उकाकथनं नाम द्वादशोऽंशः ॥ श्रीदेवुवाच
कुलेश श्रोतमिच्छामि करुणामृतवारिधे वक्तुमर्ह
सि देवेश लक्षणं गुरुशिष्ययोः श्रीश्वर उवाच शृणु
देवि प्रवक्ष्यामि यन्मातं परिष्टच्छसि तस्य श्रवणमा
त्रेण गुरुभावः प्रजायते नष्टान्नवायजं ते त्रंशुणाही
नं निरूपितम् परशिष्यं च पाषाणं उषां उषां उषां उषां
नितम् हीनाधिकविकारांगं विकलावयवान्वितम्
पंगुमन्यं च वधिरं मलिनं व्याधिपीडितम् उत्तरं हं
मुं च वापि सेच्छावेश यं परम् उच्चिकारांगं चेष्टादि
गतिभीषणभीषणम् निद्रातन्त्राजगलस्पृतादिव
सनावितम् अंतर्भक्तिकरं ह्यं राजभक्तिविवर्जितं
बलीकवादिनं शुष्कं प्रेषितं प्रेरकं शठम् धनस्त्रीशु
द्धिरहितं निषेधविधिर्वर्जितम् रहस्यभेदकं वापि दे।

ॐ विकार्यविनाशकम् मार्जारवकचृत्तिं चरन् श्रान्नेषणात्
व तेषाम् मायाविने कृतं च प्रच्छन्नांतरदायकम् वि
६२ द्यासचातिने दोहकारिणं पापकर्मिणम् श्राततायि
ने मेकादं कृतसितं कूटसाक्षिणम् सर्वप्रतारकं देवि
सर्वोत्कृष्टाभिमानिनम् असंनिहुशक्तं ग्राम्या
दिवक्रभाषिणम् कुविचारकृतकीदिकारकंकलरुषि
यम् दृष्टाक्षेपकरं मूर्खवादीकं वागविउवकम् परोक्षे
दृष्टाक्षेपकरं प्रत्यक्षे प्रियवादिनम् वाग्वलवादिने विद्या
चौरमात्मप्रशंसकम् गुणसहितसुमहितं आत्मको
पनमंबिके इत्यादि दोषसंयुक्तं गुरुः शिष्यं न कारयेत्
निरपेक्षं गुरुद्वये तत्प्रसादाभिकाक्षिणम् कुलधर्म
महायोगि योगिनी कौलिकप्रियम् कुलार्चनादि निर
तं कुलद्रव्याजुगुप्सनम् जपध्यानादि निरतं सौख्यमा
ज्ञादिकाक्षिणम् कुलशास्त्रप्रियं देविष्टयकुशास्त्रपा
रांशुत्वम् इत्यादिलक्षणोपेतं गुरुः शिष्यं परिग्रहेत्
श्रीगुरुः परमेशानिष्ठद्वेषो मनोहरः सर्वलक्षणसं
पन्नः सर्ववयवशोभितः सर्वागमार्थतत्त्वज्ञः सर्वतंत्र
विधानवित् लोकसन्मोहनकारो देववतप्रियदर्शनः
सुसुखः सुलभः सुल्लोभमसंशयनाशकः श्रुतिताका
रविप्राज्ञः उदायो हविचक्षणः अंतर्लक्षो वहिर्दृष्टिः

सर्वज्ञो देशकालवित् आज्ञासिद्धिस्तिकालज्ञो निग्र-
हानुग्रहक्षमः वेधको वेधकः शान्तः सर्वजीवदयाक-
रः स्वाधानेन्द्रियसंसारषड्वर्गविजयप्रदः अग्रगण्योः
तिगंभीरः पात्रापात्रविशेषवित् शिवविलसुसमः साधु-
मनुभूषणभूषितः निर्ममो नित्यसंतुष्टः सतंतोऽने-
तशक्तिमान् सद्भक्तवत्सलो धीरः कृपालुः स्मितप-
र्णवाक् भक्तप्रियः समो देविगंभीरः शिष्टसाधकः मे-
ष्टो देवगुरुश्चेष्टो वनिता पूजनोत्सुकः नित्यै नमि-
तिके काम्यै रतः कर्मण्यनिन्दिते वागविद्वेषभयक्रे-
शदंभाऽद्भुतगर्वजितः स्वविद्यानुष्ठानरतो धर्मज्ञा-
नार्थदर्शकः यदृच्छालाभसंतुष्टो गुणदोषविभेद-
कः स्त्रीधनादिष्वनाशकौडः संगो व्यसनादिषु सर्वो-
दंभावसंतुष्टो निष्ठेन्द्रो नियतव्रतः अलोलुपो स सं-
गमप्रसन्नपाती विवक्षणाः वित्तविद्यादिभिर्ममत्रयैत्र-
तंत्राय विक्रयी निःसंगो निर्विकल्पश्च निर्णीतात्मा
तिथार्मिकः तत्पनिन्दारुतिर्मनी निरपेक्षो नि-
यामकः समादिलक्षणेपेतः श्रीगुरुः कथितः प्रिये-
यः शिवः सर्वगः सूक्ष्मो निष्कलश्चोन्मना व्ययः व्यो-
माकारो ह्यज्ञोऽनेतः सकथं पूज्यते प्रिये अतएव गुरुः
साक्षाद्गुरु रूपं समाश्रितः भक्त्या संपूजयेद्देविभुक्तिं

ऊ
व
८३

मुक्तिं प्रयच्छति शिवोऽहमाकृतिर्देवितरुगगोचरो न
हि तस्मात् श्रीगुरु रूपेण शिष्यानुव्रतति सर्वदा मनुष्यच
माणानन्दः साक्षात्परशिरः स्वयम् सशिष्यानुग्रहार्थाय
शृङ्गपर्वततितितौ सद्रक्त रत्नाण्येव निरहंकारमाकृ
तिः शिवः कृपानिधिर्लोके संसारी वहिचेष्टितः ललाट
लोचनं वास्त्रीकालामपि च दोर्द्वयम् अंतर्धाने च वर्त्मा
यंगुरु रूपो महीतले अत्रिनेत्र शिवः साक्षादचतुर्बाहु
रभ्यतः अचतुर्बदनो ब्रह्मा श्रीगुरुः कथितः प्रिये नर
वदृश्यते लोके श्रीगुरुः पापकर्मणा शिववदृश्यते लो
के भवानिषण्णकर्मणा श्रीगुरुं परमं तत्त्वं निष्ठं च दत्त
रग्रतः मन्त्रभाषा न पश्यंति शुल्काः सूर्यमिवोदितम्
गुरुः सदा शिवः साक्षात् सत्यमेव न संशयः शिवरूपी ग
रुर्नोचेत मुक्तिं मुक्तिं ददातिकः सदा शिवस्य देवस्य श्री
गुरोरपि पाद्वेति उभयोरंतरं नास्ति यः करोति स पात
की देशिकाकृतिमास्थाय यथा शास्त्रात् शेषतः छित्वा
परंपरं देवि न यत्सेवमतो गुरुः सर्वानुग्रहकर्तृत्वादी
श्वरः करुणानिधिः आचार्यरूपमास्थाय दीक्षयामो
क्षयेत् पश्यन् यथा द्रष्टुं सकलसंज्ञं भ्रष्टं वाचकः
यथा देवस्य मंत्रस्य गुरुस्यैकार्थं उच्यते यथा देव
स्तथा मंत्रो ॥

यथा मंत्रस्तथा गुरुः देवमंत्रगुरुणां च पूजायाः सट्पं
फलम् शिवरूपं समास्थाप्य पूजंष्टुत्वातिपादति गु
रुरूपं समादाय भवपाशान्निहंतये सिद्धांतसारवे
त्तां देवीजोहमिति बोधकृत अविच्छिन्नसमारुहः
रुदयो गुरु रुच्यते यो विलंघ्या प्रमानवर्णिनात्मने
वस्थितः सदा मोतिर्धर्मा श्रीयोगीश्वरगुरुः कथितः
प्रिये षड्भानं षड्भारं षोडशारविनिर्णयम् योजा
नातिविधानेन सगुरुः कथितः प्रिये दृष्टं विना स्थि
रादृष्टिर्मनश्चालं वनं विना विनाया संस्थिरो वायुर्ध
स्य स्यात् सगुरुः प्रिये सत्तसंविजिजनंतं परानन्दस
मुद्भवम् तत्तत्तं विदितं येन सगुरुः कुलनायिके भू
तमद्यो मंत्रं तत्रोशक्तिशं भववित्तमः वेधं च षड्वि
धं देविसद्विदेति परोगुरुः यदमंत्रकलायंत्रसतत
तगुणाह्वयम् शोधयेद्यः षड्भानं सगुरुः कथि
तः प्रिये वेधं यदं निरोधं च ग्रहणं मोक्षं तथा यो
वासम्पदविजानाति सगुरुः कथितः प्रिये जाग्रत
स्वप्न स्वप्न मिश्र सगुरुः परमोमतः आत्मविद्याशि
वः सविमिति विद्यावत्तद्वयम् यो वेति परमेशानि
सगुरुः परमोमतः यशुलोभं वेधदीक्षां यशुप्रहर
मेव च त्रिविधं यो विजानाति सगुरु परमोमतः

ॐ व ६४
 पदपाशंपशूनांचरहस्यातमविधानतः योजानातिव-
 राशोरेसगुरुः परमोमतः चक्रसंकेतकंमंत्रपूजासंके-
 तकंतथा वितयंयोविजानातिसगुरुः परमोमतः बाण
 तरसंयंभ्वाख्यलिंगवितयसंस्थितिम् तत्त्वतोयोविजा-
 नातिसगुरुः परमोमतः आनखंकार्मणंचैवमायि-
 कंचमलत्रयम् योविशोधयितंशक्तः सगुरुः परमोम-
 तः आरक्तशुक्लमिश्राख्यचरणत्रयवासनाम् योजा-
 नातिमहादेविसगुरुः परमोमतः महासुद्रानभोसुद्रं
 उड्डीयानंजालत्थरम् मूलवन्धंचयोवेतिसगुरुः पर-
 मोमतः शिवादिद्वितियंयंतंषट्त्रिंशत्तत्त्वनिर्णयम्
 योविजानातितत्वेनसगुरुः परमोमतः अंतर्योगवहि-
 र्योगकालज्ञानस्थितंप्रिये त्रिविधानंचयोवेतिसगु-
 रुः परमोमतः पिण्डब्रह्माण्डयोरेकस्थितंचयोवेति
 तत्त्वतः शिरस्थिरोमसंख्यादिसगुरुः परमोमतः पद्मा-
 दिचत्वरशीतिनानासनविचक्षाणः यमाद्यष्टांगयोगा-
 न्तः सगुरुः परमोमतः दृणालज्जाभयंशोकोजुगुप्सा
 चेतिपंचमम् कुलंशीलंतथाजातिरष्टौपाशाः प्रकीर्ति-
 ताः पाशवधः पशुजेयः पाशमुक्तोमहेश्वरः तस्मात्पा-
 शहरोयत्तसगुरुः परमोमतः बन्धनंयोनिमुद्रयामंत्रं
 चैतन्मंसंकेतं यंत्रमंत्रस्वरूपंचयोवेतिसगुरुः प्रिये

विनिःसृष्टांगतायातांसंस्क्रिष्टांसंविनीतकाम् चतुर्वि
धांमनोवस्थां योजानातिगुरुः प्रिये मूलादिब्रह्मरश्मि
तंसंभोजं कुरुतेषु यः जीवाचारफलवेतिसगुरुनीप
रः प्रिये शिवादिगुरुपदं यंतं पारंपर्यक्रमेण यः अवा
सतत्संभारः सगुरुः परमोमतः येन वादं प्रीतेतत्त्वे
तत्तदाणातन्मयो भवेत् यं मतं उक्तमखिलं सगुरुः प
रमोमतः यो वेत्ता सच्चिदानन्दं हरेदिन्द्रियजं सखम्
सेवास्ते गुरवः शिष्यै रसे समाः प्रतारकाः संसारभ
यभीतस्य भयहा गुरुरादरात् व्रतोपवासनियमेति यं
ता सगुरुं मतः यः प्रसन्नः क्षणार्द्धे न मोक्षरत्नं प्रयच्छ
ति उल्लभं तं विजानीयात् भवसागरतारकम् यः क्षणो
नात्तमसामर्थ्यं स शिष्याय ददाति हि प्रियाया सादिर
हितः सगुरुर्देव उल्लभः यः सद्यः प्रसयकरं सुलभं चा
त्मसौख्यदम् जानोपदेशं कुरुते सगुरुर्देव उल्लभः
ह्रीपाह्वीपांतरं देवि संचरेत् तद्वया तथा यो दयात् स
गुरुर्ज्ञानमभ्यासादिविवर्जितम् क्षयितस्य यथा त
ष्टिराहारादृश्यते यथा तथोपदेशमात्रेण ज्ञानदो उल्ल
भोगुरुः गुरवो वरवः संति दीपवच्च गृहे गृहे उल्लभो
यं गुरुर्देवि सूर्यवत् सच्चिदीपकः गुरवो वरवः संति
वेदशास्त्रादिपारगाः उल्लभो यं गुरुर्देवि परतत्त्वार्थः

ऊ
व
६५

पारागः गुरवोवदवः संतियोगेनात्मतपदाभुवि उर्लभो
ऽयं गुरुर्देविलोके सात्मप्रकाशकः गुरवोवदवः सं-
तिसमं त्रौषथिवेदिनः निगमागमशास्त्रोक्तमंत्रज्ञोऽ
र्लभोभुवि गुरवोवदवः संतिशिष्यविज्ञापदार्काः
उर्लभोऽयं गुरुर्देविशिष्यऽऽपदार्कः वर्णाश्रम
कलाचारनिरता गुरवोभुवि सर्वसंकल्पहीनोयः स
गुरुर्देवि उर्लभः गुरोर्धस्यैव संस्पर्शात् परानन्दोऽभि
जायते गुरुतमेव वृणयान्नापरं मतिमान्नरः यः
स्यात्मभवपर्यंतं बुद्धिस्तस्य प्रवर्तते तस्यालोकनमा
त्रेण मुच्यते नात्र संशयः शंकया भक्षितं सर्वं त्रैलोक्यं
सचराचरम् साशंका भक्षिता येन स गुरुर्देव उर्लभः
यथा वह्निः समीपस्थं न वनीतं विलीयते तथा पापं
विलीयेत सदाचार्यं समीपतः यथा दीप्तानलः का
ष्ठं शुष्कमात्रं च निर्दिहेत् तथा गुरुकटाक्षस्तु शिष्येण
पदहेतुत्वात् यथा महानिलोद्भूतं तूलं दशदिशो
व्रजेत् तथैव गुरुकारुणात्पापराशिः प्रलीयते
दीपदर्शनमात्रेण प्राणशतितमो यथा सद्गुरोर्दर्श
नादेवितथा ज्ञानप्रकाशते सर्वलक्षणसंपन्नो वै
दशास्रविधानवित् सर्वोपायविधानानितस्ततानी
गुरुः स हि पूजाहोमाश्च माचारस्तपस्तीर्थव्रतादिकं

मंत्रागमादिविज्ञानं तत्तद्दीनस्पतिफलम् ससंवेद्यं
रेतसेसात्मानं वेति निश्चलः आत्मनोऽनुग्रहो नास्ति यः
रस्यानुग्रहः कृतः षट्प्रकारं मनोरूपं प्रत्यक्षं सततं स्थि
तम् योनजानातिवात्मस्य कथं मोक्षं ददातमस्यै सर्वल
क्षणहीनोऽपि तत्तद्दीनो गुरुः स्मृतः तस्मात्तत्तद्विदेव
हमुक्तो मोक्षक एव च यस्तत्तद्विनाशे शानि संतप्तवो
धयं तपि तत्तद्दीनात् कृतो बोधः कृतोऽध्यात्मपरिग्र
हः तत्तत्तैरुपदिष्टा ये तत्तत्तज्ञास्ते न संशयः यशुभिः
शेषादिष्टा ये देविते पशवः स्मृताः विदुस्तवेयं ये देवि
नाविदो वेधको भवेत् मुक्तस्तमोचयेदं हं न मुक्तो मो
क्षकः कथम् अभित्तो हरे नमः सर्वं नमूनां मूर्तिमुद्धरेत्
शिलां संतारयेन्नो दिनशिला तारयेत् शिलाम् तत्तद्दी
नं गुरुं लब्ध्वा केवलं भवतत्परः इदं मुत्र फलं किंचि
न्नापरो नामुयात्प्रिये शिवे गुरुत्रयं प्रोक्तं वै सवे गुरु
पंचकम् वेदशास्त्रेषु शतशो गुरुरेकः कुलप्रियः प्रे
रकः सूचकश्चैव वाचको दर्शकस्तथा शिस्तको बो
धकश्चैव घटे ते गुरवः स्मृताः पंचैते कार्यभूताः स्युः
कारणं बोधको भवेत् पूर्णाभिषेककर्ता योगुरुस्त
स्यैव पादुकाः शून्या यामदेशानि वरुणे पितृ संशयः
श्रीगुरोर्लक्षणोपेतं संशयच्छेदकारकम् लब्ध्वा ता

ऊ
व
६६

नप्रदं देवि न गुरुं नरमाश्रयेत् अनभिज्ञं गुरुं प्राप्य सं।
शयत्वे दकारकम् गुरुं तरेत गत्वा स नैत दोषेण लि
प्यते मधुलब्धो यथा भृंगः पुष्पात् पुष्पात्तरं त्रजेत्
इति ते कथितं किंचित् तदा गुरुशिष्ययोः समासेन
कुलेशानि किं भुवः श्रोतुमिच्छसि इति कुलार्णवे
महाराष्ट्रे गुरुशिष्यलक्षणं नाम त्रयोदशोऽंशः
॥ श्रीदेवुवाच कुलेश श्रोतुमिच्छामि परीक्षां गुरु
शिष्ययोः उपदेशकं मदीक्षामि तं श्रवद मे प्रभो श्री
इत्युवाच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वपरिच्छ
सि तस्य श्रवणमात्रेण चित्तशुद्धिः प्रजायते विना दी
क्षां फलं न स्यादयमिनां शिवशासने साधनस्याधि
नाचार्यमिमांसाचार्यपुरःसरम् ज्ञेया सिद्धार्थशास्त्रा
र्थसंप्रदाया ईहेतुभिः अंतरेणोपदेष्टारं मंत्राः स्व
निष्फलायतः देवास्तमेव शंसन्ति पारंपर्यपुरःस
रम् गुरुं मंत्रागमाविदं समयाचारपालकम् गुरु
शिष्याधिकारांश्च विरक्तोऽपि शिवाज्ञया किंचित्
कालं विधायेत्यस्य शिष्याय समर्पयेत् तस्यापि ना
धिकारस्य योगः साक्षात्परेशिवे देहांतेशाश्रयीषु
क्तिरिति शंकरभाषितम् तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सा
क्षात्परशिवोदितम् संप्रदायपरिच्छिन्नं सदा ऊ॥

र्घ्यात्तुगुरुप्रिये शक्तिसिद्धिमसिद्धार्थपरीक्षाविधिव
 द्गुरुः पञ्चाउपदिशेत्तन्त्रममथानिष्फलं भवेत्
 असाधेन त्रयोदद्याद्गुरुस्तथायतश्चयः दत्तो गुरु
 तो देविकुलशापो भविष्यति गुरुशिष्या उभो मोक्ष
 दपरीक्षपरस्परम् उपदेशं ददन् गुरुन्प्राप्नुयातां।
 पिशाचताम् अशास्त्रीयोपदेशं च यो गुरुति ददाति
 हि भुञ्जते ता उभो चोरे नरकानेकविंशतिः परीक्ष
 वत्सते तं त्रैलोक्यं कतं शालिवीजवत् अनर्हं मंत्रविज्ञा
 नेन तिष्ठति कदाचन तस्मात्परीक्ष कर्तव्यं अमथा
 निष्फलं भवेत् कृत्वा समयदीक्षां च दत्त्वा समयपाउ
 कामं संविधायात्मनः शिष्यं वदेन्मंत्रं न चामथा स
 च्छिष्यायाति भक्ताय यज्ञज्ञानमुपदिशते तज्ज्ञानं
 वरुणास्त्रार्थतद्विदध्यादवणिजितम् असच्छिष्येष्टम
 केषु यज्ञज्ञानमुपदिशते तत्प्रयासपवित्रत्वं गोदी
 रंश्च्युतादिव धनेच्छाभयलोभाद्यैर्योग्यं यदि दीक्ष
 येत् देवताशापमामोति कृतं च निष्फलं भवेत् ज्ञा
 नेन क्रियया वापि गुरुः शिष्यं परीक्षयेत् संवत्सरं त
 दं द्वातदं द्वाप्रयत्नतः उत्तमां प्राथमेक्यनीचां च
 तमकर्मणि प्राप्य द्रव्यैः प्रदानं यैरादेशो असमासमैः
 तत्कर्म सूचकैर्वाक्यैर्मायाभिः क्रूरवेष्टितैः पक्ष

ऊ
व
६०

पातैरुपादानैरालेसैश्चमुहुर्मुहुः आकृष्टस्तुतिर्वा
पियोविष्ठादंनयातिच गुरुः कृपां करोतीतिमुदासंवित
येतसदा श्रीगुरुस्मरणेवापिकीर्तनेदर्शनेऽपिच वन्द
नेपरिचर्यायां ग्राहनेप्रेषणेप्रिये आनन्दकंपरोमां
चस्मरनेत्रादिविक्रियायेषां सुस्तोत्रयोगाश्चदीक्षां
स्कारकर्मणि शिष्योऽपिलक्षणेरेतैः कुर्याद्गुरु
परीक्षणम् आनन्दोद्यैर्जपस्तोत्रध्यानहोमार्चनादिभिः
ज्ञानोपदेशसामर्थ्यमंत्रसिद्धिमयीश्वरि बोधकत्वंपरि
ज्ञायशिष्योभूयान्नचामथा आदिमध्यावसानेषुयो
गाशक्तिनिपातितः अधमामध्यमाः श्रेष्ठाः शिष्यादेवि
प्रकीर्तिताः आदौभक्तिर्भवेदेविदीक्षार्थसमुद्दतिये मु
नर्विह्वलरुष्टातेआदियोगपारतीरिताः दीक्षासमयसं
प्राप्ताज्ञानाज्ञानविवर्जिताः भक्त्याप्रधत्तसुखियोमध्य
योगाश्चतेस्मृताः आदौभक्तिविहीनायेमध्यमभक्तास्त
येतराः श्रुतेभक्ताः प्रबुद्धाः सुख्यन्तयोग्याभवंतिते उत्त
माज्ञानसंज्ञाश्चेत्तपदेशस्त्रिधाप्रिये यथापिपीलिकामन्द
मन्दवृक्षाग्रंफलं विरेणामोतिधर्मोपदेशस्यापितथा
स्मृतः यथाकपिश्चशाखायांशाखासुलेच्छयन्ततः फलं
प्राप्नोतिधर्मस्यचोपदेशस्तथाप्रिये यथाविवदूगमः श्री
त्रैफलपवनिषीदति तद्याज्ञानोपदेशाश्चकथितः ऊल
नायिके

क्रियायासादिरहितादेविदीक्षाविधासूता यथापदी
सपदाभ्यांशिष्टनसमुद्धरेत्तर्शनेः स्पर्शदीक्षोपदेश
स्रतादृशः कथितः प्रिये स्थापमानियथामतस्योवी
क्षणेनैवपोषयेत् दृग्भ्यां दीक्षोपदेशस्रतादृशः पर
मेश्वरि यथाकूर्मः स्वतनयान् ध्यानमात्रेण तोषयेत्
वेथ दीक्षोपदेशस्रमात्रवस्यतथाविधिः शक्तिमात्रा
नुसारेण शिष्योः नृग्रहमर्दति यत्र शक्तिर्न पतति त
त्र सिद्धिर्न जायते दीक्षामोक्षप्रदा देविसप्तधा परि
कीर्तिताः समयाव्याविशेषावसाधिका पुत्रिका रु
या क्रियाज्ञानकलास्पर्शज्ञानध्यानसमाकुलाः वे
थकाः पूर्णसंज्ञाः सुषुप्त्यानिर्वाणसंज्ञकाः क्रिया
दीक्षाष्टधा प्रोक्ता कुलमण्डपपूर्विका कलसादिस
मायुक्ता कर्तव्या गुरुणा वरिः देवेशिदेहसिद्धार्थं पू
र्वोक्तविधिनाचरेत् परमात्मनिसंयोज्यतश्चेतमंश
रुः प्रिये तस्मात्तत्पाद्यतानवर्णान् तस्यैच्छिष्यतनौ प्र
रः सृष्टिक्रमेण विधिना चेतमं च प्रयोजयेत् वर्णदी
क्षाविधाप्रोक्ता द्विचत्वारिंशदक्षरैः पञ्चाशद्वर्णैश्चोदे
विष्टिषष्टिलिपिस्तत्रा वर्णान् शिष्यतनौ मस्य प्रति
लोमेन संचरेत् जायते देवताभावः परातीतमयः शि
शोः पञ्चावर्णमयी प्रोक्ता दीक्षा पापहरा प्रिये कला

ऊ
व
६८

दीक्षाचविज्ञेयाकर्तव्याविधिवत्प्रिये निवृत्तिज्ञाउपा-
र्यंतंतलादारभ्यसंस्थितः जानोष्वनाभिपर्यंतं प्रति-
ष्ठातिष्ठतिप्रिये तामौकंठावधिप्रोक्ताविद्याशान्तिस्ततः
प्रिये कंठाललाटपर्यंतं व्याप्तातस्माच्छिरोवधि शंख
तीताकलाचैषाकलाव्याप्तिरितीरिता संहारकमयोगे
नस्थानातस्थानांतरं प्रिये संयोज्यविषयेसम्पक्वविधि
वेत्ताशिरोवधि इयंप्रोक्ताकुलेशानिदिव्यभावप्रदायिनी
चित्ततत्त्वोत्कलाभिर्वापचाशङ्गिरथापिवा तत्त्वमास
क्रमेणैवसृष्टिसंहारमार्गतः ज्ञातागुरुमुखादेविशि-
ष्टेसंयोज्यवेदयेत् जायतेदेवताभावयोगिनीवीरसंग
मः कलादीक्षासमुद्दिष्टापशुपाशापहारिणी हस्तेशि-
वंगुरुं ध्यात्वा जपेन्मूलागमालिनीम् गुरुः सृष्टोत्सृष्टि-
ष्वस्पर्शदीक्षाभवेदियम् चित्ततत्त्वसमाधाय परतत्त्वो-
पचंद्रितात् उच्चरेत्संहतान्मन्त्रीवामदीक्षेतिनिग-
द्यते निमीत्यनयने ध्यात्वा पतत्वे प्रसन्नधीः सम्पक्व
पश्येद्गुरुः शिष्य उग्रदीक्षाचभवेत्प्रिये गुरोरालो-
कमात्रेण भाषणात्स्पर्शनादपि सद्यः संजायते ज्ञानं
सादीक्षाशंभवीमता मनोर्दीक्षाद्विधाप्रोक्तातीव्रा-
तीव्रतमापि च अध्वानं घृविधं ज्ञात्वा शिष्ये देहे स्मर-
न्प्रिये कल्पयेद्भुवनतत्त्वकलावर्णपरं मनुम् ॥

श्राजानुनाभिरुत्काण्डतालमलांतमं विके गुरुपदि
ष्टमार्गेणवेदं कुर्याद्विचक्षणः पापमुक्तः क्षणाच्छि
ष्टास्त्रिन्पाशस्तथाभवेत् वासव्यापारनिर्मुक्तो
भूमौ पतति तत्क्षणतः संजातदिव्यभावोऽसौ स
र्वं जानाति शां भवि यदस्ति वेधकं तत्तत्सर्वमेवा
नुभूयते प्रबुद्धः सहसा शिष्टस्तत्सौख्यं वक्रये श्वरि
वेधविद्धः शिवः साक्षात् न प्रनर्जन्मतां व्रजेत् पृथगी
व्रतदीक्षा भववन्धविमोचनी शिवभावप्रदा दे
वित्तांशमेकलनायिके आनन्दश्चैव कं पं वोद्भवो य
णाकुलेश्वरि निद्रामूर्च्छा च वेधस्पष्टवस्थाः प्रकी
र्तिताः दृश्यते षडगुणास्ते वेधेन न कुलेश्वरि वेध
को यत्र कुत्रापि तिष्ठन्मुक्तो न संशयः वेधदीक्षा करो
लोकेश्री गुरुर्लभः प्रिये शिष्योऽपि दुर्लभादृक्।
गुणयोगेन लभ्यते न दद्याद्यस्य कस्यापि रसात्ता।
परमेश्वरि कुलद्रव्यैः समभ्यर्च्य कुलद्रव्यं विधानतः
शिष्याय दर्शयेदविदीक्षेया कोलिकी स्मृता शिवद्र
व्यं सुविष्टं पंचगव्यामृतान्वितम् अभिषिंचेद्गु
रुः शिष्यं गार्वाक्या समीरिता सवीजमीनयुक्तेन।
सुरया हरितेन च पंचामृतैः सुसंस्पर्शितेन कलसेन
वा अभिषेकं ततः कुर्याद्वा सतः कथितं प्रिये मन

ऊ
व
६५

सुलं विकादेवी वञ्चकलसमुच्चते पंचगव्यामृतापूर्णं
शिखं तेनाभिषिंचति अहं सिद्धाभिषेकः सादाचार्योः
पिचपावति त्रिकालंदंतकाष्ठे च पुष्पांजलिः पिप्रिये
शंखोदके कलानासंतज्ज्ञानं चाष्टधा भवेत् समधी
दंतकाष्ठेन साधकः ऊसमांजलिः पुत्रं शंखाभिषे-
केण बोधकं सज्जलेन च पूर्णाभिषेकेण चार्घ्यं पंचा-
वस्थाः प्रकीर्तिताः ऊलाचारेण निरता गुरुभक्तादृढ-
व्रताः पूर्णाभिषेकपूता ये ते मुक्ताश्चेह कर्मणि पूर्णा-
भिषेकपूता ये मृताश्च ऊलनायिके पुनर्लब्धो तं मज्ज-
न्मगुरुणा शिवरूपिणा शुद्धा पूर्णाभिषेकेण शिव-
सायुज्यदायिना तेन मुक्तिं व्रजे देवशां भवी वाचमब्रवी-
त् पूर्णाभिषेकदीनो यः कौलिको म्रियते यदि पिशा-
चत्वमवाप्नोति यावदाहूतं संस्रवम् दीक्षावद्विविधा-
प्रोक्ता वास्याभ्यंतरभेदतः क्रियादीक्षा भवेद्वाह्यावे-
धाख्याभ्यंतरीमता अंतःशुद्धिर्बहिःशुद्धिर्द्विविधा प-
रिकीर्तिता अंतराचक्रियाशुद्धिर्बहिःशुद्धिश्च दीक्षया
दीक्षया मोक्षदीप्तेन चागालोऽपि विमुच्यते शरीरस्य न
संस्कारो न जातिर्न च कर्मणः आत्मनः कारयेद्दीक्षा
मनादि ऊल ऊलं दीक्षाया ता कर्मसाम्येभिन्नाः स्युः
प्रतिपादिकाः अभिसम्मानतो देविदेशिको तमशिष्योः

मंत्रोपेयेयथाहनादिषुशक्तिंकुलेष्वरि पशुपार्श्वं
तथाछिन्नादीक्ष्यामंत्रवित्तत्वात् अकस्मात्प्र
तितत्वेत्यात्परसंस्थानबोधनात् दीक्षैवमोक्षयेत्
एवंदिमंथामनयत्पि उपपातकलत्वाणिमहापा
तककोटयः क्षणादहतिदेवेष्विदीक्षादिविधिनाह
ता यथाचोन्मीलितात्मानोभवंतिपशवःशिवः सा
दीक्षासुदितादेविचाउपापविशोधिका यथादीक्षि
तमात्रेणजायंतेप्रमयाःप्रिये सादीक्षामोक्षदाज्ञेया
शेषास्तज्जनसेविकाः उपासनाशतेनापियाचिंता
नैवपश्यति तांदीक्षामाश्रयेद्यत्नात्श्रीगुरोर्मंत्र
सिद्धये रसेन्द्रेणयथाविहमघःसुवर्णतोव्रजेत् दी
क्षान्वितस्तथासात्माशिवतल्लभतेप्रिये दीक्षामिद
थकर्मसोमायाविच्छिन्नवत्यनः गतांशूद्रस्पृष्ट
त्वंविप्रस्यापिचविप्रता दीक्षासंस्कारसंपन्नेजातिभे
दोनविद्यते शिवलिंगेशिवांबुद्धिं कर्तुंनयत्पापम
श्रुते देवेःस्मलोदसदत्तजातिलिंगप्रतिष्ठितम् यथा
व्यतेतथाशुद्धासर्ववर्णास्तदीक्षिताः येनश्रुजित
मात्रेणचाब्रह्मभुवनांतिकम् श्रुजितंतेनसर्वस्यादी
क्षितेननसंशयः दीक्षितस्यनकार्यस्यातयोभिर्निय
मव्रतेः नतीर्थदेवगमानैर्नचशारीर्यंत्राः अदी

ऊ
व
७

दिताये ऊंवेति न प पूजादिकाः क्रियाः न फलंति प्रिये ते
षां शिष्याणामुपवीजवत् देवि दीक्षाविहीनस्य न सिद्धिः
न च सद्गतिः तस्मात् सर्वप्रयत्नेन गुरुणा दीक्षितो भ-
वेत् द्विजो यो दीक्षितः पञ्चादं स जः पूर्वदीक्षितः द्विजः
कनिष्ठः स ज्ञेय इति शास्त्रस्य निर्णयः गुरुशक्तिसुता
नां च यो भवेत् पूर्वदीक्षितः गुरुवस्तेन ते पूज्या नावमा-
याः कथंचन शिष्यो दीक्षितमात्रेण द्रव्यसंग्रहगतो ग-
रुः एकसंतानकेनैव पूर्णसंख्या समाचरेत् दर्शनेषु
सर्वेषु गुरुणा ज्ञानशालिना दीक्षितो यस्तु विधिना
समुक्तो नापरः प्रिये अधिवासश्च पूर्वतश्च क पूजा पुरः स-
रम् दीक्षया शोधयेच्छिष्यममथानिष्फलं भवेत् शुद्ध-
शंकरजातीनामादिशुद्धिर्विधीयते पाउकादिप्रदाना-
द्यैः कुर्यात्पाशविमोचनम् एकाद्वेन द्विजो योग्यः त-
त्रिद्योवत् सरख्यात् वैशेषो योगसिद्धिर्भवैश्च तर्भिः शु-
द्रप्वच विधवायाः सुतादेशात् कमायाः पितरान्नया-
नाधिकारी सुतो नाय्यो भार्यया भर्तृराज्ञया स्याद्देहाध-
यने पूद्रो नाधिकारी यथा भवेत् तथैवा दीक्षितश्चापि ना-
धिकारी कुलेश्वरि श्रीगुरुं गुरुपत्नी च तत्पुत्रं शक्ति-
सैनिकान् दीक्षितान् तोषयेद्देवियथा विभवविस्तारम्
इति ते कथितं किंचित्परीक्षा गुरुशिष्ययोः दीक्षाभे-

दादिकं देविकिं भूयः श्रोतमिच्छसि इति श्रीकृष्णार्ण
वेमहारहस्ये चतुर्दशोऽध्यायः १४ श्रीदेवुवाच ऊले
शश्रोतमिच्छामि पुरश्चरणलक्षणम् स्थानादारादिभे
दं च वद मे परमेश्वर श्रीश्च १३ वाच शृणु देवि प्रवक्ष्या
मि यन्मां त्वपरि पृच्छसि तस्य श्रवणमोत्रेण मंत्रतत्त्वं प्र
काशते जपय ज्ञातुं परोक्षतो नापरोः स्तीह कश्चन तस्मा
जपेन धर्म्मार्थकाममोक्षांश्च साधयेत् सर्वधर्म्मान् यः
रिमज्जमंत्रराजं समभ्यसेत् अप्रमादात् भवेत् सिद्धिः
प्रमादादशुभं भवेत् भोगापवर्गसंकल्पैः कल्पव्रतम्
तेजयः जपध्यानसंयोगात् तस्मादेविसमाचरेत् आ
ब्रह्मबीजदोषाश्च नियमातिक्रमोद्भवम् ज्ञानाज्ञानकृ
तं सर्वं प्राणशक्तिजपात्प्रिये संसारदुःखभूमेः शयदी
च्छेत् सिद्धिमात्मनः पंचांगोपासनेनैव मंत्रजापीव्रजे
तुल्यम् पूजात्रैकालिकीर्तिर्जपस्तर्पणमेव च
होमो ब्राह्मणभुक्तिश्च पुरश्चरणमुच्यते यद्व्यदंगं वि
दीयेत तत्संख्याद्विगुणो जपः ऊर्ध्वादि त्रिचतुः पंच
संख्यां न साधकः प्रिये ऊर्ध्वतेचांगसिद्ध्यर्थं तदशक्ते
न भक्तिः न च दंगं विदीयेत मंत्रीनेष्टमवा मुयात् अ
नैश्चतुर्विधैर्देवि पदार्थैः पुरुषानितैः सुभोजितेषु वि
प्रेषु सर्वं हि सफलं भवेत् सम्पत्कसिद्धेकमंत्रस्य पंचा

कु
व
७

गोपासनेन च सर्वमंत्राश्च सिध्यन्ति तत्प्रसादात् कुले
स्वरि उपदेशात् सामर्थ्यात् श्रीगुरोश्च प्रसादतः मंत्र
प्रभावशक्त्या च मंत्रसिद्धिः प्रजायते समंत्राक्षरसंयु-
क्तमात्रकाक्षरमंबिके पूर्वजन्मकृताभ्यासान्मंत्रोवा-
शीघ्रसिद्धिदः दीक्षापूर्वकलेशानिपारंपर्यक्रमगतं
मायलब्धस्यो मंत्रः स च सिद्धो न संशयः माममात्रं जपे-
न्मंत्रं भूतलिप्या तसंयुतम् क्रमात् क्रमात् सदसंतत
स्य सिद्धो भवेन्मनुः सदसंप्रजपेन्मंत्रं मात्रकाक्षर-
संयुतम् अनुलोमविलोमेन मंत्रसिद्धिः प्रजायते वि-
षयाक्षरसंयुक्तमात्रकाक्षरसंयुतम् क्रमात् क्रमात्
शतं जप्त्वा मासात् सिद्धो भवेन्मनुः मात्रकाक्षरमात्रे-
ण मंत्राणां कोटिकोटयः जपिताः स्युर्न सन्देहो यद्य-
तसंख्यत उद्भवम् अनेन कोटिमंत्राणि विज्ञातुं लकरा-
णि च मंत्रं गुरुजपात् प्राप्तमेकं स्यात् सर्वसिद्धिदम् य-
दृच्छया कृतं मंत्रं दृष्टेण पिच्छलेन च पत्रे स्थितं वा चा-
ध्याप्य तज्जपेत् स तस्य कृतं पुस्तके लिखितान्मंत्रान्
विलोक्य प्रजपेत्तिये ब्रह्महत्यासंतेषां पातकं परि-
कीर्तितं पुण्यदेवं नदीतीर्थं गृहापर्वतमस्तकं तीर्थप्रदेशाः
सिन्धुनां संगमः पावनं वनं उद्यानं निविविक्तानि विलम्ब-
लेतदंगिरेः देवताघातं कृत्वा समुद्रस्य निजं गृहम्

साधनेषु प्रशस्तानि स्थानानि मेतानि मंत्रिणाम् अथवा
निवसेत्तत्र यत्र चित्तं प्रसीदति सूर्यस्याग्नेर्गुरोरिन्दोर्दी
पस्य स्पन्दनस्य च गोरक्षकुलवृक्षाणां सन्नियोशस्य
तेजस्यः गृहेशतयुगां विद्याद्गोष्ठे लक्षयुगां भवेत् को
टिर्देवालयेषु एव मनंतं शिवसन्नियो सेच्छडष्टमग
द्यालशंकातं कविवर्जितः पकांतपावने निन्दारहिते
भक्ति संयुते स्वदेशे धार्मिके देशे सुभिते निरुपद्रवे
रम्भे भक्तजनस्थाने निवसेत्तापसाश्रये राजानः सचि
वाराजः प्रभवाः पुरुषाजनाः वरंति येन मार्गे न निवसे
त्तत्र मंत्रवित् जीर्णदेवालयोद्याने गृहे वृक्षतलेषु च
नदीतटागकूपेषु भूद्धिद्रादिषु नो विशेषत् दीपनाथम
विज्ञाय योजयादिकमाचरेत् वंशाश्रमधराणीदारुह
णवत्त्रवनिर्मितम् वर्जयेदासनं धीमान्दारिद्र्यव्या
धिः खदम् तूलकं बलवस्त्राणां सिंदव्यात्रमगाजि
नम् कल्पयेदासनं धीमान् सौभाग्यज्ञानवृद्धिदां पद्म
सल्लिकवीरादिष्वासनेषु पविश्य च जपार्चनादिकं कु
र्यादमथानिष्फलं भवेत् द्वादशावर्तयेदुद्धाप्रणवं
तत्रिमातृकम् मुचेत्पिंगलयावायुं श्रंतस्थं रेचको भ
वेत् षोडशावर्तकं तारं पूरयेद्वायुमाकृतम् शनैर्कैरि
उयावद्वायुं कं परिकीर्तितम् द्वादशावर्तकं तारं वायु

७२
क व ७२
वीजेन देहशोषणमीरितम् पुनश्च पूरयेद्वायुं विरेच्या
पूर्य्यं भवेत् देहं दहनवीजेन देहदाहनमीरितम् पु
नश्च पूरयेद्वायुं विरेच्या पूर्य्यं भवेत् शिवकृत्तलि
नीयोगस्य न्दनामृतधारया आपादमस्तकं देविप्राप
येत्सावनं भवेत् जपो ध्यानं विना गर्भः स गर्भस्तद्धि
पर्य्ययः अगर्भगर्भसंयुक्तः प्राणायामः शताधिकः
तपोसितीर्थयात्रायमथ दानव्रतादयः प्राणायामस्य
तस्यैते कलानां हन्ति षोडशीम् मानसं वाचिकं पापं
कायिकं वापि यत्कृतं तत्सर्वं निर्देहेच्छींश्च प्राणा
यामत्रयेणैव दत्तते ध्यायमानानां धातूनां च यथा मूलं
तेषां दियार्णोदंते दोषाः प्राणस्य संयमः प्राणायामे
विशुद्धात्मा यत्कर्म करोति हि तत्तत्फलस्य स
देहस्य प्रयत्नेन वा कृतम् आगमोक्तेन मार्गेण त्यागं
निमं करोति यः देवताभावमाप्नोति संवसिद्धिः प्रजायते
यो त्यागकवचच्छन्दोमंत्रं जपति च प्रिये विज्ञादृष्टुप
लायते सिंहे दृष्टुयथा गजाः श्रुत्वा मासजालं यो मू
ढत्वा तत्र जपेत्तत्रुम् वाच्यते सर्वविघ्नैश्च सिंहेर्मगप
सुर्यथा अक्षमालाद्विधा प्रोक्ता कल्पिता कल्पितेति च
कल्पिता मालाभिः क्लृप्तमामात्रकाणां कल्पिता आदि
दांताक्षरां तत्त्वादक्षमालेति कीर्तिता अनुलोमविलो

माभ्यां गणयेत्तत्र वित्तमः एकैकमंगुलीभिः स्यादेवा
 भिर्दशधाफलम् मालाभिः शतसाहसं मालिमानं त
 मुच्यते त्रिंशद्भिः स्याद्विंशतिभिर्भवेत् प
 चविंशतिर्मादं पंचदशभिचारके पंचाशद्भिः कुले
 शानि सर्वसिद्धिरितीरिता अंगुष्ठेन च मादं स्यात्तर्जनी
 शतानां शिनी मध्यमाय नदा विद्या त्शान्तिकर्मण्य
 नामिका कनिष्ठा संभना कर्षी चांगुलीषु प्रकीर्तिता
 पतावच्च जपिष्यामि पादौ संकल्प्य मंत्रवित् स्थिरा स
 नोजपित्वा च देवैः सोदकमर्पयेत् उच्चैर्जपोऽथ मः प्रो
 क्त उपांशुर्मध्यमः स्मृतः उत्तमो मानसो देवि त्रिविधः
 कथितो जपः अतिरूखो व्याधिहेतुरतिदीर्घतपः तपः
 अक्षराक्षरसंयुक्ता जपेनौक्तिकपंक्तिवत् मतसायः
 स्मरेत्स्तोत्रं वचसा वा मनोजपेत् उभयं निष्फलं देवि
 भिन्नभागे दकं यथा जातसूतकमादौ स्यात्तदंते स्मृत
 सूतकम् सूतकद्वयसंयुक्तो यो मंत्रः स न सिध्यति अ
 तस्तद्विहितं कृत्वा मंत्रमावर्त्तयेत् सदा सूतकद्वयसं
 युक्तो यो मंत्रः स हि सिध्यति मंत्रार्थमंत्रचेतनं यो निमु
 द्रान्तवेत्तियः शतकोटिजपेनापि तस्य सिद्धिर्न जायते य
 मवीर्याश्रये मंत्रानदास्यंति फलं प्रिये मंत्राश्चेतन्यस
 हिताः सर्वसिद्धिकराः स्मृताः चेतन्यरहिता मंत्राः प्रोक्ताव

ऊ
व
७३

एतत्तु केवलम् फलं नैव प्रयच्छंति लक्ष्मीकोटिजपादपि
मंत्रोच्चारणे कृते यादृक् स्वरूपं प्रथमं भवेत् शोभतेः सहस्रैः
दौर्घ्याकोटिजायेन तत्फलम् हृदये ग्रंथिभेदश्च सर्वा
वयववर्द्धनम् आनन्दाशुश्रुतलकोदेहावेशः कुलेश
रि गद्गदोक्तिश्च सहसा जायते नात्र संशयः सकृदुच्य
रितेऽप्येवं मंत्रे चैतन्मसं पुटे दृश्यते प्रपद्या यत्र पारं प
र्यत उच्यते वरूकूटाक्षरोमुग्यो वहः कुहश्च भेदितः
वालः कुमारो युवको वृद्धः प्रोष्ठश्च गर्हितः संभितो मू
र्च्छितः कष्टः संवितः खण्डितः प्रिये मंत्रः परांशुवसि
नो बधिरोऽन्यस्त्वेतन्तः केकरः क्षथितः कृतः स्थानत्र
ष्टुष्टुपीडितः निस्त्रेहो विकलः सद्यो निर्जीवः खण्डि
तारिको मृमस्ति स्फुटो लीढो मलिनश्च उग्रमदः
निःसत्त्वो निर्दयो दायश्च पलश्च भयंकरः निस्त्रिंशो वि
कृताचारः फलहीनो निहंतनः निर्वीजो भूमितः शमो
रुतः कृष्टो रूहीनतः जगोरिषु रुदामीनो लज्जितो मोहि
तः प्रिये संसेतान् मंत्रदोषांश्च ज्ञात्वा पश्चात्तपेन्मनु
सिद्धिर्न जायते तत्फलं लक्ष्मीकोटिजपादपि कथ्यते दश
संस्कारा मंत्रदोषहराः प्रिये जननं जीवनं पश्चात्ता उने
वोधनं ततः अभिषेकोऽथ विमलीकरणं प्रायनेत
था तर्पणं दीपनं गुप्तिः संस्काराः कुलनायिके ओं

शाणोलीजानिशास्त्राणियथासुनिशितानि वै मंत्राश्च
 स्फुर्तिमायान्तिसंस्कारैर्देशभिरुपा भस्मद्विष्णुशाका
 दिविहितानि फलान्मपि मूलशक्त्युक्तवानां च शास्त्रान्येता
 निमंत्रिणाम् यस्यान्वयानमप्रातिरुहते धर्मसंचयं
 अन्नदातः फलं चाहं कर्तुं प्राहं न संशयः तस्मात्सर्वं
 प्रयत्नेन परान्नवर्जयेत्सुधीः पुरस्सरणकाले च काम्य
 कर्मस्वीकृतिरिति जिह्वादग्धा परान्नेन करौ दग्धौ प्रति
 ग्रहात् मनोदग्धं परस्त्रीभिः कार्यसिद्धिः कथं भवेत्
 नृग्रिरुद्रग्रहयुक्वेदार्कदिकषडष्टस्य षोडशमनुवा
 णव्यतिथि त्रयोदशस्यपि लिखितेषोडशकोटेषु मा
 तृकाराणां न विचक्षणः स्वनामाद्यक्षरादयावत्सत्राया
 क्षरदर्शनम् सिद्धादीन् कल्पयेत्संजीवनीकुर्यात्सिद्धादि
 भिः पुनः सिद्धसिद्धोजपात्सिद्धोऽष्टिगुणात्सिद्धसाध्य
 कः सिद्धससिद्धोऽहं जपात्सिद्धारिं हंति वान्धवान्
 साध्यसिद्धोऽति संक्लेशात्साध्यसाध्यो निरर्थकः सा
 ध्यससिद्धो भजनात्साध्यारिं हंति गोत्रजान् ससिद्धसि
 द्धोऽहं जपात्तत्साध्यस्तयथोक्तः तत्ससिद्धो ग्रहादे
 वससिद्धारिः सगोत्रहा अरिसिद्धः सतंहन्यादरिसाध्यस्त
 योषिताम् तत्ससिद्धः कुलं हंति सात्मानं हंति तद्रिपुः
 सिद्धार्णवाः प्रोक्ताः साध्यास्तैस्सेवकाः स्मृताः ससि

ॐ व ७४
 हाः योषकाज्ञेयाः शत्रुवोद्यातकाः स्मृताः वायव्यामव
 वाणैकस्पर्द्धिषु दृशसेवकाः प्रापलेपपटुप्रापरुद्रश्वा
 निवर्कनरः लोकलोकपटुप्रापचनचातेषु भेदिताः वर्णाः
 कृमात्तुषु वंसेतरेव संशगतौतयोः जन्मसंघट्टिपत्तये
 मप्रत्परिः साधकोवधः मित्रं परममित्रं वज्रमादीनि
 पुनः पुनः वाणैर्गौरं दत्तं रंशोणं समीनो भेतिराशिषु क
 मेण भेदिता वर्णाः कृमायां शादयः स्मृताः लग्नाथनं
 भ्रातृवन्धुपुत्रुशत्रुकलत्रकाः मरणं धर्मिकर्माद्य
 यथा द्वादशराशयः नामाद्यक्षरमारभ्यावमंत्रादि
 माक्षरम त्रिधा कृत्वा स्वैर्भिन्नया तदन्वष्टिपरीतकम्
 कृत्वाधिकमणं जेयमणीवेत्तं वित्तमः स्वयमणीवे
 तन्मंत्रं जयेत्तद्विषमणीयतः वायुग्निभुजलाकाशाः
 पंचाशत्त्रिपयः स्थिताः महीसलिलयोर्मित्रमनिला
 नलयोरपि शात्रवं वैपरीमेन मंत्रं सर्वत्र चापरम् प
 रस्परविरुद्धानो वर्णानां यत्र संगतिः वर्जयेत्तादृशं मंत्रं
 सकृत्तत्र क्लेशं एकाक्षरे तथा कूटं त्रैपुरं मंत्रं नायके
 स्त्रीदत्ते समलब्धे वसिष्ठादीन् नैव शोथयेत् मंत्रं सिद्धोप
 दिष्टेषु च त्रयस्त्राय जेषु च मालां मंत्रेषु देवेशि सिद्धादी
 नैव शोथयेत् नृसिंहार्कवरदाणां प्रासादप्रणवस्य
 च सपिण्डाक्षरमंत्राणां सिद्धादीन् नैव शोथयेत् ओं रं

मनोः मन्त्रशिवोः मन्त्रशक्तिरमन्त्रमारुतः नसिध्यति
वगरोहेलक्षकोटिजपादपि वादार्थपश्यतेविद्यापरा
र्थक्रियतेजयः त्वातार्थदीयतेदानं कथं सिद्धिर्चरान
ने धनार्थगम्यतेतीर्थदंभार्थक्रियतेतपः अमेध्येनत
देहेनम्यासंदेवार्चनंजपः होमं कंचतिये मूढास्तस
त्तु निष्फलं भवेत् विष्णुमन्त्रागशेषादियुक्तः कर्मक
रोतियः जपार्चनादिकं सर्वं अपवित्रं भवेत्प्रिये मलि
नावरकेशादिमुखदौर्गन्ध्यसंयुतः योजयेत्तदहमाशु
देवतासुशुभसितम् आलस्यं जंभानिद्रां क्षतं निही
वंतं भयम् नीचोगस्पर्शनं कोपं जपकाले विवर्जयेत्
अमाहारः प्रलापश्च प्रजल्पो नियमाग्रहः अमासंगं च
लोलं च वृद्धं भिर्मन्त्रेन सिध्यति उष्णीषीकंचुकीनशो
मुक्तकेशो गणीकृतः अपवित्रोत्तरीयस्तु निर्गच्छन्
जयेत्प्रिये जाग्रतः स्मरणं च्छेदं विवाहं वा मनोरथम्
वह्निः सदेहवासं च जपकाले विवर्जयेत् शांतः शुचि
र्मिताहारो भूषाधी भक्तिमान् वशी निर्द्वन्द्वः स्थिर
धीर्मीनी संयतात्मा जयेत्प्रिये विश्वासास्तिक्यकरु
णाश्रदानिष्ठमनिश्चयेः संतोषोत्सुकायर्मादिगु
णोद्युक्तो जपेन्नरः सुगन्धिपुष्पाभरणवस्त्रादिभिरल
कृतः तस्य दस्तगता सिद्धिर्नामस्य जपकोटितः तन्नि

ऊ व ७५
पुस्तदगतप्राणस्तचित्तस्तत्परायणः तत्पदार्थावस
नधानं कर्त्तुं मंत्रं जपेत्प्रिये जपान्श्रान्तः पुनर्ध्यायेत्
ध्यानात्श्रान्तः पुनर्जपेत् इति ते कथितं किं वितपुरश्च
रणलक्षणम् समासेन कुलेशानि किं भूयः श्रोतुमि
च्छसि इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये सपादलक्षणं येषु
रश्मिराकथनं नाम पंचदशोऽंशः १५ श्रीदेवुवाच
कुलेश श्रोतुमिच्छामि करुणामृतवारिधे काम्यक
र्मविधानं च वद मे परमेश्वर श्रीश्चरउवाच शृणु
देवि प्रवक्ष्यामि यन्मंत्रं परिष्टुच्छसि तस्य श्रवणमा
त्रेण प्रयोगनिपुणो भवेत् मंत्री विशुद्धहृदयः पूर्वोक्त
विषयान्वितः श्रीप्रासादपरामंत्रं तत्तल्लक्षणं जपेत्प्रिये
दशांशं जुहुयाद्देवि संस्कृते ह्यवाहने दशांशं तर्पये
दुधैः सलिलैः शालिताण्डुलैः गन्धपुष्पाक्षताकल्पय
नवस्त्रादिभिः प्रिये भस्मभोजनपानाद्यैर्ह्यद्वयैर्मना
हैः तोषयेद्योगिनी चक्रे यथाविभवविस्तरैः एवं
भासजपध्यानसहोमार्चनतर्पणः संत्रसिद्धमनुर्दे
वि साक्षात्परशिवो भवेत् ततः समनसोऽभीष्टान् प्र
योगान् कुलनायके मंत्रेणानेन मतिमान्साधयेद्
क्रियुक्तये सिद्धमंत्रसिद्धिं तिष्ठत्कर्मणि न संशयः
नैव सिद्धिं तसिद्धस्य देवताशापमाप्नुयात् काम्यप्रयो
गकर्तृणां परलोको न विद्यते

प्रयोगसिद्धिरेवैषांफलममन्त्रकारयेत् एकस्यापिवि
धानस्यनक्तत्रापिफलं द्रव्यम् देवेशिदृश्यतेतस्मान्नि
ष्कामोदेवतांयजेत् होमतर्पणमंत्राद्येनानाध्यानवि
शेषकैः आत्मनश्चपरस्यापिषट्कर्मणि समाचरेत्
प्रयोगांतेचकपूजां प्रयोगांते समाचरेत् लक्ष्मेकंज
पेनमंत्रमासध्यानसमन्वितः प्रयोगदोषशान्त्यर्थं
त्तरद्वार्थमेवच नचेत्फलमवाप्नोति देवताशाय
माशुयात् दिनमावर्तकराण्योगमृतेतपंचमम् दी
पेशकुलचक्राणिज्ञात्वाकर्मणि साधयेत् ऋषिच्छ
न्दोदेवतांगमासध्यानार्चनादिकम् वीजशक्तिकील
कंचज्ञात्वा मंत्राणि साधयेत् मंत्रविद्याभेदनिशयो
मित्र्योमादिपंचकम् स्त्रीपुंनपुंसकादीश्चज्ञात्वाक
र्मणि साधयेत् पंचशुद्धासनप्राणायामायासाद्य
मालिका दोषसंस्कारशुद्धादिज्ञात्वाकर्मणि साधयेत्
तथैवासनदिग्वन्धनाडीवन्धादिसंगतिम् देवताका
लमुद्रादिज्ञात्वाष्टाणवरानने साध्यसाधककर्म
णिलेखनीद्रव्यपंचकम् स्थानंतत्प्रमाणंचज्ञात्वा
कर्मणि साधयेत् उत्पतिवसनावर्णिमूर्तिसंस्कार
संस्थितम् ऊर्गुतद्रव्यसंख्यादीन्ज्ञात्वाहोमसमाच
रेत् अग्निप्रभाधूर्मवर्णव्यनिगन्धशिखाकृतिः व्रता

ऊ चेष्टादिकं ज्ञात्वा कल्पयेत् शुभाशुभम् मन्दतत्त्वानुस
व न्यानदेहावेशादिलक्षणम् मन्दोच्चारणभेदं च ज्ञात्वा क
७६ र्माणि साधयेत् मातुलंसकलंद्रव्यशुद्धिगत्याष्टका
दिकम् दीक्षाकामप्रदानादिज्ञात्वा दीक्षासमाचरेत्
नित्यं नैमित्तिकं काम्पनियमं नामवासनाम् पूजाधार
णध्यानादिज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् पूजागृहप्रवेशादि
कुलपूजादिलक्षणम् कुलद्रव्यादिसिद्धिं च ज्ञात्वा पू
जासमाचरेत् अंतर्योगवद्विर्योगमर्त्यादिस्थापनादिक
म् पंचपुष्पाजलिंदेविज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् य
थाधारदिकशान्तिद्रव्यकामकलात्मकम् वट्टकादिवा
लिंदेविज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् कुलाकुलाख्यागम
नं शक्तिभेदं चलक्षणम् शुभलक्षणसंयुक्तस्त्रीसंस्
कारार्चनादिकम् देविं संभोगकालं च ज्ञात्वा शक्तिं प
रिगृहेत् पानभेदफलोत्पासप्रमाणस्थितिलक्षणम् त
त्त्वत्रयस्त्रीकारं ज्ञात्वा कुलसंरं पिवेत् चक्रप्रवेशं
प्रणतिं स्थितिं निर्गमनं प्रिये योगिनीयोगचेष्टादि
ज्ञात्वा भवति कौलिकः १ सहासनकालं च कुलदीप
निवेदनम् शान्तिस्तवादिपठनं ज्ञात्वा स्नातकुलदेशि
कः मिथुनाग्रहाष्टाष्टपुष्पाणि कल्पकार्चनाम् वि
शेषतिथिपूजां च ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् आम्नाय

भेदं संकोचं पुष्पं संकोचमेव च गुरुत्रयं संप्रदायं ज्ञात्वा
कर्माणि साधयेत् श्रोतविद्याकुलाचारं मनुभेदं च पा
ठकाम् चरणत्रितयं देविज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् स्वा
यिकस्य समस्य न कौलिकाराधनक्रमम् सिद्धिमुद्राय
राक्षादिज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् गुर्वग्निप्रेतसंस्कारं
अंतेष्टिदिगवलिक्रमम् मोक्षदीपविधानादिज्ञात्वा
कर्माणि साधयेत् इत्याद्याः कथिताः किंचिद्विशेषाः
कुलनायिके सर्वेषामपि मंत्राणां विधिः सावराण्यक्रमः
मंत्राः पुरुषदेवाः स्रुविद्यास्त्रीदेवताप्रिये मंत्राः पु
सोऽङ्गफडंताः प्राणोचरतिदक्षिणे प्रबुध्यतेऽग्निजाया
ताविद्यास्त्रीदेवताप्रिये वामे प्राणे प्रबुध्यते नमोऽन्ताः
सुनेपुंसकाः नाडीद्वयगते सर्वे मंत्रावोयं प्रयाति च
शान्तिके मनवः सोम्याभूयिष्ठे नृमताक्षराः साहंताः
स्रुविद्यच्छायाकूरकर्माणि साधयेत् सिद्धिपुष्टौ वरो
उः विंङ्गफट्चैव तमारणे संभने वनमः प्रोक्तः साहा
शान्तिके पौष्टिके रोमतर्पणयोः साहात्यासमूजनयो
नमः मंत्रांते योजयेन्मन्त्री जपकाले यथास्थितिः शान्ति
के राजतंताम्रभूर्जपत्रवृक्षके सर्वकार्येषु मोवाणी
कूरे स्यात्प्रेतकर्षटम् त्रिगन्धं शान्तिके प्रोक्तं पंचगन्धं
च वृक्षके सर्वकार्येषु पृथगन्यं कूरे वाष्टविधाणि च शां

कु
व
ॐ

निकेलेखनीद्वीवश्यादोषित्विप्रच्छिका स्वशुदेशां
तिकर्मणादृश्याद्यंचण्डिकालये सर्वकार्येदेवशुदेश
मृशानेकूरकर्मच लक्षणमेवमादीनितात्वाशुरुशुवा
तप्रिये सर्वकर्माणि कुर्वीतमंजीततत्फलानये मूले
प्रासादवीजं चतरुणादिसन्निभम् उत्तमोगोपरावी
जं चन्द्रायुतसमप्रभम् परस्परजनस्पर्शजनितानन्द
निर्भरः मूलादिब्रह्मरन्धान्तं अतवच्छिन्नरूपिभिः प
रमात्मतंसं सिकैः सिक्रमायादमस्तकम् आत्मानं भा
वयेन्नित्यं सभवेदजरामरः पवंधात्वाकुलेशानिस
र्वकर्माणि साधयेत् सिध्यन्ति तस्मादेविनात्रकार्यं
विचारणा मासभेदः प्रवक्ष्यामि सर्वसिद्धिकरं प्रिये ३
सितं लभते येन पूजाहोमादिकं विना स्थाने मनोहरै
देवि साधकः स्थिरमानसः स्थितो मृदासने ध्यायेद्
शुरुवन्दनपूर्वकम् मस्तकस्थितं संपूर्णवन्दनमात्रं
लमात्रलम् श्रीप्रासादपरावीजं चोत्प्रासरसं युतम्
शुद्धस्फटिककर्पूरकन्देन्दुवधलं प्रिये सचन्द्रविंश
संजातसुधास्नावितविग्रहम् आत्मानं भावयेन्नित्यं
निश्चलेनांतरात्मना सर्व्वभीष्टं विलीयेत् श्रीभद्रप्रा
तिकारणम् श्रीप्रासादपरामंत्रमष्टोत्तरसहस्रकम्
तरुणोत्प्लाससहितो मण्डलं पूजयेत् प्रिये ॥

अपमृतमहारोगज्वरामारणजंभयम् ग्रहापस्मारवे
तालभूतोन्मादादिजंभयम् जिह्वाध्याधिरहितः ७
उपोवसमन्वितः जीवेदृष्यान्तसांर्द्धैर्जितः सर्वमा
नैवैः अश्रुतं उच्यते शास्त्रं कवितानिर्मलाभवेत्
चिन्मये रोचते साहान्नात्रकार्याविचारणा ज्वरोन्
मादादि रोगेषु जपेच्छिरसि चिन्तयन् शूलवातत्रण
ग्रंथि मूत्रकुच्छ्रादिसंभवे तत्र तस्यानेषु संस्पृष्टा
स्त्वचि चिन्तयन् जपेत् महारोगेषु जातेषु सर्वाङ्गेषु वि
चिन्तयेत् तत्र दण्डाच्छांतिमायांति योगाः सर्वे न संश
यः देहेन्द्रियेषु यो ध्यायेत् लभेद्विन्द्विषसौष्ठवम् यत्र वी
जं स्मरेत् तत्र तत्फलं लभते श्रवम् सदा यश्चिन्तयेत्
मूर्च्छासंभवे दजरामरः सर्वरोगप्रहरणं विघारोग्य
प्रदं प्रिये अस्मात्परतरं कालं नास्ति सत्पुनः संशयः
सात्विकध्यानजने विफलमेतदुदीरितम् शान्तिक
र्माणि सर्वाणि विधिनानेन कारयेत् विधिनानेन
देवेषु सौभाग्यमत्तं लभेत् द्वावशाथारपद्मेषु द्वाद
शसरसंयुतम् वीजं संचिन्तयेद्यस्तु संभवे दजराम
रः षण्णारेषु वा दीर्घपुक्तं वीजं विचिन्तयेत् षण्ण
रस्य देवीभिः पूज्यते कुलनायिके स्तुतपद्मकर्णिकाम
थे सूर्यमाला संस्थितम् परा प्रासादवीजं तत्र तत्तुल्यम्

ॐ रुणसन्निभम् जवाबन्धुकसंकाशंपद्मरागप्रभोज्ज्वलम्
 व पंचविंशतिभिः स्पर्शाक्षरैर्द्वाविंशतमं विके तत्
 ७८ प्रभापटलच्छायायुक्तीकृतज्जात्रयम् आत्मानं च
 ७८ स्मरेदेविनिष्ठलेनांतरात्मना पराश्रमादवीजंतत।
 ७८ रुणोल्लाससंयुतः श्रेष्ठोत्तरसदृसंतमण्डलं प्रजयेत्
 स्रयीः देवदानवगन्धर्वसिद्धकिन्नरगुह्यकान् विद्या
 धरान् सुनीन्यक्षान् नागान् सरसः स्त्रियः सिंहव्या-
 द्यो रगेन्द्रादीन् त्यासुडष्टमृगानपि वशान् करोत्सस-
 नेहः किंपुनस्मीनवाद्यः महदैश्वर्यमाप्नोति स्वर्ग-
 भोगादिकं प्रिये यस्य मूर्द्धिणस्मरन् जप्त्वा तस्य वशे जा-
 यते ह्यतः राजसध्यानजं देविफलमेतदुदीरितम्
 यस्य कर्माणि सर्वानि विधिनानेन कारयेत् सर्वव-
 श्पकरं देवि सर्वैश्वर्यफलप्रदम् अस्मात्परतरं ध्या-
 नं नास्ति संपन्नसंशयः लिखितिकोणं षट्कोणं शृणु
 रं च महीश्वरम् मूलमंत्रं लिखेन्मथे साध्यनामसम-
 न्वितम् षट्कोणेषु षडंगानि विलिखेत् परमेश्वरि-
 केशोरेषु स्वरानष्टौ वर्गानप्येषु पार्श्वेति भूगृहस्य चतः-
 कोणे विलिखेन्मूलमं विके पंचवर्णं रजोभिस्त्र्यम्भ-
 ट्टमनोहरम् एवं यंत्रं समाहितं विविधिवन्मन्दमुत्त-
 मम् एकद्वित्रिषट्सचतः कलसान्स्थापयेत् प्रिये

मध्यादिवतरसांतं द्वात्रिंशत्कलसानुप्रिये अथवा
ष्टादशोशानिसप्तवादशवाप्रिये चतुरोवाप्यैकं
वाक्य्यातसायकसप्तमः अस्थिरक्तशिरांतं तत्
सं रुधिरं जलम् चर्मवस्त्रासनं कूर्मनारिकेल
फलं शिरः मन्दपानसमायुक्तं यजेत कलसदेवतां
सावित्रीनापयंगानि मातरो भैरवान्विताः विदिताश्च
रुविघ्नेन उगादे उपती नुप्रिये कलसेषु समभ्यर्च्य
विधिवत्सन्तु सप्तमम् अभिषिञ्चेत् प्रियं शिष्टं सर्वं
प्राप्य प्राणशतम् आयुः श्रीकांति सौभाग्यविद्यारो
गपथनं भवेत् राजाभिषिक्तो लभते चतः सागरगंगाम
हीम् अकिञ्चनोऽभिषिक्तश्च महद्देशं ध्यामा मुयात्
वक्रनात्र किमुक्तेन विबुलोकेषु मंत्रिणाम् अनेन
मंत्रराजेन तासां धर्मविद्यते कचित् कुर्हीम्ना ये कनि
ष्ठातः पराप्रासादमन्दवित् कुलार्ण रथितत्त्वज्ञो जी
वन्मुक्तः कुलेश्वरि स्वतीर्थेनामतीर्थवाजलमध्ये
पिवावसन् पराप्रासादमंत्रज्ञो मुक्तपवनसंशयः
दिक्पीठदेवमुद्रादिदृष्टवलीमठादिकाः पूर्वमे
खदेव्यश्च कुर्हीम्ना यस्यार्चति निमकारस्फुरोत्त
कंटकीविप्रदण्डिभिः अस्थिकंटकवृक्षाद्यैस्तदान
शुभकारणं वटैः कृत्स्नवर्णैश्च समित्पत्रफलानिवैः

ऊ
व
अ

गुरुधूमचितांगारत्रिकदृष्टवित्तजनेः उन्नतरसं
सिक्तैः पिष्टासम्पदप्रसेचितैः साध्यपाद... जोभिश्च
चिताभस्मसमन्वितैः साध्यप्रतिकृतिंकुर्यादेकनक्ष
त्रवृत्तजाम् सम्पदप्रतिष्ठितप्राणान्कृत्वा उक्तोपरि
चिन्तयेत् विनेतत्प्रतिमां मंत्रीकृत्वा उक्तोपरि
वि मलीमसेन मनसा चाग्रदृष्टिर्मर्षणः चित्तानले
रिपतरुसप्तकाष्ठसमेधिते तद्वैद्यैर्जुह्यादेविविधि
वन्मंत्रवित्तमः कुर्याद्विशेषमुच्चार्य मारणादिन सं
शयः शान्तिके सात्त्विके देविष्णुतवार्णविचिन्तयेत् यो
मथाकुरुते मोहात्सम्भवे देवतायुः तस्मादेविमहा
षोडशमासं पूजावल्लिख्यः कृत्वा कर्माणि कुर्यात्
नामथावीरवन्दिते मूलाधारसरोजोत्तेव हि मध्य
गतं प्रिये परा प्रासादवीजं तत्कल्याणतामिसमप्रभम्
प्रतिलोमसंस्वीते दशाभिर्वापकाक्षरैः संयकाला
नलसमः सर्वभूतभयंकरः दक्षिणाशामुखो भूत्वा
सुग्रदृष्टिर्मलीमसः यौवनोत्साससहितः परा प्रा
सादं संस्तु कम् मंत्रमण्डलकं जप्त्वा दष्टोत्तरसहस्र
कम् अनिष्टकारिणः सत्वाव्रियताशयकारिणः दृ
ष्टा क्लेशकरान् कुर्यान्सर्वविघ्नकारिणः भूतोऽग्रर
वेतालाग्निशाचामतराक्षसान् शमादिउष्ट्रजन्तुसद
क्लेशकरान् परान्

तद्विषयमप्यतितान्निर्दिष्टांश्च विचिन्तयेत् ततो न
नाशमाप्नोति शलभा इव पावके यस्य मूर्द्ध्नि स्मरेद्दी
जं समुत्सुमधिगच्छति ध्यानेनानेन देवेशि कौला
दीनपि नाशयेत् इति ते कथितं किंचित् काम्यक
र्मावधिप्रिये समासेन कुलेशानि किं भुयः श्रोतुमि
च्छसि इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये काम्यकर्मवि
धानं नाम षोडशोऽंशः १६ श्रीदेवुवाच कुलेशो
तमिच्छामि गुरुनामादिवासनाम् तत्तत्कुलपदा
र्थानां वद मे परमेश्वर श्रीईश्वर उवाच शृणु देवि प्र
वक्ष्यामि तनमां त्वं परिच्छसि तस्य श्रवणमात्रेण कु
लज्ञानं प्रवर्तते गुणवृत्त्यन्तकारः स्यादुपशृत्ता
न्निरोधकः श्रुत्यकारनिरोधत्वाद्गुरुरित्यभिधी
यते गुणागमात्मतत्त्वात् न ह्यनो बोधनादपि रुद्रा
दिदेवतारूपाद्गुरुरित्यभिधीयते स्वयमेवाचरेच्छि
ष्योताचारेऽप्यप्यस्यपि आचिनोतीह शास्त्रार्थाना
चार्यसेन कथ्यते आचारवशमापन्नमप्यापया
तियः स्वयम् यमादियोगसिद्धतादाचार्य इति कथ्य
ते आत्मभावप्रसादात्तरागद्वेषादिवर्जितात् ध्याने
कनिष्ठचित्ततादाचार्य इति कथ्यते देवतारूपया
रित्वाच्छिष्यानुग्रहकारणात् करुणामूर्तिवादेशि

ॐ कथितः प्रिये स्नानशान्तससमीलपरतत्त्वार्थचिन्तना
 व त् मिथ्याज्ञानविहीनत्वात्सामीतिकथितः प्रिये मनो
 ८ दोषादिद्वारत्वाद्देतवादादिवर्जितात् आदिप्रणेषसदृ-
 ४० शात्तदृश्यत्वाच्चमरेष्वरि श्रीमोक्षज्ञानदातृत्वादात्म
 ब्रह्मनिरोधनात् स्थगिताज्ञानचित्तत्वात्श्रीनाथः
 कथितः प्रिये देशकालविरोधेन वर्तमानात्कृत्वा
 मे वशीकृतजगज्जीवादेव रसाभिधीयते भवयाश्रय-
 शमनात्तदस्कारेनेन्दुशोखरात् रक्षणान्कमनीय-
 त्वात्भटारकरतीरितः प्रयुक्तागमवेदान्तरहस्यात्म
 निषेवणात् भक्तिमुक्तिप्रदानाच्चप्रभूरिसभिधीयते
 योनिमुद्रानुसन्धानात्प्रसुरन्त्रेभेरवात् गीर्वाणा
 णपूजात्वाद्योगीतिकथितः प्रिये संगडः त्वपरिमाणी
 यत्रकृत्वाश्रमाश्रयात् मिथ्याज्ञानानुसन्धानात्संयमी
 सभिधीयते तत्तत्तत्तमननात्परिवादादिवर्जित्वात्
 स्वीकारात्प्रभकार्याणां तपस्वीसभिधीयते अक्षरत्वा
 द्रेणत्वाद्भुतसंस्कारवन्धनात् तत्रयस्यात्मबोधत्वादव-
 धूतोः भिधीयते वीतरागमदक्लेशकोपमात्सर्ग्यमोह-
 तः रजस्तमोविह्वलादीरसभिधीयते कुलंगोत्रसमा-
 ख्यातं तच्चशक्तिशिवोद्भवं येनमोक्षइतिज्ञानं कौलिकः
 सोऽभिधीयते अकुलं शिवतामुक्तं कुलं शक्तिः प्रकीर्तितं

ऊलाऊलाउसन्धानानिपुणाः कौलिकाः प्रिये सार
संग्रहणाच्चैव धर्मकर्मप्रवर्तनात् करणग्रामनिय
मात्सायकः सोऽभिधीयते भजनात्परयाभक्त्याम
नोवाक्कायकर्मभिः तत्पविलङ्गणीतस्माद्
कुरुतीरितः शरीरमर्थप्राणाश्च सदगुरोभ्यो निवेद्य
गुरुभ्यः शिष्यते योगशिष्य इति अभिधीयते योनिमुद्रा
उसन्धानात् गिरिजापादसेवनात् विलीनोपाधिवि
भवाद् योगिनीसमिधीयते शतकोटिमहादिवयो
गिनीप्रतिकारणात् तीव्रस्फूर्तिप्रदानाच्च शक्तिरिम
भिधीयते स्तोकस्तोकेन मनसः परमप्रीतिकारणात्
स्तोत्रसंस्मरणदेविस्तोत्रमिमभिधीयते यावदिन्द्रि
यसंतापमनसासंनियम्य च स्मृतेनाभीष्टदेवस्य चि
तने ध्यानमुच्यते चरितार्थविकाराच्चरत्तणादपि पा
र्वति नरनारीसत्त्वाच्च चरणकथितं प्रिये विदिता
विलशास्त्रार्थसर्वधर्मनिरूपणात् दर्शनानां प्रमा
णात्वाद्देवदृश्यमभिधीयते पुण्यापुण्यादिकथनाद्वाच
सादिनिवारणात् नवतत्त्वादिकथनात्पुण्यशक्तिक
थ्यते शासनादनिर्णयदेविवर्णाश्रमनिवासिनाम्
तारणात् सर्वपापेभ्यः शास्त्रमिमभिधीयते स्मरणा
द्देविमितानां धर्माधर्मनिरूपणात् तिमिरोत्पाद

ऊ
व
८।

नादेविस्मृतिरित्यभिधीयते यापप्रणादिकथनात्ति
मिराजनंभजनान्हरणात्सर्वदःखानां कृपानिधिरि
तिस्मृतः आचारकथनादिव्यगतिप्राप्तिविधानतः म
हात्मतत्त्वकथनादागमः कथितः प्रिये शाकिनीगण
पूज्यत्वात्तरणाद्भवकारिये यरादिशक्तिसान्निध्याच्छा
कृशमभिधीयते कौमारादिनिरोधत्वात्त्रयजन्मादिभा
जनान् अशेषकलसंवन्धात्कौलशमभिधीयते पाश
च्छेदकरादेविरंजनात्परतेजसः पतिभिर्भ्रिंसमान
त्वात्पारंपर्यमितीरितम् संसारसारभूतत्वात्प्रका
शानन्ददातः यशासौभाग्यकरणात्संप्रदायइती
रितः आदिनात्सर्वमार्गाणां मनोलासप्रवर्तनात्
यज्ञादिधर्महेतुत्वादभ्यासइतिकीर्तितः संस्तुतानेक
मोहेन्दयंत्रं तत्रादिदेवतात् श्रोतरोप्यनवच्छिन्नात्श्रो
तशमभिधीयते आम्नायतत्वरूपत्वाच्चार्थात्मनिरू
णात् रागद्वेषादिशमनादाचार्यइतिकीर्तिते दिव्य
भावप्रदानाच्चसुवलनात्कल्मषस्य च दीक्षेतिकथि
तासद्भिर्भववन्धविमोहणात् अलंकारश्वाभातिक
थनात्सेवनादपि कंथानन्दादिजननादभिषेकइ
तिस्मृतः मननात्तत्वरूपस्य देवस्यामिततेजसः त्रा
यते सर्वभयतस्तस्यान्मंत्रइतीरितः ॥

देहमास्थायभक्तानांवरदानाच्चपार्थिविति तापत्रयादिश
मनादेवितापरिकीर्तिता मायोपाजितवित्तानामंगे
षुविनिवेशनात् सर्वरत्नाकरादेविमासशस्यभिधी
यते सुदं ऊर्ध्वतिदेवानांमनांसितारयंतिव तस्मात्तं
उरतिख्यातोदर्शितव्यःकुलेश्वरि अनंतफलदाना
च्चक्षपिताशेषकल्मषः मातृकात्मतयालाभकर
णादक्षमालिका यमभूतादिसर्वेभ्योभयेभ्योऽपि
कुलेश्वरि त्रायतेसततंचैवतस्मान्मंत्रउतिरितः
आत्मसिद्धिप्रदानाच्चसर्वरोगनिवारणात् नवसि
द्धिप्रदानाच्चआसनंकथितंप्रिये मायाजालादि
शमनात्मोत्तमार्गनिर्दूषणात् अष्टउःखादिविरा
दान्नघशस्यभिधीयते मंगल्यजननादेविसिद्धिदान
न्ददानतः सर्वदेवप्रियत्वाच्चमांसशस्यभिधीयते
पूर्वजन्माशुशमनादपमृत्युनिवारणात् संपूर्ण
फलदानाच्चपूजेतिकथिताप्रिये अभीष्टफलदाना
च्चवत्सर्वगफलाश्रयात् वन्दनात्सर्वदेवानांअर्च
नेसमुदाहृतम् तत्तात्मकस्यदेवतस्यपरिवारवृत्त
स्यच नवानन्दप्रजननात्तर्पणसमुदाहृतम् गा
भीरापायदोर्भीष्पक्षेणानाशनकारणात् धर्मज्ञा
नप्रदानाच्चगान्धशस्यभिधीयते आत्मज्ञानपदानच्च

ऊ
व
८२

तपितशेषकल्पात् तदात्मकरणदेविश्रुताः प
रिकीर्तिताः पुण्यसंवर्धनाच्चापि पापौ च परिहारतः
पुष्कलार्थप्रदानाच्च पुण्यस्य भिधीयते धूताशेषमा
हादोषप्रतिगन्धप्रभावतः परमानन्दजननात्
परस्य भिधीयते दीर्घज्ञानमहाधान्ताहंकारपरिव
र्जनात् परतत्त्वप्रकाशाच्च दीपस्य भिधीयते मोक्षं
तत्प्रशमनात् तद्यार्तिविनिवारणात् दिव्यरूपपदा
नाच्च परतत्त्वप्रकाशनात् व्यातो मोक्षो दीप इति मो
क्षमार्गैकसाधनः चतुर्विधं कुलेशानिद्रयं च
उसंवितम् निवेदनाद्भवेत्सिद्धिर्नैवेद्यसमुदाहृतं
वहुप्रकारविचरद्भूतौ च विनिवारणात् लिप्त
पापप्रशमनादलिरित्यभिधीयते तत्तत्रयविशु
द्धिः स्यादतस्मात्ततः प्रिये तत्त्वप्रकाशहेतुत्वा
त्तत्तत्रयमितीरितम् चतुर्वर्गफलावासोन्मूचिता
ज्ञानवन्धनात् कल्पानयर्ममूलत्वाच्च रुकं कथितं प्रि
ये प्रकाशमन्दजननात् सामरस्यप्रदानः दर्शनात्
परतत्त्वस्य शानन्द इति कथ्यते पाशसंछेदनादेवि
नवतत्त्वस्य धारणात् पावनात् परमेशानिस्तानमि
त्यभिधीयते कर्मणामनसा वाचा सर्ववस्थासु स
र्वदा समीपसेवाविधिना उपास्तिरिति कथ्यते पं

चांगोपासनेनेष्टदेवताप्रीतिदानतः पुरस्सरतिभक्तः
स्यतत्पुरस्सरणंप्रिये आवाहनादिकर्माणिषोडशाः
छादशावधिम विधिनाचरणंप्रोक्तमुपहारमितिस्मृ
तम् संप्रत्यसाहृतं देवेषोऽंशैरुपचारकैः स्वस्थान
प्रेषणंप्रोक्तं महासनमितिप्रिये आसनेसन्निवे
शः स्नातस्थायनंकलनाधिके प्रमोऽयसमुवाका
रः सन्निधापनमीरितम् देवतांगेषुगानांमासः
स्नातसकलीकृतिः आच्छादनं समुदिष्टमवगुण
नमीरितम् दर्शयेत्येसमुद्रांचमृतीकारणंप्रि
ये तमसेसंगुलिर्देविपरमीकरणंभवेत् स्थागतं
ऊशलंप्रभंनिगदेदेवताग्रतः पाद्येषामाकडवीज
विस्रकांताभिरुच्यते जातीलवंगकक्कोलैरुक्त
माचमनीयकम् सिद्धार्थमक्षतंचैवऊशग्रंतिल
मेवच यवंगान्यफलंपुष्पमष्टांगार्घ्यः प्रकीर्तितः
मधाम्रदधिभिः प्रोक्तोमधुपर्कः कृत्वेष्टरि देहप्रदा
लनेस्नानेस्नान्यसलिलैः सह वन्दचन्दनकस्तूरी
कोलागुरुभिरुच्यते अष्टांगप्रणिपातेनकथितंव
न्दनंप्रिये अतश्चराचरंसर्वदेवमित्यभिधीयते त
त्तदेवंपालितंयेनक्षेत्रपालंसुच्यते इतितेकथि
तंकिंचिद्गुरुनामादिवासना समासेनमदेशानि

ऊ

व

८३

योजनानाति स कौलिकः रहस्याति रहस्यानं रहस्योऽ-
यं महेश्वरि उद्दिष्टा म्नायः समाख्यातः समासेन न विस्त-
रात् कुलार्णवमिदं शास्त्रं योगिनां नारुदि स्थितम्
प्रकाशितं मया चाद्यगोपनीयं प्रयत्नतः पुस्तकं च
महेश्वरानि यशुगेहे न निःक्षिपेत् न दद्यात् पशुदस्ते
च न पठेत् पशु सन्निधौ न पठेदास वोला सं ग्रंथं भू-
मौ न निःक्षिपेत् नित्यं संपूजयेद्भक्त्या जानीयाद्गु-
रुवक्तः नापुत्राय प्रवक्तव्यं नाशिष्या कदाचन
स्नेहालोभाद्भयादुक्ता सोऽचिरान्नश्यति भ्रवम्
देवियद्विद्यते प्राप्ते ततः किंचिन्नयोदितम् साथ
कानां हितार्थाय भक्ति मुक्तिफलैर्षिणाम् यश्चो-
द्दिष्टा म्नायमाहातमं पठेत् श्रीचक्रसन्निधौ भक्त्या
परमया देवियः शृणोति स कौलिकः ब्रह्मज्ञाने
तपस्तीर्थयज्ञदेवाद्येनादिषु यत्फलं कोटिगुणि-
तं लभते नात्र संशयः तत्सन्निधौ स न निवसेत्
नात्र कार्या विचारणा ॥

इति श्रीकुलार्णवे महारहस्ये सप्तदशोऽंशः

(८) समाप्तोऽयं ग्रन्थः शुभम् ॥

श्रीनगरे लिखितमस्ति सं. १५४४ वैक्रमीये

नं. ५५५

नं. ५५५

